

T.C.
GİRESUN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**YEŞİLGİRESUN VE İLERİ GAZETELERİNE GÖRE 1983-
1987 YILLARI ARASINDA GİRESUN'DA SOSYAL, SİYASAL
VE EKONOMİK HAYAT**

**SOCIAL, POLITICAL AND ECONOMIC LIFE IN
GİRESUN BETWEEN 1983-1987 ACCORDING TO
YEŞİLGİRESUN AND İLERİ NEWSPAPER**

MUHAMMET ÖZKAYA

TEZ DANIŞMANI

Dr. Öğr. Üyesi MURAT ÖZATA

GİRESUN 2021

T.C.
GİRESUN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**YEŞİLGİRESUN VE İLERİ GAZETELERİNE GÖRE 1983-
1987 YILLARI ARASINDA GİRESUN'DA SOSYAL, SİYASAL
VE EKONOMİK HAYAT**

**SOCIAL, POLITICAL AND ECONOMIC LIFE IN
GİRESUN BETWEEN 1983-1987 ACCORDING TO
YEŞİLGİRESUN AND İLERİ NEWSPAPER**

MUHAMMET ÖZKAYA

TEZ DANIŞMANI
Dr. Öğr. Üyesi MURAT ÖZATA

GİRESUN 2021

JÜRİ ÜYELERİ ONAY SAYFASI

Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün tarihli toplantısında oluşturulan jüri, Sosyal Bilimler Enstitüsü Anabilim Dalı Yüksek Lisans / Doktora / Sanatta Yeterlilik öğrencisi 'nın ... başlıklı tezini incelemiş olup aday ... tarihinde, saat... da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır. Aday çalışma, sınav sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans/Doktora/Sanatta Yeterlik tezi olarak kabul edilmiştir.

Sınav Jürisi	Unvanı, Adı Soyadı	İmza
Üye(Başkan)		
Üye		
Üye		
Üye		
Üye		

ONAY

...../...../20...

Doç. Dr. Güven Özdem

Enstitü Müdürü

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans / Doktora / Sanatta Yeterlilik tezi olarak sunduğum “**Yeşilgiresun ve İleri Gazetelerine Göre 1983-1987 Yılları Arasında Giresun’da Sosyal, Siyasal ve Ekonomik Hayat**” adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım kaynakların kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

...../...../20...

Muhammet Özkaya

ÖN SÖZ

Bu çalışma Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı'nda yapılmıştır.

Bu çalışmada Giresun, 1983-1987 yılları arasında siyasi, idari, sosyal, kültürel, eğitim ve ekonomik açıdan incelenmektedir. Söz konusu çalışma esnasında yararlanılan birçok kaynak olmakla birlikte, Yeşilgiresun Gazete ve Matbaası, İleri Gazetesi, Giresun İl Halk Kütüphanesi, Giresun Üniversitesi Kütüphanesi, Giresun Üniversitesi'nin akademisyenleri ve Yalıköy Camii Kütüphanesi bu konuda başrol görevi görmüştür.

Bu çalışmada, benden hiçbir desteğini esirgemeyen, bilgi ve tecrübesinden faydalandığım danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Murat ÖZATA hocama saygı, sevgi ve şükranlarımı sunarım. Gazetelerinin arşivlerini bana açan İleri ve Yeşilgiresun Gazetesi çalışanlarına teşekkür ederim. Yine kütüphanesini şahsıma sonuna kadar açan Giresun Yalıköy Mahallesi Muhtarı İsa Kırbaş'a gönülden bir teşekkürü borç bilirim.

Her anlamda bana destek olan ve arkamda duran babam Coşkun ÖZKAYA ve annem Songül ÖZKAYA'YA, gönülden şükranlarımı sunarım. Son olarak bu çalışmada yükümü hafifleten başta Miraç DURSUN olmak üzere tüm sevdiklerime de ayrıca teşekkür ederim.

ÖZET

Bu çalışmadaki amaç, Giresun'un yerel gazetelerinden olan Yeşilgiresun ve İleri gazetelerinin yaptığı haberlerin odağında Giresun'un siyasi, idari, sosyal, kültürel, eğitim ve ekonomik alanda incelenmesidir.

Söz konusu döneme siyasi açıdan bakıldığında, 12 Eylül 1980 darbesinin izleri yoğun olarak görülmekte, seçimlere ve demokrasiye askerin yoğun baskısı olduğu göze çarpmaktadır. Siyasi açıdan çalkantılı geçen dönemin ardından Turgut Özal liderliğindeki Anavatan Partisi'nin iktidara gelerek ülkedeki havayı biraz olsun iyileştirdiği görülmüştür. Toplumsal ve ekonomik anlamda Giresun halkının devamlı bir sıkıntı içerisinde yaşadığı, halkın bazı temel ihtiyaç malzemelerine dahi ulaşamadığı tespit edilmiştir. Bunun yanında Türkiye'nin en önemli tarımsal ihracat kalemlerinden biri olan fındık konusunda yapılan çalışmalar, araştırmalar ve üreticinin yaşadığı sorunlara değinilmiştir. Eğitim ve kültür anlamında büyük bir aksaklık olmasa bile, köy okullarında öğretmen bulunmayışı ve TV vericisinin ancak 5 yılda hizmete geçmesi dönemin önemli sorunları olarak görülmüştür.

Çalışmanın ana kaynakları Yeşilgiresun ve İleri gazeteleri olmakla birlikte, Giresunlu olan ya da Giresun'a değer ve gönül vermiş müstesna kişilerin araştırmalarına da yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Giresun, Yeşilgiresun, İleri, Fındık

ABSTRACT

The aim of this study is to examine Giresun in the political, administrative, social, cultural, educational and economic areas in the focus of the news made by Yeşilgiresun and İleri newspapers, which are local newspapers of Giresun.

When we look at this period that we are searching from a political point of view, the traces of the September 12, 1980 coup are seen intensely, and it is tried to be explained that there is intense pressure from the military on election and democracy. After the politically turbulent period, it was seen that the Motherland Party, led by Turgut Özal, came to power and slightly improved the atmosphere in the country. It has been determined that the people of Giresun live in a constant state of distress in social and economic terms, and that the people cannot even reach some basic materials. In addition, studies on hazelnut, which is one of the most important agricultural export items of Turkey, research and the problems experienced by the producers are mentioned. Even if there was no major disruption in terms of education and culture, the lack of teachers in village school and the fact that the TV transmitter was put into service in only 5 years were seen as the important problems of the period.

While the main sources of our study are Yeşilgiresun and İleri newspapers, the researches of exceptional people who are from Giresun or who gave their heart to Giresun are also included.

Keywords: Giresun, Yeşilgiresun, İleri, Hazelnut

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	I
ÖZET.....	II
ABSTRACT.....	III
İÇİNDEKİLER	IV-V
KISALTMALAR	VI
AMAÇ VE YÖNTEM.....	VII
GİRİŞ.....	1-20

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRESUN'DA SİYASİ HAYAT

1.1. 1983 Genel Seçimleri ve Anavatan Hükümeti	22
1.2. 1984 Mahalli İdareler Seçimi.....	29
1.3. 1987 Referandumu	35
1.4. 1987 Genel Seçimleri ve Anavatan Hükümeti.....	37

İKİNCİ BÖLÜM

2. GİRESUN'DA İDARİ DURUM

2.1. İl Özel İdaresi'nin Yıllık Bütçeleri ve Yatırımları	41
2.2. Belediyenin Yıllık Bütçeleri ve Yatırımları	47
2.3 Vali ve Belediye Başkanlarının Beyanatları.....	49
2.4. Diğer Bazı Gelişmeler	51

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. GİRESUN'DA EKONOMİK DURUM

3.1. Fiskobirlik Faaliyetleri ile Fındık Üretimi ve İhracatı	54
3.2. Giresun Vergi Dairesi ve Giresun Ticaret Odası Raporları	63
3.3. Giresun'daki Fabrika ve Madenler	67
3.4. KDV Uygulamasının Yansımaları	70
3.5. Diğer Bazı Gelişmeler	71

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. GİRESUN'DA SOSYAL VE KÜLTÜREL HAYAT

4.1. Sağlık Alanındaki Gelişmeler	76
4.2. Altyapı ve Ulaşım Alanındaki Gelişmeler	81
4.3. İşsizlik, Yoksulluk ve Fiyat Artışları	86
4.4. Giresun Belediyesi'nin Sosyokültürel Faaliyetleri	95
4.5. Kültür ve Turizm Alanındaki Gelişmeler	96
4.6. Diğer Bazı Gelişmeler	99

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. GİRESUN'DA EĞİTİM

5.1. Devlete Bağlı Okullar ve Öğrencilerin Durumu	102
5.2. Halk Eğitim Merkezinin Faaliyetleri	105
5.3. Diğer Bazı Gelişmeler	106
SONUÇ	109
KAYNAKÇA	113
EKLER	116
ÖZGEÇMİŞ	133

KISALTMALAR

MGK: Milli Güvenlik Kurumu

TBMM: Türkiye Büyük Millet Meclisi

ANAP: Anavatan Partisi

RP: Refah Partisi

SHP: Sosoyaldemokrat Halkçı Parti

SODEP: Sosyal Demokrasi Partisi

IDP: Islahatçı Demokrasi Partisi

MÇP: Milliyetçi Çalışma Partisi

MDP: Milliyetçi Demokrasi Partisi

HP: Halkçı Parti

DYP: Doğru Yol Partisi

YSK: Yüksek Seçim Kurulu

MTA: Maden Tetkik Arama Enstitüsü

TAEK: Türkiye Atom Enerjileri Kurumu

TEK: Türkiye Elektrik Kurumu

AET: Avrupa Ekonomik Topluluğu

KDV: Katma Değer Vergisi

PTT: Posta ve Telgraf Teşkilatı

TRT: Türkiye Radyo Televizyon Kurumu

UNESCO: Birleşmiş Milletler Eğitim ve Kültür Teşkilatı

OHAL: Olağanüstü Hal

KÖYKOBİR: Köy Kooperatifleri Birliği

FİSKOBİRLİK: Fındık Tarım Satış Kooperatifleri Birliği

AMAÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın giriş kısmındaki amacı, geçmiş çağlardan bugüne dek Giresun'a değinmek, Cumhuriyet döneminde vilayetin yaşadığı değişim ve gelişimi kısaca göstermektir. Çalışmanın temel kısmı ise, 12 Eylül sürecinden itibaren Giresun'un sosyal ve ekonomik yönleriyle incelenmesi oluşturmaktadır.

Çalışmanın genelinde zaman zaman kaynak bulmada sorun yaşanmasının sebebi, yerel bazda arşivciliğin henüz o dönemde yeterince gelişmemesi ve önem verilmemesidir. Özellikle Yeşilgiresun ve İleri gazetelerinin diğer basın yayın organlarına nazaran daha tertipli ve düzenli olan arşivleri, araştırmanın ana kaynakları olarak bu gazetelerin seçilmesine sebep olmuştur.

Eserin giriş kısmında yararlanılan kaynaklar daha çok kitap ve makaleler olmuş lakin bu kaynaklarda Giresun'a dair bilgilerin derinlemesine çalışmada yetersiz olduğu görülmüştür. Giresun'un kent arşivi ve arşiv hizmetleri hususunda gerekli donanımına sahip olamadığı belirtilmiştir. Şöyle ki, araştırılmak istenen dönem aralığına ait birçok veri ve belgenin Giresun'da değil İstanbul'da olduğu tespit edilmiştir. Arşiv konusunda Giresun'da, belge ve dokümanlardan maksimum düzeyde yararlanılmaya çalışılmıştır.

GİRİŞ

Doğu Karadeniz'in önemli bölgelerinden biri olan Giresun, kirazın anavatanı fındığın başkenti unvanını gururla ve hakkıyla taşıyan bir vilayetimizdir. Eski çağlardan beri uğrak bir yerleşim yeri olarak benimsenen Giresun, ortaçağın sonlarına dek kale içine hapsolmuş bir bölge iken, daha sonraları batı ve doğu yönüne yayılarak büyümüştür. Giresun, Osmanlı döneminde Trabzon'a bağlı bir nahiye iken, cumhuriyetin ilanının akabinde il olma hüviyeti kazanmıştır. Soğuk savaş dönemini yaşayan Türkiye için, 1980'lerin başından itibaren bir değişim ve gelişim görülmeye başlanmış ve teknolojinin de hızla insan hayatına girmesiyle değişik bir hayat tarzı ortaya çıkmaya başlamıştır. Dünyada ve Türkiye'de hızla değişen toplumsal ve ekonomik dengeler, etkisini büyük vilayetlerde göstermiş ancak nispeten küçük vilayetlerde bu değişim biraz daha sancılı olmuştur.

Araştırmada, 1980'lerin başında darbe yaşayan ve değişen dünya dengelerine ayak uydurmaya çalışan Türk toplumunun özelinde, Giresun'da ki siyasi, ekonomik, idari, adli, sosyal ve kültürel gelişmeler ele alınmıştır. Yeni darbe yaşamış olan ülkede demokrasiye geçiş çok sancılı olmuş ve bundan en çok zarar gören kitle yine halk olmuştur. Halkın o dönem olaylardan haberdar olduğu yegâne kaynak radyo ve gazeteler olmuştur. Televizyon için yeterli teknik malzeme ve donanım olmadığından halk, tüm haberleri ve kitleleri etkileyen olayları gazetelerden öğrenmiştir.

Çalışmanın giriş kısmında Giresun tarihinde gerçekleşen olaylar, göçler, istilalar, bölgede hâkimiyet kuran devletler ve Türklerin bu bölgeye gelişi ve yerleşimi anlatılmıştır.

Doğu Karadeniz bölgesinde, insana dair ilk izlere M.Ö 10-8 binlerde rastlanılmaktadır.¹ Doğu Karadeniz’de yapılan mağara araştırmalarında, Samsun, Ordu, Giresun, Trabzon, Gümüşhane ve Bayburt’ta 105 mağara tipi yerleşme tespit edilmiştir. Bu mağaralardan dördü Giresun’dadır. Araştırmalara göre, Gümüşhane’nin ilçesi Torul’dan başlayarak Giresun’un Çanakçı ilçesinde biten antik yol, yerleşimlerin bu güzergahta olduğunu kanıtlasa da, coğrafi şartlar sebebiyle arama yapılamamakta ve kalıntıların bulunması güçleşmektedir.²

Doğu Karadeniz’de bulunan arkeolojik kalıntılara göre bölgeye Fenikeliler ve Kartacalılar gelmiş ve burada ticaret kolonileri kurmuşlardır. Daha sonra bölgeye Helenler gelmiş ve Sinop’tan başlayarak Trabzon’un doğu kıyılarına kadar hakim olmuşlardır. M.Ö 8.Yy’dan itibaren bölgedeki Helen hâkimiyetine Kimmerler tarafından son verilmiş ve o dönemde zenginlikleriyle ünlü Sinop yağmalanmıştır. Daha sonra İskitler, bölgede kalan Helenlilere iyi davranmış ve ticari ilişkileri geliştirmiştir. M.Ö 7. Yy’dan itibaren ise Miletliiler Sinop’u tekrar Helenleştirmiş ve Doğu Karadeniz illerinde koloniler kurdurmuştur.³

Kurulan bu koloniler, *Kotyora*/Ordu, *Kerasus*/Giresun/Kirazlı Köyü, Trapezus/Trabzon’dur.⁴ Kurulan bu kolonilerden Kerasus şehri dört tarafı surlarla çevrili içerisinde sadece koloni halkından insanların olduğu bir yerdi. Daha sonra surlarla çevrili bu şehir on binlerce insan tarafından yağmalanarak tarih sahnesinden silinmiştir. Pontus Krallığı M.Ö 3.Yy’ın başlarında Doğu Karadeniz’i Miletliilerden alarak yeni bir yerleşim yeri kurmuşlardır. Pontos Kralı Farnakes, bölgedeki insanları tek bir çatı altında toplamak istemiş ve bugünkü Giresun yakınlarında Farnakia kentini kurmuştur. Bir önemi kalmayan Kotyora ve Kerasus şehirlerindeki insanlar, Farnakes tarafından yeni kurulan bu kente taşınmışlardır. Bu 3 koloniden en uzurlu ömürlü olanı

¹Mehmet Özmenli, **Giresun Tarihi (Eski Çağ’dan Ortaçağ’ın Sonuna Kadar)**, Eser Ofset Yayıncılık, Erzurum 2013, s.23.

²Özmenli, **a.g.e.**, s.24.

³ Mehmet Bilgin, **Doğu Karadeniz**, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2007, s.44.

⁴ Bilgin, **a.g.e.**, s.47-48.

Trapezus yani Trabzon'dur. M.S. 1.Yy'dan itibaren Roma İmparatorluğu tarafından garnizon ve ticari bir üs olarak kullanılmıştır.⁵

Giresun ve Doğu Karadeniz bölgesi ile alakalı ilk izlenimlere Yunan gezgin ve coğrafyacıların eserlerinde rastlanmaktadır. Bu kişilere göre Doğu Karadeniz coğrafyasında Kolhlar, Driller, Mossinoikler, Halibler, Tibarenler gibi kabileler yaşamakta ve bu kabileler doğudan göç etmiş insanlardı. Bunların dışında, M.Ö 2000'li yıllardan itibaren Doğu Karadeniz'de birçok Türk boyu bulunmuştur. Bunların arasında Gaşkalar, İskitler, Kimmerler, Amazonlar, Driller, Hunlar, Kumanlar, Peçenekler, Akhunlar, Sabirler, Hazarlar, Bulgar Türkleri, Oğuz Türkleri vardır. Türklerin dışında Anadolu'da büyük bir medeniyet kuran Hititler, birçok bölgeyi ele geçirmesine rağmen Karadeniz kıyılarını ele geçirememiş, özellikle Samsun-Trabzon arasında kalan bölgede hüküm süren Gaşkalar, Hititler ile çetin mücadeleler vermişlerdir.⁶

Gümüş ve demir madenlerinin yoğun olarak üretildiği Giresun, M.Ö. 64 senesinde Romalı general Pompeus tarafından zaptedilmiş ve bölgedeki Pontus hakimiyeti sona ermiştir. Giresun, yaklaşık 100 sene Romalı zengin ailelerin toprağı olarak kullanılmıştır. Hatta burada madeni para bile basılmıştır. Romalı şair Ammianus Marcel'a göre Romalı General Lucullus, bu bölgedeki yabani kiraz ağaçlarından Roma'ya da götürmüş ve kirazın bu şekilde dünyaya yayıldığını rivayet etmiştir.⁷

İlk Çağ'ın başlarında Karadeniz bölgesine Saka, Kimmer, Hun, Hazar, Bulgar, Uz, Peçenek ve Gagavuzlar tarafından göçler yapılmıştır. Anadolu, Doğu Roma'nın elinde iken Kuman, Peçenek Bulgar ve Hazar Türkleri, askeri görevlerde kullanılmak maksadıyla bu bölgelere yerleştirilmiştir. Giresun'u da içinde barındıran Doğu Karadeniz toprakları, 391 yılında Orta Asya'dan gelen Peçenek ve Kuman Türkleri tarafından zaptedilmiş ve tam 60 yıl boyunca Türk hâkimiyetinde kalmıştır. İlk Çağ'ın başlarından itibaren Türkler

⁵Bilgin, a.g.e, s.49.

⁶Bilgehan Atsız Gökdağ, **M.Ö 2000'li Yıllardan Günümüze Giresun'daki Türk Varlığı**, Giresun Belediyesi Kültür Yayınları, İstanbul 1997, s.26-32.

⁷Feridun Emecen, Giresun, **TDV İslam Ansiklopedisi**, C.XIV, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1996, s.79.

ve Türklerle akraba olan topluluklar bilfiil Doğu Karadeniz bölgesine göç etmiş ve yerleşmişlerdir. Kavimler Göçü'ne yakın bir zamanda Hun Türkleri Orta Asya'dan iki kola bölünerek göç etmişler, bu kolların biri Karadeniz'in kuzeyinden Avrupa'ya, diğer kol ise İran'ın kuzeyinden Anadolu'ya göç etmiştir. Bu kabilelerden biri olan Hun kabilesi 225 yılında, Doğu Roma İmparatorluğu'nun toprağı olan Doğu Karadeniz'e girmiş ve Trabzon'u zapt etmiştir. Hristiyanlığı kabul edip milli benliklerini kaybeden Macarlar, din değiştirmeden önce hükümdarları Onoguria döneminde Karadeniz'e inmişler ve buralara yerleşmişlerdir. Macaroğul (Çandırçalış, Giresun) ve Macarlı Yaylası (Espiye-Giresun) bu bölgede daha önceden Macarların yaşadığının kuvvetli kanıtlarındandır. Yine bu bölgeye Uzlarda göç etmiş, Giresun'un Uzgur Köyü ve Uzgara Mahallesi'nin isimlerinin Uzlardan kaldığı düşünülmektedir.⁸

Türklerin bu bölgeye gelişlerinden yüzyıllar sonra, 610 yılında hükümdar ilan edilen Heraklios, Doğu Karadeniz bölgesinde çok sayıda garnizon kurmuş ve bu garnizonlara Thema adı verilmiştir. Giresun ise ArmeniakonTheması içinde yer almıştır. Bu olaylar esnasında Hz. Muhammed İslam devletinin temellerini atmış ve İslam orduları 635'ten itibaren Anadolu'ya girmeye başlamıştır. Heraklios döneminin sonlarına doğru Müslüman Arap orduları Pontus topraklarına girmiş fakat Doğu Roma ordusu bunları geri püskürtmeyi başarmış Ancak İmparator II.Jüstinyen döneminde Karadeniz toprakları Müslüman Arapların egemenliğine girmiştir. İmparator Philippicos döneminde Pont toprakları geri alınmış ve kısa bir süre Doğu Roma hakimiyetinde kalmıştır. III. Leon'un tahta geçtiği 717 yılından 739'a kadar Doğu Karadeniz birçok kez el değiştirmiş ve en son tekrardan Doğu Roma hakimiyetine girmiştir. Bu tarihten itibaren Doğu Roma İmparatorluğu Anadolu'nun kuzeydoğusunu yeniden teşkilatlandırmış ve Gümüşhane, Trabzon, Giresun'un içinde bulunduğu KhaldiaThemasını kurmuştur. Arap orduları 856'da tekrar tacize kalkmış ve Doğu Roma bir kez

⁸Özmenli, a.g.e, s.66-68.

daha galip gelmiştir. Doğu Roma kısa bir süreliğine de olsa savunma durumundan taarruz pozisyonuna geçmiştir.⁹

Anadolu'yu her anlamda etkileyen ve kültürel olarak etkilenen Türkler, dönemin büyük gücü Doğu Roma ile sayısız mücadeleye girişmiştir. Doğu Roma ile birçok kez mücadele eden Kıpçak Türklerinin bu bölgede yaşadığı yadsınamaz bir gerçektir. Bu durumun en önemli delillerinden birisi ise, Kıpçak Türklerinin Sinop'tan Batum'a kadar olan bölgede bir devlet kurdukları ve başkentlerinin bugünkü Giresun-Ordu sınırında bulunan Komanak şehri olduğudur. Komanak şehri bugün ise harabe bir halde kaderine terk edilmiştir. Bölgedeki Kıpçak Türkleri daha sonra asker olarak Gürcü Krallığı emri altında Selçuklu Devleti ile savaşmıştır. Baba ve anneden Türk olan Gürcü Kraliçesi Tamara, Kıpçak Türklerinin askeri alandaki maharetlerini yine bir başka Türk devleti olan Selçuklulara karşı kullanmış fakat başarısız olmuştur.¹⁰

XI. yüzyılın başlarından itibaren Selçuklu Devleti komutanlarından İbrahim Yinal Anadolu'ya akınlar yapmış ve Trabzon şehrini yağmalamıştır. Selçuklu Devleti hükümdarı Tuğrul Bey'in emirleriyle gerçekleştirilen bu akınlar neticesinde Anadolu'nun verimli ve yaşamaya uygun topraklar olduğu anlaşılmıştır. Tuğrul Bey'den sonra Selçuklu tahtına Alparslan geçmiş ve bu dönem Anadolu için dönüm noktası olmuştur. Malazgirt Savaşı, Anadolu ve Anadolu'nun Türkleşmesi bakımından bir mihenk taşı olmuştur. 1071 tarihinden itibaren Selçuklu komutanları Anadolu'ya geçip beylikler kurmuşlardır. Bu komutanlardan Danişmend Ahmed Gazi, Tokat ve Kayseri civarında Danişmentliler Beyliği'ni kurmuş ve bu beylik Harşit Vadisi'nden Çoruh Havzası'na kadar olan bölgeyi fethetmiştir. Trabzon'u da fethetmiş lakin Trabzon kalesini zapt edememiştir. Doğu Karadeniz'in bir kısmının Türklerin eline geçmesiyle birlikte, 1080'den itibaren Anadolu'nun kuzey ve kuzeydoğusu Selçuklu Devleti tarafından yoğun Türkmen göçlerine tabi

⁹Özmenli, **a.g.e**, s.70-71.

¹⁰Özmenli, **a.g.e**, s.74.

tutulmuştur. Doğu Karadeniz bölgesi XI. yüzyılın sonlarından itibaren kalıcı olarak Türkleşmeye başlamıştır.¹¹

XI. yüzyılın başlarından itibaren özellikle Giresun ve Şebinkarahisar yörelerine olmak üzere Afşar-Avşar, Çepni-Çapan, Karaöylü-Karlı, Kızık, Kınık, Salur, Çavdur-Çavdar ve Kargın gibi oymaklar yerleşmiştir. Bu oymaklar Ortaçağ'ın başlarında bölgeye gelen Peçenek kollarından Helkin, Zara ve Koman oymaklarıyla birleşmiş ve zamanla kaynaşarak bölgede çoğunluk duruma gelmişlerdir.¹² Bununla ilgili:

“XI. yüzyıldan itibaren kendilerine Türkmen de denilen Oğuzlar'ın Türkiye Türkleri ile İran, Azerbaycan, Irak ve Türkmenistan Türkleri'nin ataları olduğu bilinmektedir. Selçuklu ve Osmanlı hanedanlarının da onlardan çıktığını hatırlarsak Oğuzlar'ın dünya tarihinde büyük roller oynamış bir Türk kavmi olduğu anlaşılmış olur.” İfadeleri kullanılmıştır.¹³

Türklerin yerleştikleri bölgeler zamanla kendi isimleriyle anılır olmuştur. Buna göre; Doğu Karadeniz'de, Saka, Kimmer, Akhun, Kuşan, Hazar, Peçenek ve Sabir Türklerine ait isimlerle anılan yerleşim yerleri; Kemerli, Abdal, Okçu, Kuşçulu/Derekuşçulu, Çalgan, Kabaköy, Hapan ve Sarvan, Kıpçak Türklerine ait isimlerle anılan yerleşim yerleri; Koman, Tana Deresi, Karabörk ve İnece, Oğuz Türklerine ait isimlerle anılan yerleşim yerleri; Kırık, Çandır, Uzgur/Uzkara, Çepni/Çapan ve Halaçlı gibi yerlerdir.¹⁴

Doğu Karadeniz için kullanılan Canik terimi ilk kez, aynı zamanda Türkçe bir eser olan Danişmendname'de geçmiştir. Bu esere göre Canik bölgesinin en batısı Samsun, güneyinde bugünkü Ordu'nun Akkuş ilçesi, doğusunda ise Trabzon ve Bulgar Dağları bulunmaktaydı. Karadeniz'in doğusunda Bulgar isimli dağların bulunması, bu bölgede Bulgar Türklerinin yaşadığının bir başka kanıtı olmuştur.¹⁵

¹¹Gökdağ, a.g.e, s.34.

¹²Gökdağ, a.g.e, s.37.

¹³Kenan İnan, *Giresun ve Havalisinde Türkmenler (XIII. ve XV. Yüzyıllar)*, Giresun Belediyesi Kültür Yayınları, İstanbul 1997, s.60.

¹⁴Gökdağ, a.g.e, s.44-45.

¹⁵Özmenli, a.g.e, s.98.

Oğuz boylarının kitleler halinde İslamiyet'i kabul ettiği X. yüzyıl, Çepnilerinde bu tarihte İslamiyet'i kabul ettiğinin göstergesi olmuştur. Anadolu'nun batısı ve kuzeyinde geniş alanlara yayılan Çepniler, Anadolu'nun imarı, Türkleşmesi ve İslamlaşmasında çok önemli roller oynamışlardır. Bir kısmı alevi, bir kısmı Sünni olarak dini yaşamışlardır. Bazı varsayımlara göre Çepniler Babailer İsyanı'nda bulunmuş, Anadolu'dan İran'a göç edenler ise Safevi Devleti'nde görev almışlardır. Çepniler Ön Asya'da savaşçı ve mücadeleci yapısıyla nam salmıştır. Yine Anadolu'nun imarı ve ihyası konusunda mühim payları olan Ahilik teşkilatı mensupları, en küçük köylere kadar hizmet götürebilmenin gayreti içerisinde olmuştur. Ahi Gıyaseddin Ayna Bey, Şeyh Mesut, Yakup Halife, Murat Dede ve Şeyh İdris gibi ahiler Giresun'da bulunmuş ve bölge için mühim roller oynamıştır.¹⁶

Malazgirt Zaferi'nin ardından Anadolu'ya yapılan Türk göçleri XIII. yüzyılın ortalarından itibaren doruk noktasına ulaşmıştır. 1277'de Çepniler, önce Sinop'u ardından Samsun'un kıyı kesiminden başlayarak Trabzon Rum Devleti sınırlarına kadar yavaş yavaş ilerlemeye başlamışlardır. Çepnilerin Anadolu Selçuklularına yaptığı katkılar gibi, Anadolu'nun her açıdan güvenliği içinde gerekli şeyleri yaptıkları kanıtlarla sabittir. Anadolu Selçuklu Devleti'nin yıkılmasının ardından başlayan Moğol istilasına kahramanca direnmişler ve belli bir süre Moğolları Anadolu'nun kuzeyine sokmamayı başarmışlardır. Yine Moğollar gibi Anadolu'daki otorite boşluğundan yararlanmak isteyen Trabzon Rum Devleti de Karadeniz'in batısına seferler düzenlemiş ve bu seferler yine Çepniler tarafından her defasında püskürtülmüştür. Çepnilerin yalnızca karadan değil, denizden gelen tehditleri de bertaraf etmesi onların denizi ve denizciliği de bilmesi bakımından önemlidir.¹⁷

Çepniler ileriki yıllarda Trabzon Rum Devleti'nin üzerine sefere çıkan Akkoyunlu Devleti'nin yanında yer almış ve başarılı görevler icra etmiştir. Akkoyunlu Devleti'nin Osmanlılar tarafından ortadan kaldırıldığı 1473 Otlukbeli Savaşı'nda ise Çepniler Akkoyunlu saflarında Osmanlı Devleti'ne

¹⁶Özmenli, **a.g.e.** s.120-121.

¹⁷Özmenli, **a.g.e.** s.123-124.

karşı savaşırmış ve savaşın ardından bazı Çepni grupları İran'a göç ederek Safevi Devleti'ne hizmet etmeye başlamışlardır. XIV. yüzyılın başlarında Doğu Karadeniz bölgesinde çoğunluğunu Çepni Türkmenlerinin oluşturduğu Tokat Niksar merkezli Taceddinoğulları Beyliği ve Ordu Mesudiye merkezli Hacıemiroğulları Beyliği kurulmuştur.¹⁸

Hacıemiroğulları Beyliği'nin kurucusu olan Bayram Bey'in ismi ilk kez Panaretos'un Vakayinamesinde geçmiştir. Bu eserdeki bir olaya göre Bayram Bey 1313'ün Ekim ayında içi ticari mallarla dolu bir sergiyi basmış ve yağmalamıştır.¹⁹

Hacıemiroğulları beyi Bayram Bey zamanında Kerasus(Giresun) fethedilmiş fakat kısa süre sonra elden çıkmıştır. Çepnilerin bu kısa süreli Giresun hâkimiyeti bölgeye daha fazla Çepni Türkmeninin gelip yerleşmesine vesile olmuştur.²⁰

Osmanlı arşivinde geçen bir bilgide: “*Tacettinoğulları Beyliği'nin doğusunda yer alan bugünkü Ordu vilayeti ile Giresun vilayetinin bir kısım toprakları üzerinde kurulmuş olan bu gazi uç beyliğini modern tarihçiler Hacıemiroğulları diye anar fakat onların hüküm sürdükleri topraklar Osmanlı belgelerinde “Vilayet-i Bayramlı” olarak kaydedilmiştir. Bunun nedeni bu toprakların Hacı Emir'in babası olan Bayram Bey tarafından gaza yolu ile açılmasıdır.*”²¹ İfadeleri yazmaktadır. Canik bölgesi olarak tabir ettiğimiz bölge Türkmenlerin yoğun iskânına sahne olmuştur. Trabzon'a yapılan seferler hariç büyük savaşlar olmamış, Hacıemiroğlu Beyliği Giresun ve Ordu çevresini iskân ederek fethetmiştir. XIV. yüzyılın başlarından itibaren Doğu Karadeniz bölgesindeki Türkmenler birçok kez Trabzon'a sefere çıkmış lakin başarısız olmuştur. Bu seferlerden

¹⁸Özmenli, a.g.e, s.125.

¹⁹Bilgin, a.g.e, s. 90.

²⁰Emecen, Giresun, TDV İslam Ansiklopedisi, a.g.e, s.80.

²¹Mehmet Bilgin, **Giresun Bölgesinde Türkmen Beylikleri ve İskan Hareketleri**, Giresun Belediyesi Kültür Yayınları, İstanbul 1997, s.88-89.

ise Trabzon Rum Devleti'nin bölgedeki Türkmen beylikleri ve oymakları tarafından çepeçevre sarıldığını göstermesi bakımından önemlidir.²²

Rum Devleti'ni, etrafındaki yerleşim yerlerini fethederek kuşatan Hacıemiroğlu Bayram Bey'in tam olarak ne zaman öldüğü belli olmasa da, yerine oğlu Hacı Emir İbrahim Bey geçmiştir. Hacı Emir İbrahim Bey babasından devraldığı iskan siyasetini devam ettirmiş ve Trabzon'un şehir merkezine kadar sokulmuştur. Trabzon Rum Devleti bölgedeki hakimiyetini sürdürmek adına Türkmen beylikleriyle akrabalık ilişkisi kurmak istemiş ve Akkoyunlu Beyi Kutlu Bey, Taceddinoğulları Beyi Taceddin Bey ve Hacıemiroğulları Beyi Hacı Emir İbrahim'e kızlarını vermişlerdir. Hacı Emir İbrahim Bey bu olayların akabinde Trabzon'a bağlı Maçka'ya saldırmış, başarısız olmuş lakin çok sayıda ganimetle geri dönmüştür. Yine Giresun'a da saldırmaya teşebbüs etmiş lakin sonuçsuz kalmıştır. Hacıemiroğulları Beyliği Trabzon Rumlarıyla mücadele esnasında diğer bir Türk beyliği olan Taceddinoğulları ile de çatışma içerisine girmiştir. Taceddin Bey gözünü Hacıemiroğullarının topraklarına dikmiş, tam bu sırada Hacı Emir İbrahim Bey hastalanmış ve yatağa düşmüştür. Beylik içerisinde bir iç münakaşa istemeyen Hacı Emir beyliği kendi isteğiyle oğlu Süleyman Bey'e devretmiş, bundan sonraki hayatını ibadetle geçireceğini belirtmiştir. Beyliğin ileri gelenleri de bu kararı uygun bularak Süleyman Bey'i lider olarak kabul etmişlerdir. Bir süre sonra hastalığından kurtulan Hacı Emir tekrar liderlik mücadelesine girişmiş ve kendisinin istemediği iç savaşa yine kendisi sebebiyet vermiştir. Bu mücadeleden galip çıkan Süleyman Bey'dir. Bunun en önemli kanıtı bu tarihten itibaren Hacı Emir'in isminin hiçbir kaynakta zikredilmemesinden ötürüdür. Taceddin Bey'in bu tecavüzi hareketleri Süleyman Bey'i tedbir almaya itmiş ve Kadı Burhaneddin Ahmed'ten yardım istemiştir. Kadı Burhaneddin Ahmed, Taceddin Bey'i uyaramadan Tacedin Bey harekete geçmiş Hacıemiroğulları topraklarına saldırmış fakat çok ağır kayıplar vererek geri çekilmek zorunda kalmıştır. Hacıemiroğullarının en parlak dönemi Süleyman Bey dönemidir. Süleyman Bey hakim olduğu

²²Hasan Celal Güzel, Kemal Çiçek, Salim Koca (Editörler), **Hacıemiroğulları Beyliği, Türkler**, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, s.825.

bölgeleri imar ve ihya etmiş ve beyliğin sınırlarını iyiden iyiye genişletmeye karar vermiştir. Süleyman Bey'in liderliği döneminde Ares (Giresun) Adası 1368 yılında Osmanlı donanması tarafından saldırı altına alınmış ve Osmanlılar ilk kez Giresun'da bu denli büyük bir harekâta girişmişlerdir. Süleyman Bey döneminde Ordu ve Giresun ahalisi bir daha bozulmamak üzere Türkmen çoğunluğun eline geçmiştir.²³

Yine Süleyman Bey döneminde beylik merkezi Ordu Mesudiye'den yine Ordu'da bulunan Eskipazar'a taşınmıştır. XIV. yüzyılın sonlarına gelindiğinde Süleyman Bey, eski gücünden uzaklaşmış olan Kadı Burhaneddin Ahmed yerine Osmanlılara bağlılığını bildirmiştir. Hacı Emir Süleyman Bey'in en önemli faaliyeti Giresun üzerine yaptığı seferdir. Bugüne kadar Türkler tarafından hiç ele geçirilememiş olan Giresun Kalesi'ni 1397 yılında fethederek topraklarına katmıştır. Aralarının bozuk olduğu Kadı Burhaneddin Ahmed ise bu fethi görkemli şölenlerle kutlamıştır.²⁴

1404 yılında Trabzon'a giden Katalan elçi ve seyyah Clavijo, bu sahillerin ve Giresun'un Türk Beyi Arzemir (Hacı Emir Süleyman Bey)'in kontrolü altında olduğunu ve onun 10 bin kadar süvarisinin olduğunu belirtmiştir.²⁵

1397'de Osmanlı'ya taabiyetini bildiren Hacı Emir Süleyman Bey, önce Osmanlı hakimiyetini kabul etmiş ardından gerçekleşen Ankara Savaşı sonucunda tekrar bağımsızlığını elde etmiştir. 1403'e gelindiğinde beyliğin sınırları Vakfikebir'den Terme'ye, Niksar'dan Şebinkarahisar ve Kürtün'e kadar olan bölgelere dayanmıştı. Beyliğe en parlak dönemini yaşatmış olan Hacı Emir Süleyman Bey'in ne zaman ve nerede öldüğü tam olarak bilinemese de ardında güçlü bir beylik bırakmıştı. 1427 yılında Hacıemiroğulları Osmanlı Devleti tarafından kati olarak ilhak edilmiştir. Osmanlı Devleti, bölgede kurulu düzeni pek bozmamış, Doğu Karadeniz'i 3 sancağa bölerek yönetmeyi tercih etmiştir. Fatih'in Trabzon Rum Devleti'ni tarih sahnesinden sildiği 1461 yılındaki seferine bölge halkı ve özellikle Çepni Türkmenleri yoğun destek vermişlerdir. Hacıemiroğulları Beyliği

²³Emecen, Giresun, **TDV İslam Ansiklopedisi**, a.g.e, s.81.

²⁴ Ed. Güzel, Çiçek, Koca, **a.g.e**, s.82.

²⁵Emecen, Giresun, **TDV İslam Ansiklopedisi**, a.g.e, s.81.

klasik bir devlet ordusu gibi bir ordu oluşturamamış, sadece savaş zamanlarında hane reislerini savaşa çağırarak küçük bir birlik oluşturabilmişlerdir. Bu beylik döneminden günümüze, İkizce'deki Gençağa Kalesi, Mesudiye Kaleköy'deki saray, kale ve kümbet harabeleri, Eskipazar Camii ve harabeleri, Ordu Selimiye Camii mihrabı ve bazı köylerdeki mezar taşları kalmıştır. Bunların dışında hiçbir eser günümüze dek ulaşamamıştır.²⁶

1461'de Fatih'in Trabzon seferi esnasında, veziriazam Veli Mahmud Paşa tarafından Giresun alınmış ve bir daha çıkmamak üzere Türk hâkimiyetine girmiştir.

“Evliya Çelebi'nin eserinde sadrazama “bu gece kale altına giresin” diye emir verilince şehrin isminin Giresun olarak söylendiği yazılmıştır. Şehir halk diliyle de Giresun ve Giresin olarak söylenegelmiştir. Kirazın ana yurdu Giresun'dur. Bu nedenle ismini de Yunanca kiraz anlamına gelen Kerasus ve Kerasea kelimelerinden aldığı bazı tarihçiler tarafından dile getirilmektedir. Aynı şekilde Giresun Kalesi'de “CeraSonde” olarak anılmıştır.”²⁷

Giresun Kalesi'nin tam olarak ne zaman yaptığı bilinmemektedir. Kalenin duvar işçiliği Trabzon ve Ünye Kalesi ile benzerlik göstermektedir. Giresun Kalesi 1301'de Trabzon Rum İmparatoru Aleksios tarafından güçlendirilmiş ve tahkim edilmiştir. Günümüzde, gönüllü alaylar kurarak kurtuluş savaşında başarıyla mücadele etmiş Feridunoğlu Topal Osman Ağa medfun bulunmaktadır.²⁸

Fatih'in Giresun'u fethinden sonra 1486 yılına ait tahrir defterlerinde bu bölge “Zeamet-i Kürtün” olarak adlandırılmış ve idari taksimatı yapılmıştır. Giresun, Kürtün sancağına bağlı Çepni Nahiyesi olarak nitelendirilmiştir. O dönemde Giresun'a “Vilayet-i Çepni” ismi verilmiştir. Kanuni devri ile birlikte Çepni Nahiyesinin merkezi olarak Giresun Nahiyesi ismi

²⁶ Ed. Güzel, Çiçek, Koca, a.g.e, s.827.

²⁷ Gülçin Barmarmay, **Evliya Çelebi'nin Doğu Karadeniz Gezisi**, Berikan Yayınevi, Ankara 2006, s.71.

²⁸ **Karadeniz-Ansiklopedik Sözlük**, Ed. Mehmet İlhan, C.1, Çağın Matbaacılık, İstanbul 2005, s.428.

kullanılmıştır. 1486 yılı Giresun nüfusu 800'e yakındır. Bunların 650'si Hristiyan, 140'ı ise Müslüman olarak kayıtlara geçirilmiştir.²⁹

II. Bayezid'in oğlu Yavuz Sultan Selim 1489-1512 yılları arasında tam 23 yıl şehzade olarak Trabzon sancağını yönetmiştir. Yavuz, annesi Gülbahar Hatun adına Giresun'un Yağlıdere ilçesine bağlı Hisarcık ve çevre köylerini kapsayan bir vakıf kurdurmuştur. Vakfın başına ise aynı zamanda hocası olan Hacı Abdullah Halife'yi getirtmiştir. Hacı Abdullah bölgenin iyiden iyiye Müslüman-Türk nüfusu altına girmesinde büyük rol oynamış, halk tarafından da çok sevilmiştir.³⁰

Giresun'u içine alan bölge Trabzon sancağına bağlı 8 kazadan biri olan Kürtün Kazasına aitti. Kürtün Kazasının sınırları, Giresun, Tirebolu ve Görele nahiyelerini içine alan ve Batlama Irmağı'nın batısında kalan Ordu'ya kadar uzanan bölgeyi kapsamaktadır. 1539 yılından itibaren daha önceden nahiye olan Çepni nahiyesi müstakil bir kazaya dönüştürülmüştür. Kaza merkezi de "Kasaba-i Giresun" şeklinde anılan Giresun şehridir.³¹

1486'dan 1586'ya kadar geçen 100 yıllık dönemde Müslüman nüfus Hristiyanlara nazaran 7 kat artmıştır. 1486'da 650 olan Hristiyan nüfus, 1586'da 1700'e, 140 olan Müslüman nüfus ise 1470'e yaklaşmıştır.³²

Kale içerisinde yaşayan Hristiyan nüfusa, kalenin tamiri ve gemilere kılavuzluk yapma gibi görevler verilmişti. Bu sebeple de bazı vergilerden muaf tutulmuşlardır. Giresun şehri ve limanı XVI. Yüzyılın ikinci yarısından itibaren daha faal hale gelmiş, 1500'lerin sonlarına doğru ise kale içerisindeki Hristiyan ve Müslüman nüfus oranı dengelenmiştir. XVII. Yüzyılda Osmanlı Devleti'nin Anadolu eyaletlerinde ortaya çıkan asayişsizlik ortamı Giresun'u da etkilemiş ve bu sebeple şehirden kısmi bir göç yaşanmıştır. 1682 yılından itibaren şehirdeki nüfus dengesi büyük oranda Türkler lehine değişmiştir. İlerleyen yıllarda Giresun'un liman kenti vasfı daha da

²⁹ Hanefi Bostan, *XV-XVI. Asırlarda Trabzon Sancağında Sosyal ve İktisadi Hayat*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2002, s.236-237.

³⁰ Cavit Akın, *Giresun Tarihi ve Kültürel Değerlerimiz*, İstanbul 2004, s.7.

³¹ Mehmet Fatsa, *XV ve XVI. Yüzyıllarda Giresun Kırsalının Sosyal ve İdari Tarihi*, Giresun Belediyesi Yayınları, Giresun 2005, s.76.

³²Bostan,a.g.e, s.239-241.

artmıştır. Fransız seyyah Tournefort, 1701’de geldiği Karadeniz bölgesinde özellikle Giresun’a hayranlığını belirtmiştir. Bu hayranlıkla şehrin bir gravürünü çizmiştir. Çizdiği bu gravür Giresun’un şehir yapılanmasını ve coğrafyasını göstermesi bakımından bir ilk özelliği taşımaktadır. XVIII. Yüzyılda yaşanan ayan olayları Giresun’u da etkilemiş ve halk çok büyük sıkıntı içine girmiştir. Ayanların başına buyruk hareket etmeleri ve bölgelerinde askeri ve ekonomik açıdan güçlü olmaları, devletin bu bölgede otorite sağlamasını zorlaştırmıştır. Bu olaylar XIX. Yüzyılda da devam etmiş ve şehri belli başlı aileler nüfuzları altına almıştır. XIX. Yüzyıl, aynı zamanda Giresun limanının uluslararası bir niteliğe kavuştuğu yüzyıl olmuştur. Rus, Alman, Avusturya, Fransa, İtalya ve Yunan bandıralı gemiler Giresun limanında ticaret yapmaya başlamışlardır. Ticaretin daha çok Rumların elinde olması sebebiyle, özellikle Rumların yaşadığı Zeytinlik Sementi, çok müreffeh bir yerleşim yeri olarak ön plana çıkmaya başlamıştır. Rum ve Ermeniler bu ticaret sayesinde zenginliklerine zenginlik katmışlar ve Giresun’da söz sahibi olmaya başlamışlardır.³³

Fransız İhtilali’nin etkisiyle XIX. Yüzyılın başından itibaren azınlık isyanları, XX. Yüzyıldan itibaren doruk noktasına ulaşmıştı. Rumlar ve Ermeniler, Batı Trakya, İzmir, Karadeniz, Doğu Anadolu ve Çukurova bölgesinde yoğun ayrılık faaliyetlerine girişmişlerdi. Özellikle Trabzon Rum İmparatorluğu’nu yeniden canlandırmak için Rumlar, Türklere karşı zalimce davranmaya başlamışlardır. Tüm bu olayların etkisinde zaten ekonomik açıdan zor durumda olan Osmanlı Devleti 1. Dünya Savaşı’na girmiştir. Kara sınırlarının ilişkisi açısından Osmanlı’nın en büyük düşmanı Ruslar olmuştur. Rusların Doğu Anadolu ve Doğu Karadeniz bölgesinde emelleri vardı. Bu emelleri gerçekleştirmek için bölgede bulunan Rum ve Ermenilerle iş birliği yapmışlardır. İngiliz ve Fransızların başını çektiği müttefik donanma Çanakkale’ye dayandığı vakitler Ruslarda donanmayla Karadeniz sahil kentlerini bombalamaya başlamıştı. Tarihler 24 Mart 1915’i gösterdiğinde

³³Feridun Emecen, Ünsal Bekdemir (Editörler), **Geçmişten Günümüze Giresun**, Mavi Ofset Yayınları, Giresun 2015, s.19-21.

Ruslar, Giresun, Tirebolu ve Görele'yi bombardımana tutmuş ve halk büyük bir zahire sıkıntısı içerisine girmişti.³⁴

“*Karadağ'daki birliğimiz bozuldu. Biz buradan Dizgine'ye çıkacağız. Oradan Çavuşlu Deresi'ni takiben Harşit nehri boyuna geçip Rus'a karşı cephe tutacağız!*” diyen bir grup Türk askeri Rusları burada durdurmayı başarmıştır. Tarihe Harşit savunması olarak geçecek bu mücadeleyi 37. Fırka'yı komuta eden Albay Hacı Hamdi ve milisleriyle ona desteğe gelen Feridunoğlu Topal Osman Ağa yürütmüştür.³⁵

Bütün imkansızlıklar içinde bir avuç Türk askeri ve bölge halkı koca Rus ordusunu Harşit'ta durdurmuş ve ileri taarruza geçmiştir. Harşit'ta durdurulan Ruslar, Türk müdafaasını bir türlü geçemeyince sivillere de bomba yağdırmaya başladılar. Güzide bir kent olan Tirebolu, Rusların denizden ve karadan yaptığı saldırılar sonucunda tanınmaz bir hale gelmişti. Öyle ki halk, sık orman yolunu kullanarak iç kısımlara gitmenin yollarını arıyorlardı.³⁶

Özellikle Albay Hacı Hamdi'nin komutasındaki 37. Alay ve Topal Osman'ın kurduğu gönüllü Giresun alayları Ruslara kan kusturmuş ve geri çekilmeye mecbur bırakmıştır. Tam bu sıralarda Rusya'da çıkan Bolşevik İhtilali geri çekilişi daha da hızlandırmıştır. Bu sıralarda Ordu Valisi Cemal Azmi Bey Dâhiliye Nezareti'ne gönderdiği telgrafta “*Ordu, Giresun ve Tirebolu kazalarında bir dirhem un, buğday ve mısır kalmamıştır*” diyerek durumun vahametini gözler önüne koymuştur.³⁷

Bütün bu yaşananlara rağmen halk, askerin savaş şevkinin düşmemesi, heyecanın ve morallerinin bozulmaması için yoğun gayret göstermişlerdir. Rusların tüm ağır silahları ve teçhizatları bırakarak geri çekilmesi halkta sevinç yaratmış, askerin morali artmış ve 14 Şubat'ta Görele ve Eynesil, 15 Şubat'ta Vakfikebir, 18 Şubat'ta Akçaabat'ı, 14 Şubat'ta ise Trabzon'u

³⁴ Ayhan Yüksel, Birinci Dünya Savaşı Yıllarında Giresun, **Karadeniz İncelemeleri Dergisi**, S.9, s.57.

³⁵ Mevlüt Kaya, I. Dünya Savaşı'nda Eynesil Yöresinde Rus İşgalinin Anılara Yansımaları, **Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi**, S.2, s.53.

³⁶ Seyfullah Çiçek, **Kurtuluş Savaşı'nın Efsane Kahramanı Milis P. Yarbay Topal Osman Ağa**, Arı Sanat Yayınları, İstanbul 2011, s.32.

³⁷ Ayhan Yüksel, **Giresun Tarihinden Sayfalar**, Giresun Valiliği Yayınları, İstanbul 2009, s.6.

kurtarmışlardır. Giresun, Tirebolu ve Görele’de işgalin bitmiş olması sebebiyle sevinç gösterileri yapılmıştır.³⁸

Topal Osman maiyetindeki Giresunlu alaylar ve 37.Kafkas Tümeni Rusları kovalayarak sırasıyla Rize ve Artvin’i de kurtarmış ve ilerlemeye devam etmişlerdir. Topal Osman ve adamları iki motor bularak bunlarla denizden Batum’a çıkmışlar ve Rusları buradan da süpürmüşlerdir. Topal Osman düşmandan elde ettiği çok sayıda silah ve mühimmatı Batum Valiliği ve kumandanlığına bırakarak maiyetindeki askerlerle birlikte Giresun’a dönmüştür. Giresun’a geri dönen Topal Osman Ağa halkın sevinç gösterileriyle karşılanmış ve maiyetindeki askerlerle tabiri caizse askeri geçit töreni yapmıştır. Sadece Giresun halkının değil Doğu Karadeniz’de tüm Türklerin sevgisini ve teveccühünü kazanmıştır. Bu sıralarda Giresun’da yaşayan Rum ve Ermeniler Topal Osman aleyhinde faaliyetlerde bulunmuşlar, onu tehcir suçuyla İstanbul’a şikayet etmişlerdir. İstanbul Hükümeti suçu kabul etmiş ve Topal Osman’ı yargılanmak üzere İstanbul’a getirtmek istemiş lakin Topal Osman kaçarak dağları mesken tutmuştur. Mustafa Kemal ise bu duruma kızmış ve İstanbul’a çektiği telgrafta Topal Osman’ın suçu olmadığını ve bölgede asayiş sağlayan yegâne unsur olduğunu belirtmiştir.³⁹

Giresun’da ise durum kötü bir hal almaya başlamıştı. Meydanı boş bulan Rum ve Ermeniler 5 Haziran 1919’da Taşkışla’ya (Bugünkü Ticaret ve Meslek Lisesi) 20 metre büyüklüğünde mavi beyaz bir Pontus bayrağı asmışlardır. Başkent İstanbul ve halkın yoğun ihtarlarına rağmen yaptıklarından vazgeçmemiş, sadece Pontus bayrağının yanına küçük bir Türk bayrağı asmışlardır günlerde kaçak durumda olan Topal Osman ve arkadaşlarının İstanbul tarafından affedilmesi, Giresun için yeni bir dönüm noktası olmuştur.7 Haziran 1919 sabahı Gedikkaya üzerinden Giresun üzerine yürümüş, Rum ve Ermenilerin şaşkın bakışları arasında Taşkışla’ya gelmiştir. Topal Osman; “Çekin, alın şu paçavrayı aşağı, Burası Türk vatanı, o bayrağın burada işi ne” demiş ve yanındakiler derhal Pontus paçavrasını asılı bulunduğu direktten indirmişlerdir. Topal Osman Pontus bayrağını ayaklarıyla

³⁸ Yüksel, a.g.e, s.7.

³⁹ Süleyman Beyoğlu, Topal Osman, TDV İslam Ansiklopedisi, s.274.

çığnemiş ve göndere derhal Türk bayrağının asılmasını emretmiştir. Halk bütün bu olan biteni gözyaşlarıyla izlemiş ve şükürler etmiştir.⁴⁰

Mondros mütarekesinden itibaren yoğun asimilasyon ve işgallere tabi tutulan Türk halkı tarih boyunca birçok kez yaptığı gibi yine bağımsızlık uğrunda mücadele etmeye hazır olarak bulunduğu bölgeleri savunmaya çalışmıştır. Bölgede bulunan ajanlar vasıtasıyla birçok misyonerlik faaliyeti de yürütülmüştür. Bu misyonerlik faaliyetlerine yabancı kolejlerde katılmıştır. Hatta Merzifon Kolej Direktörü White, yazdığı bir mektupta; *“Hristiyanlığın en büyük rakibi Müslümanlıktır. Bu Müslümanların en kuvvetlisi Türkiye’dir. Bu hükümeti ve memleketi devirmek için Ermeni ve Rum dostlarımızı terk etmemeliyiz. Hristiyanlık için Ermeni ve Rum dostlarımız tarafından o kadar kan feda edildi ki bunlardan birçoğu İslamla karşı mücadelede şehit kanı olarak akıtılacaktır. Alevilere de mezhepleri konusunda serbestlik tanırsak onlarda bize katılacaklardır. Bizim görevimiz bu fırsatı kaçırmamak, gereğince uygun hareket eylemektir. Hristiyanların şimdiye kadar görmüş oldukları zulümle karşı onların zekatını ödeyecek bir ruh aşılamalıyız. Biz bunu şimdiye kadar yaptık ve muvaffak olduk.”* demiştir.⁴¹

Bu mektup bile Türk milletinin mazlum ve mağdur milletlerin son umudu olduğunu açıkça göstermektedir. Topal Osman Ağa, 1920 yılının başlarında iyice artan asayişsizliği sonlandırmak adına bazı girişimlerde bulunmuştur. Bu sebeple Giresun Askerlik Şubesi Başkanı ve Tirebolu İlçe Jandarma Kumandanı Hüseyin Avni Alpaslan ile birlikte 42. ve 47. Alayları kurmuştur.⁴²

Hüseyin Avni Alpaslan Bey Tirebolu doğumlu olup evlilik yapamamış, 1899’da girdiği Harbiye Mektebi’nden, 1901’de Teğmen rütbesiyle mezun olmuş, birçok cephe ve savaşta mücadele etmiştir. Özellikle Topal Osman ile birlikte bastırdığı isyanlar ve Kurtuluş Savaşı sırasında gösterdiği büyük

⁴⁰Çiçek, a.g.e, s.52-55.

⁴¹İsmail Bozalioğlu, **Giresun’da Milli Mücadele Ruhu**, Giresun Belediyesi Kültür Yayınları, Giresun 1999, s.69-70.

⁴²Bozalioğlu,a.g.e, s.71.

kahramanlıklar ve Batı Cephesi'nde şehit olması onun tarihin altın sayfalarına yazılmasına vesile olmuştur.⁴³

Bu arada Osman Ağa Temsil Heyeti'nin Ankara'ya gelişinden 11 ay sonra Ankara'ya giderek Mustafa Kemal'e bağlılığını bildirmiş ve bu sayede Atatürk'ün özel muhafızlığını üstlenmiştir.⁴⁴

Mustafa Kemal'in direktifleri doğrultusunda, Topal Osman komutasındaki 47.Alay ve Hüseyin Avni Alpaslan komutasındaki 42.Alay, Kazım Karabekir komutasında yapılan Kafkas ileri harekâtına katılmış, büyük yararlıklar göstermiş, Bayburt-Erzurum hattında çıkan Koçgiri isyanını bastırmakla görevlendirilmiş ve görevlerini başarıyla yerine getirmişlerdir. Bu isyanın bastırılması, güç ve zaman kaybının önlenmesi bakımından milli mücadeleye farklı bir soluk getirmiştir. İsyanın bastırılmasının akabinde doğu cephesindeki asker ve mühimmat batıya sevk edilmiştir. Sakarya Meydan Muharebesi esnasında düşmanın yoğun olarak saldırdığı bölgeleri 42 ve 47. Alaylar tutmuş ve düşmanı her defasında püskürtmeyi başarmıştır. Tam bu sırada Taşlıtepe'yi savunan Hüseyin Avni Bey'e bir şarapnel isabet etmiş ve yaralanmış ve 3 gün sonra ise şahadet şerbetini içmiştir.⁴⁵

Türkiye'nin ilk maarif vekili olan Dr. Rıza Nur Hüseyin Avni Bey için; *“Çok Türkçü idi. Bende onu çok severdim. Milli bir kahramandı. Tanrı rahmet etsin. Nur içinde yatsın. Yeri cennet olsun.”* demiştir.⁴⁶

Gönüllü Giresun alaylarının milli mücadele esnasında, vatan ve milletin kurtuluşu adına yapmış olduğu bütün fedakârlıklar, her türlü takdirin üstündedir. Öyle ki düzenli ordu ve TBMM'ye zaman kazandırmak adına büyük işlere girişmişler, Doğu Karadeniz ve Doğu Anadolu'da vuku bulan isyanları bastırmada oynadıkları rollerle asayiş sağlamışlar, Anadolu'nun topyekûn kurtuluşunda büyük bir rol oynamışlardır. Millî mücadele sürerken Giresun müstakil bir il hüviyeti kazanmıştır. TBMM'nin 108.oturumunda 4 Aralık 1920 günü müstakil sancak yapılan Giresun ve Ordu, 1923 yılında

⁴³Ahmet Gürsoy, **Milli Mücadelede Giresun'lular**, Yeşilgiresun Gazetesi Yayınları, Giresun 1994, s.66.

⁴⁴Bozalioğlu, **a.g.e.**, s.73.

⁴⁵Bozalioğlu, **a.g.e.**, s.74.

⁴⁶ Dr. Rıza Nur, **Topal Osman Olayı**, İstanbul 1993, s.48.

çıkarılan anayasanın 89. Maddesine göre sancak adları vilayet olarak değiştirildiğinden “Giresun İli” olarak müstakil idare içinde yer almıştır. Başka bir ifade ile 1923’de “sancak” ve “liva” sözcükleri kaldırılmış, bunun yerine idari isim olarak “vilayet” sözcüğü getirilmiştir. Bu yasayla birlikte Giresun, kanunun yürürlüğe girdiği 4 Nisan 1921 tarihinden itibaren il statüsü kazanmıştır. Daha sonra kendisine, ilçe yapılan Eynesil, Görele, Şebinkarahisar ve Alucra bağlanmış, coğrafi bakımdan genişlemiştir. Yeni yapılan ilçelerle birlikte Giresun, merkez ilçe dahil 16 ilçeden oluşmaktadır.⁴⁷

Mustafa Kemal’in muhafızlığını yapmak üzere Topal Osman Ağa tarafından görevlendirilen 10 kişilik Giresunlu müfrezesinin sayısı zamanla 250’ye kadar yükseltilmiştir. 1923 yılına gelindiğinde, istirahatte olan Topal Osman Mustafa Kemal tarafından Ankara’ya çağrılmıştır. Lozan’ın kesintiye uğradığı dönem Topal Osman’ın öldürülmesine giden sürecin başıdır. Görüşmelere ara verilen bu dönemde TBMM’de bulunan muhalif vekiller birçok konuya muhalefet etmişlerdir. Bu muhalefet vekillerin birbirlerine silah çekecek kadar şiddetlenmesine yol açmıştır. Özellikle Trabzon mebusu Ali Şükrü Bey’in Mustafa Kemal’in üzerine yürümesi ortalığı iyice germiştir. Aynı gece Ali Şükrü Bey ortadan kaybolmuş, başvekil Rauf Orbay dahil olmak üzere tüm kurumlar kayıp mebusu bulma çalışmalarına başlamıştır.⁴⁸

Bunun üzerine geniş bir tahkikat başlatılmış ve olayın üzerine gidilmiştir. Tesadüf eseri Ali Şükrü Bey’in cesedi Çankaya’ya çok yakın bir noktada bulunmuştur. Mustafa Kemal’in emri ile Topal Osman suçlu görülerek yakalanmasına karar verilmiş ve ağanın yaşadığı Çankaya’daki eve baskın düzenlenmiştir. Kısa süreli bir çatışma çıkmış, Topal Osman Atatürk ile görüşme isteğinde bulunarak teslim olmuş ve yaralı halde sedyeye konmuştur. Muhafız alayındaki diğer Giresunlular da teslim olmuş adalete sığınmışlardır. Lakin Topal Osman Ağa sedyede götürülürken İsmail Hakkı Tekçe tarafından başına ateş edilerek öldürülmüştür. Bazı iddialara göre Topal Osman’ın meclis ve çevresinde gereğinden fazla nüfuz sahibi olup, bıçakla dahi girilemeyen meclise kendisinin ve ona bağlı Giresunlu muhafız alayının elini

⁴⁷ Gürsoy, a.g.e, s.102.

⁴⁸ İsmail Akbal, Taner Aslan, **Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde Trabzon Mebusu Ali Şükrü Bey Muhalefeti**, Erdem, S.58, s.67.

kolunu sallayarak tam teçhizat meclise girebilmesi bazı çevreleri rahatsız etmiştir. Yine aynı şekilde Atatürk'e yoğun muhalefetinden dolayı istenmeyen adam ilan edilen Ali Şükrü'nün öldürülmesi olayın tuzu biberi olmuştur. İddia sahipleri bir taşla iki kuşun vurulduğunu belirtmişlerdir. Topal Osman Ağa'nın kesik başlı naaşı daha sonra Ankara Ulus Meydanı'nda bacağından asılı olarak günlerce halka teşhir edilmiştir. Bu teşhirden sonra cenaze Giresun'a gönderilmiş ve uygun bir yere defnedilmiştir. Mustafa Kemal'in emriyle 1925'te Giresun Kalesi'nin en yüksek yerine bir anıt yapılmış ve Topal Osman'ın naaşı buraya nakledilmiştir.⁴⁹

Balkan Savaşları'ndan Kurtuluş Savaşı'na kadar birçok cephede başarıyla görev yapan, TBMM'ne karşı çıkan isyanları azimle bastırmış olan ve Mustafa Kemal'in muhafız alayı komutanlığı görevini yapmış Topal Osman'ın fani ömrü böylece sona ermiştir.

Cumhuriyetin ilanıyla birlikte ülke çapında geniş çapta kalkınma hamlesi başlatılmıştır. Türkiye Cumhuriyeti kurulduktan sonra yapılan ilk nüfus sayımına göre, Giresun merkez ilçenin nüfusu 93.268, o dönem Giresun'un en büyük yerleşim yerlerinden olan Görele'nin 37.514, Tirebolu'nun ise 35.334 nüfusu vardır. Bu nüfusun çok az bir kısmı okuryazardı ve eğitim olanakları kısıtlı idi.⁵⁰

Eğitim anlamında Giresun, cumhuriyetin ilk yıllarında Trabzon Maarif Eminliği'ne bağlıydı ve Maarif Emini Emin Tevfik Bey idi. O dönemde ilk ve orta seviyedeki okulların açılma ve kapanma tarihleri il yetkilileri tarafından belirleniyordu. Giresun bir vilayet olarak ilk kez 1927-1928 eğitim öğretim döneminde okulların açılma ve kapanma tarihlerini belirlemiştir.⁵¹

Giresun insanının temel geçim kaynağı fındık olmakla birlikte dönemin Ziraat Müdürlüğü, fındık dışında diğer tarım ürünlerinin geliştirilmesi amacıyla çalışmalar yürütmüştür. Bu çalışmalar kapsamında Giresun'da fındık dışında fasulye, mısır, pirinç, patates, ceviz, kiraz, sebze ve meyveler

⁴⁹Çiçek, a.g.e, s.78.

⁵⁰Sadık Sarısamancıoğlu, **Cumhuriyetin ilk yıllarında Giresun (Sosyal, Kültürel ve Ekonomik Hayat)**, Giresun Belediyesi Kültür Yayınları, İstanbul 1999, s.31.

⁵¹Sarısamancıoğlu, a.g.e, s.73.

yetiştirilmeye çalışılmıştır. Tütünün Giresun’da yetiştirildiği ilk tarih ise 1924 olarak kayıtlara geçmiştir. Yine de temel geçim kaynağı olan fındıkla ilgili yakın zamana kadar bayram ve festivaller düzenlenmiştir. Fındık hasadı mevsiminde şehrin adı duyulmuş imamları tarafından dualar edilmiş ve sayısız kurbanlar kesilmiştir. Kutlama tarihlerinin Ağustosun son haftası olduğu kayıtlardan anlaşılmıştır.⁵²

Osmanlı döneminde, Trabzon’a bağlı olan Giresun Kazası’nda 1850’lerden itibaren yoğun bir yol yapım faaliyeti yürütülmüştür. Özellikle kırsal alanda yaşayan insanların ihtiyaçlarını gidermeleri için, köylerden yerleşim merkezlerine yollar yapılmıştır. XX. Yy’ın başlarından itibaren artan çatışmalar ve savaşlar sebebiyle, nakliye ve iâşe sebebiyle Giresun’a askeri yollar da yapılmıştır. Giresun Kazası’nın Taşhan mevkiinden başlayan yol, Tirebolu’ya bağlı Güce mevkiinde sona ermiştir. Yollar üzerindeki köprülerin tamirâtı içinde belli bir miktarda tahsisat üçüncü ordu tarafından ayrılmıştır. Cumhuriyetten önceki yıllarda en çok gelişen ulaşım yolu deniz yolu olmuştur. Karayollarına cumhuriyetten itibaren yatırımlar daha da artmaya başlamıştır.⁵³

Yine genç cumhuriyetin ilk yıllarında Giresun’da karayolu ulaşımının aşırı yetersiz olduğu dile getirilmiştir. Öyle ki bugün yolculuk vaktinin dakikalarla belirlendiği Eynesil ve Şebinkarahisar’a o dönemde gitmek gurbet olarak değerlendirilmiştir.⁵⁴

Giresun’da halka şifa dağıtmak amacıyla açılan ilk hastane 1913 tarihli Kızılay Hastanesi’dir. Cumhuriyetin ilk yılında Giresun insanının aynı ve nakdi yardımlarıyla birlikte Memleket Hastanesi adı verilen devlet hastanesi açılmıştır. 30 yataklı olarak açılan hastanenin yatak sayısı zamanla ödeneksizlik ve bakımsızlık sonucu 15’e kadar düşmüştür.⁵⁵

⁵²Sarısaman, **a.g.e.**, s.109.

⁵³Oktay Karaman, “XIX. Yüzyılın İkinci Yarısı ile XX. Yüzyılın Başlarında Giresun Kazası’nda Ulaşım”, **Uluslar arası Karadeniz İncelemeleri Dergisi**, C.4, S.4, s.52-54

⁵⁴Sarısaman, **a.g.e.**, s.123.

⁵⁵Sarısaman, **a.g.e.**, s.160.

Cumhuriyetin ilanını takip eden ilk yıllarda Giresun'da 8 belediye mevcuttur. Bunlar, merkez ilçe, Tirebolu, Görele, Piraziz, Bulancak, Yavuz Kemal, Keşap ve Keşap Yolağızı belediyeleri idi.⁵⁶

Eski çağlardan günümüze kadar, Giresun ve çevresinin yaşadığı gelişim ve değişim, bölgeye hükmeden devletler ve Giresun'a gelip yerleşen milletlerden bu bölümde bahsedilmiştir.

⁵⁶Sarısaman, **a.g.e.**, s.173.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRESUN'DA SİYASİ HAYAT

12 Eylül 1980 darbesinden, 8.Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın 1993'te ki vefatına kadar geçen 13 yıllık sürede Türkiye büyük değişimlere ve dönüşümlere uğramış, refah seviyesi gözler görülür bir şekilde artmıştır. Lakin buna paralel olarak siyasi istikrar ve dönüşüm aynı oranda başarılı olamamıştır. Bunun en bariz örneği ise seçimlere halkın katılımının her seçim sonrası daha da düşmesi olarak gösterilmiştir. 24 Nisan 1983'te siyasi partiler yasasındaki değişiklik ile parti kurma ve faaliyetler serbest bırakılmıştır. Ancak MGK'nın, partileri ve adayları sürekli veto etmesi nedeniyle 1983 genel seçimlerine yalnızca Anavatan Partisi, Halkçı Parti ve Milliyetçi Demokrasi Partisi katılabilmektedir. Bu durum seçimlerde rekabetin tam olarak fiilen sahaya yansıtılamamasına sebep olmuştur.⁵⁷

1.1. 1983 Genel Seçimleri ve Anavatan Hükümeti

Giresun çevresindeki seçimler, yukarıda da belirtildiği üzere 3 parti arasında geçmiş, parti yöneticileri halkın teveccühünü kazanmak adına yoğun gayret sarf etmişlerdir. Birçok siyasi figürün siyaset yasağı kaldırılmış ve darbe sonrası ilk genel seçimlerin yapılmasına karar verilmiştir. Siyaset sahnesine ilk kez bu dönemde çıkan Turgut Özal ise Anavatan Partisi'ni kurmuştur. Özal'ın düşüncesi Türk milletinin yillardır beklediği istikrarı ve kalkınmayı sürdürülebilir bir konuma getirmektir. Bu sebeple hızla teşkilatlanma yoluna gitmiş, birçok il ve ilçede teşkilatları kurdurmuştur. Anavatan Partisi'nin Giresun İl Başkanlığı'na Ergun Özdemir getirilmiştir. Diğer bir parti olan ve kuruculuğunu Turgut Sunalp'in yaptığı MDP, Giresun teşkilatının faaliyete geçirilmesi için eski Giresun Milletvekili Hidayet İpek ve Turgut Tirali'yi görevlendirmiştir. MDP Giresun İl İdare Teşkilat Başkanlığı'na ise Selahattin Orhon getirilmiştir.⁵⁸

⁵⁷Hakan Mehmet Kiriş, **Türk Parti Sistemi 1980 Sonrası Kutuplaşma ve Dinamikleri**, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Isparta 2010, s.159.

⁵⁸M.D.Partisi il ve ilçe kurulları belirlendi., **İleri**, (14 Haziran 1983), s.1.

Seçimlere katılacak bir diğerk parti olan ve kuruculuğunu Necdet Calp'in yaptığı Halkçı Parti, Giresun teşkilatını kurmak üzere emekli komiser Hasbal Keskin, doktorlar Mustafa Konal ve Salih Yılmaz'ı görevlendirmiştir. HP'nin Giresun İl Başkanı yapılan istişareler sonucu Hasbal Keskin olarak belirlenmiştir.⁵⁹

Seçimlere katılamamış olsalar da kuruculuğunu Erdal İnönü'nün yaptığı Sosyal Demokrasi Partisi (SODEP)'de Giresun teşkilatını oluşturmuş ve il başkanlığına Kutay Larçın getirilmiştir. Yine aynı gün Ekrem Yanıkömeroğlu, Bizim Parti'nin Giresun teşkilatını kurmak için faaliyetlere başlamış ancak bu parti daha sonra Doğru Yol Partisi ile birleşerek siyasi partiler tarihinin tozlu raflarına karışmıştır.⁶⁰

Partilerin teşkilatlanma çalışmalarına hız verdiği bu ortamda Anavatan Partisi Genel Başkanı Turgut Özal Giresun'a gelmiş, merkez ilçeye gitmeden önce Bulancak ilçe teşkilatında bir konuşma yapmış ve bu konuşmasında MDP ile birleşme haberlerinin yalan olduğunu belirtmiştir. *“Hiçbir parti ile birleşmemiz söz konusu olamaz. Öyle bir durum olsaydı biz bu yola çıkmazdık, bu bir yarıştı, kim muvaffak olursa o kazanır demiştir.”* Daha sonra Turgut Özal il ve ilçe teşkilatlarını gezerek bir an önce faaliyete geçilmesini istemiştir.⁶¹

Sosyal Demokrasi Partisi gibi seçime katılamayan bir diğerk partide Doğru Yol Partisi'dir. Kuruculuğunu Ahmet Nusret Tuna'nın yaptığı DYP'de Giresun Valiliği ve İl Emniyet Müdürlüğü tarafından verilen icazetnamenin ardından il merkezinde teşkilatını kurmuştur. İl Başkanlığına Salih Öner, İkinci Başkanlığa ise Doğan Köymen getirilmiştir.⁶²

Seçim süreci ilerledikçe Giresun'da siyasi ortam iyiden iyiye sertleşmiş ve partiler birbirlerini halka hayal satmakla suçlamıştır. Yine de kendi propagandalarını yapmaktan da geri durmamışlardır. Bu süreçte MDP'den Selahattin Orhon, Bahtiyar Uzunoğlu, Aydın Saatçi, Turgut Tirali ve Hidayet

⁵⁹Halkçı Parti Giresun'da teşkilatlanmaya çalışıyor., **İleri**, (9 Temmuz 1983), s.1.

⁶⁰Sodep'in Giresun il teşkilatı belirlendi., **İleri**, (25 Temmuz 1983), s.1.

⁶¹Turgut Özal Şehrimizde., **İleri**, (8 Ağustos 1983), s.1.

⁶²Doęru Yol Partisi örgüt çalışmalarını sürdürüyor., **İleri**, (17 Ağustos 1983), s.1.

İpek olmak üzere beş kişi, Anavatan Partisi'nden Ergun Özdemir, Hasan Erden, Burhan Kara, Mehmet Ali Karadeniz, Yavuz Köymen, Salih Ergun, Arif Hikmet Pamukoğlu olmak üzere yedi kişi milletvekilliği aday adayı olmuştur. Halkçı Parti ise henüz isim bildirmemiştir.⁶³

Alınan bilgilere göre, Türkiye genelinde, MDP'de 983, ANAP'ta 801, HP'de ise 700 kişi milletvekili aday adayı olabilmek için başvurmuştur. Sadece 294 milletvekilinin girmek için uğraş verdiği listelere tam 2394 kişi başvurmuştur. MGK'nın adayları tek tek inceleyeceği belirtilmiş ve yine Milli Güvenlik Kurulu'nun kararı ile seçim propagandaları 23 Ekim'de başlayacak, bu süreçte yasal olmayan işlere yönelenlere para ve hapis cezası verilecek, propaganda süreci de 5 Kasım'da sona erecektir.⁶⁴

Seçimlere katılacak olan üç parti dışında bazı kişiler bağımsız olarak milletvekili aday adayı olmuştur. Bu kişiler, Arif Ünal, Emekli General Ali Rıza Erkan, Ergun Gökdeniz ve Sami Güven'dir.⁶⁵

İl Seçim Kurulu'nun açıkladığı ve MGK tarafından veto edilen isimlerin yerine yenileri getirilmiş ve listeler kesin olarak askıya çıkarılmıştır. Buna göre;

MDP: Turgut Tirali, Yusuf Hikmet Doma, Hidayet İpek, Ahmet Kaya Tirali, Bahtiyar Uzunoğlu

HP: Cevdet Karşlı, İbrahim Türk, Arslan Gür, Sacit Karaibrahimoğlu, Galip Kemal Dedeoğlu,

ANAP: Yavuz Köymen, Burhan Kara, Ahmet Yılmaz, Ahmet Çoban, Ahmet Çalık

Bağımsızlar: Ergun Şadi Gökdeniz ve Bekir Çakır gibi isimler son ve kesin olarak aday olmuşlardır.⁶⁶

Bu isimlerden HP'li milletvekili aday adayı İbrahim Türk yaptığı açıklamada; “*Dünyada ilk defa demir madeni Giresun'da işlenmiştir ve bu nedenle yer altı*

⁶³Milletvekili aday adayları kesinlik kazanmaya başladı., *İleri*, (26 Ağustos 1983), s.1.

⁶⁴2394 kişi milletvekilliği peşinde, seçim propagandaları 23 Ekim'de başlayacak., *İleri*, 1 Eylül 1983, s.1.

⁶⁵4 bağımsız adayımız var., *İleri*, (3 Eylül 1983), s.1.

⁶⁶Partilerde kesin listeler belli oldu., *İleri*, (5 Ekim 1983), s.1.

zenginliğine önem vereceğiz. Giresun'un tabii güzelliğine gerçek şehirciliği kuramıyoruz" derken, bağımsız aday Ergun Şadi Gökdeniz ise Giresun halkına hizmet etmekten şeref duyacağını belirtmiştir.⁶⁷

MDP Genel Başkanı Turgut Sunalp Giresun'u ziyaretinde, *"İktidara geçerse hemen toz pembe bir hayat vaad etmiyoruz ama çalışacağımıza söz veriyoruz."* derken, seçimlere katılamayacak olan DYP'nin Genel Başkanı Yıldırım Avcı ise; *"Partimizin nitelikleri ve kuruluş şekli hayatîyetimizin daha da güçlenerek devam edeceğinin teminatıdır."* demiştir.⁶⁸

Seçimlere katılacak olan 3 partinin liderleri açık oturumda bir araya gelmişler ve kendi fikirlerini halkın beğenisine sunmuşlardır. Halk ise bu açık oturumdan genel anlamda şöyle bir sonuç çıkarmıştır;

MDP lideri Turgut Sunalp: Tecrübesiz ve eksik

HP lideri Necdet Calp: Hırçın ve hazırlıksız

ANAP lideri Turgut Özal: Sakin, güven verici ve bilen⁶⁹

MDP milletvekili adayı Turgut Tirali, fındığı Türkiye'de ancak kendilerinin savunacağını belirtmiş ve yine aynı gün Giresun'da seçmen sayısı ve sandık adedi açıklanmıştır. Buna göre ilçelerde dahil olmak üzere Giresun'da 887 sandık kurulacak ve 208.518 seçmen oy kullanacaktır.⁷⁰

6 Kasım'da yapılacak olan seçimlerin vakti yaklaştıkça heyecan artmış ve parti liderleri il gezilerine ağırlık vermeye başlamışlardır. Turgut Özal bir kez daha Giresun'a gelmiş ve yaptığı konuşmada, fındığın bu bölgenin ürünü olduğuna değinerek, fındıkta fon uygulamasının kaldırılacağını ancak ilk yıl için bunun sözünü veremediğini belirtmiştir. Yine Özal, seçimden galip çıkması durumunda teşekkür ziyareti için geleceği üçüncü ilin Giresun olduğunu söylemiştir.⁷¹

Seçim atmosferinin yaşandığı ülke çapında rekabet devam ederken, milletimiz Erzurum'da meydana gelen depremle sarsılmış ve yardım için

⁶⁷İlimizin sorunlarına değinelim., **İleri**, (7 Ekim 1983), s.1.

⁶⁸MDP ve DYP'nin genel başkanları dün şehrimizdeydi., **İleri**, (19 Ekim 1983), s.1.

⁶⁹Açık oturumda açıldılar., **İleri**, (24 Ekim 1983), s.1.

⁷⁰Parti liderlerinin TV konuşmaları karasız seçmene ışık tutuyor., **İleri**, (26 Ekim 1983), s.1.

⁷¹Özal dün şehrimizdeydi., **İleri**, (2 Kasım 1983), s.1.

hemen kolları sıvamıştır. Tüm ülke çapında olduğu gibi, Giresun'da da halk bölge insanına yardım elini uzatmış ve ilk etapta 50 ton yakacak odun ve kömür, 40 tonda yiyecek ve giyecek malzemesini bölgeye ulaştırmak için belediye ve valiliğe teslim etmiştir. Türk milletinin en bariz duygusu savaş, afet vb. durumlarda birlik ve beraberlik ruhuna sarılarak kenetlenmesidir.⁷²

Böyle bir ortamda seçimlere gidilmiş ve darbenin ardından yapılan bu ilk seçimden Turgut Özal liderliğindeki ANAP birinci parti olarak çıkmıştır.

⁷²Depremdeki ölü sayısı 850 oldu., **İleri**, (1 Kasım 1983), s.1.

Seçim sonuçları aşağıdaki tabloda verilmiştir;

Tablo 1: 1983 Genel Seçimlerinde Giresun’da ki Seçmen Sayıları ve Seçim Sonuçları				
Oy	Seçmen	Kullanılan	Geçerli Oy	Geçersiz Oy
Merkez :	40,123	37,333	35,572	1761
Bulancak:	32,471	30,446	28,917	1529
Alucra :	11,824	9,815	9,343	472
Dereli :	14,963	13,850	13,162	688
Espiye :	20,799	19,087	18,230	857
Eynesil :	7,114	6,513	5,993	520
Keşap :	14,103	13,285	12,806	479
Görele :	18,717	17,034	16,308	726
Tirebolu :	24,743	22,871	21,861	1010
Toplam :	184,857	170,234	162,192	8042

Merkez:	ANAP 15,994	HP 9270	MDP 8663	ÇAKIR GÖKDENİZ 901 744
Alucra:	6,387	1533	1237	54 132
Bulancak:	9,758	6831	12129	88 11
Dereli:	7,392	2241	3377	48 104
Espiye:	7,817	3985	6316	34 76
Eynesil:	3,305	1557	1108	7 16
Görele:	8,233	3598	4377	35 65
Keşap:	6,103	3053	3508	33 105
Tirebolu:	11,554	4322	5732	146 107
Toplam:	76,547	36390	46447	1346 1462 ⁷³

Seçim sonuçlarına bakıldığında, halkın katılımının yüksek olduğu görülmüş, Bulancak'ta Milliyetçi Demokrasi Partisi birinci olurken, merkez ilçe dahil ilçelerin büyük kısmında birinci parti Anavatan Partisi olmuştur.

⁷³ Yüksek Seçim Kurulu, "Seçim Arşivi", Erişim: 3 Mart 2020, <http://www.ysk.gov.tr/>.

Bağımsızlar umduklarını bulamazken, Halkçı Parti sandıktan, tüm bölgelerde üçüncü parti olarak çıkmıştır.

Bu sonuçlara göre Giresun seçim bölgesinden Anavatan Partisi, Yavuz Köymen, Burhan Kara, Ahmet Yılmaz olmak üzere üç, Milliyetçi Demokrasi Partisi'nden Turgut Sera Tiralı, Halkçı Parti'den ise Cevdet Karşı milletvekili olmaya hak kazanmış ve mazbatalarını almışlardır.⁷⁴

Seçimlerden sonra vatandaşlarla yapılan mülakatlar, Giresun'da ne gibi sorunların olduğunu gözler önüne sermiştir. Vatandaşlar yol yapımından su şebekelerine, tarım ve hayvancılıktan iletişime kadar birçok farklı alanda yaşadıkları sorunları dile getirmişlerdir. Yeni seçilen milletvekilleri, halka görüş ve zihniyet ayırt etmeksizin hizmet götürmelerinin zorunluluğunu belirtmişlerdir.⁷⁵

12 Eylül darbesinden 3 yıl sonra, siyasi parti yasaklarının kaldırılmasıyla genel seçimlere gidilmiş ve seçim sonucunda Turgut Özal Hükümeti kurulmuştur. Özal Hükümeti ve biri TBMM dışından olmak üzere 20 bakan, meclis tarafından güvenoyu almış ve görevine başlamıştır.⁷⁶

Bu seçimlerle beraber, darbe sonrası ilk hükümet kurulmuş ve TBMM'den güvenoyu alarak görevine başlamıştır.

1.2. 1984 Mahalli İdareler Seçimi

Genel seçimler sonuçlandıktan sonra partilerin gözü 4 ay sonra yapılacak olan mahalli idareler seçimine dönmüştür. Özellikle genel seçimlere katılamayan partiler, mahalli idareler seçimlerine katılmak için yoğun bir çaba sarf etmişlerdir. Seçimleri kazanamayan ya da katılamayan partiler, genel seçimleri kazanan Anavatan Partisi'nin halka vaat ettiği projelerin aynılarının daha iyisini ya da kendilerine has ve halkın gözünde bir yere gelebilecek projeler vaat etmişlerdir. Seçimlere katılamayan partilerden SODEP'in İl

⁷⁴İlçelere göre Giresun'daki son durum., **İleri**, (8 Kasım 1983), s.1.

⁷⁵Vatandaş dert kütü., **İleri**, (16 Kasım 1983), s.1.

⁷⁶Özal'ın kabinesi onaylandı., **İleri**, (14 Aralık 1983), s.1.

Başkanı Kutay Larçın, önümüzdeki seçimlerde ANAP ile çekişeceklerini iddia etmiş ve DYP'nin bu seçimde şansının olmadığını belirtmiştir.⁷⁷

Seçimlerden önce verdiği sözü tutarak Giresun'a teşekkür ziyaretine gelen Turgut Özal, birçok önemli konuya değinmiştir. Özal, çiftçilere ödemelerin yapıldığını, kambiyo rejimine geçildiğini, Türk parasını koruma kanununun çıkarıldığını, ülkenin ivedi bir şekilde ivme kazandığını ve tüm bunların sadece 1,5 aylık hükümetleri döneminde gerçekleştirildiğini belirtmiştir. “Türkiye'nin madenleri de çalışacak insanları da”, diyen Özal, mitinginin devamında kısa sürede yaptıkları yatırımları anlatmış ve konuşmasının sonunda belediye başkan adayı olarak Mehmet Larçın'ı seçtiklerini söylemiştir.⁷⁸

Mahalli seçimlere katılacak olan Sosyal Demokrasi Partisi'nin belediye başkan adayı Nevzat Şensoy yaptığı konuşmada, Giresun'u kasaba olmaktan kurtaracağını vaat etmiş ve başkan seçildiği takdirde belediye kapısının halka açık olacağını belirtmiştir. Refah Partisi'nin adayı Süleyman Turan ise, “*Milli ve manevi değerlerimizin ışığı altında ilimizi yeniden layık olduğu yere yükseltmek azmi ve gayreti içerisinde olacağız.*” demiştir.⁷⁹

Eski belediye başkanı ve Milliyetçi Demokrasi Partisi'nin belediye başkan adayı Saffet Bayazıtöğlü, bu rekabette şansını iyi gördüğünü söylemiş ve Giresun halkının teveccühüyle yeniden belediye başkanı olabileceğini belirtmiştir.⁸⁰

ANAP belediye başkan adayı Mehmet Larçın, bu şerefli uğraşta onur kırıcı davranışlardan kaçınmalıyız demiş ve halka boş vaatlerde bulunmadığını belirtmiştir.⁸¹

DYP belediye başkan adayı Ergun Göksel, belediyeyi hizmet yağdıran kurum haline getireceklerinin sözünü vermiş ve Giresun halkından mahalli idareler seçiminde destek istemiştir.⁸²

⁷⁷Mahalli seçimlerde bizimle Anavatan Partisi çekişir., **Yeşilgiresun**, (10 Ocak 1984), s.1.

⁷⁸Özal; 25 Mart seçimlerinde partimiz yine en çok oyu alacaktı., **Yeşilgiresun**, (6 Şubat 1984), s.1.

⁷⁹Adaylar gazetemize konuştu., **Yeşilgiresun**, (20 Şubat 1984), s.1.

⁸⁰Ben şansımı iyi görüyorum., **Yeşilgiresun**, (22 Şubat 1984), s.1.

⁸¹Biz hizmet için varız., **Yeşilgiresun**, (24 Şubat 1984), s.1.

⁸²Ergun Göksel vaat etti, **Yeşilgiresun**, (24 Şubat 1984), s.1.

Doğu Karadeniz turuna çıkan Sosyal Demokrasi Partisi genel başkanı Erdal İnönü halka hitaben yaptığı konuşmada, fındık ödemelerinin yapılması, güçlendirme kredilerinin tekrar verilmesi ve fındıktan fonun kaldırılması gerektiğini söylemiş, Giresun limanına gerekli önemin verilmediğini söyleyen İnönü, sözlerini “Zeytinsiz bir sofraya, SODEP’siz bir iktidar düşünülemez” diyerek noktalamıştır.⁸³

Özal ve İnönü gibi Giresun’a gelen bir başka lider olan Halkçı Parti Genel Başkanı Necdet Calp, yaptığı konuşmada, devrimci bir parti olduklarını, 6 Kasım seçimlerine katılamasalar da partinin halk tarafından darbeden öncede bilindiğini belirtmiş ve sosyal demokratların sadece kendileri olduğunu iddia etmiştir.⁸⁴

İl Seçim Kurulu’ndan yapılan açıklamaya göre Giresun il ve ilçelerinin genelinde toplam 844 sandıkta 180,413 seçmenin oy kullanacağını açıklamış, geçerli mazereti bulunmamasına rağmen oy kullanmayanların 2500’er lira para cezasına çarptırılacağı belirtilmiştir.⁸⁵

⁸³Zeytinsiz bir sofraya, SODEP’siz bir iktidar düşünülemez., **Yeşilgiresun**, (15 Mart 1984).

⁸⁴Biz devrimci bir partiyiz., **Yeşilgiresun**, (17 Mart 1984), s.1.

⁸⁵Yarın sandık başına gidiyoruz., **Yeşilgiresun**, (24 Mart 1984), s.1.

25 Mart günü yapılan seçimlerin sonuçları tabloda verilmiştir;

Tablo 2: 1983 Mahalli İdareler Seçimlerinde Giresun'da ki Seçmen Sayıları ve Seçim Sonuçları		
Oy Kullanılan Yerleşim Bölgeleri	Oy Kullanan Seçmen Sayısı	Geçerli Oy
Merkez:	37170	35986
Alucra:	9636	9340
Bulancak:	30259	29512
Dereli:	14153	13749
Espiye:	19252	18672
Eynesil:	6565	6304
Görece:	17119	16607
Keşap:	13534	13108
Şebinkarahisar:	11311	10934
Tirebolu:	23119	22343
Toplam:	182118	176555

	ANAP	DYP	HP	MDP	RP	SODEP
Merkez:	15885	3890	1696	1830	1901	10584
Alucra:	4726	903	500		1665	1546
Bulancak:	14639		1993	2466	2396	8016
Dereli:	6416	2962	850		613	2688
Espiye:	6868	1403	2902	3186	787	3526
Eynesil:	2619	855	209	263	417	1941
Görece:	7154	2688	1468	1663		3614
Keşap:	5217	1002	1763	2231	502	2393
Şebinkarahisar:	6117	1357				3460
Tirebolu:	9859	2459	1387	2763	1497	4378
Toplam:	79500	17539	12988	14402	9780	42346 ⁸⁶

⁸⁶Yüksek Seçim Kurulu, “Seçim Arşivi”, Erişim: 4 Mart 2020, <http://www.ysk.gov.tr/>.

25 Mart 1984'te yapılan mahalli idareler seçiminin sonuçlarına göre Giresun'un 29. belediye başkanı Anavatan Partisi'nin aday gösterdiği Mehmet Larçın olmuştur. Seçimlere ilk kez katılmasına rağmen Sosyal Demokrasi Partisi büyük bir başarı göstererek, şehirde ikinci parti olmuştur. İl genel meclisine Anavatan Partisi 3, Sosyal Demokrasi Partisi 2 üye ile girmiştir. İlçelerden ise, Alucra, Dereli, Espiye, Keşap, Tirebolu ve Şebinkarahisar'ı ANAP'lı adaylar kazanırken, Bulancak ve Eynesil'i SODEP'li adaylar kazanmıştır. Görele'de ise bağımsız olarak seçime giren Hayrullah Koç belediye başkanı olmuştur. Belediye meclisinde ise 8 sandalye ANAP'lının olurken, 7 sandalyeyi de SODEP'Lİ adaylar kazanmıştır.⁸⁷

Seçimlerin ardından açıklama yapan Anavatan Partisi Giresun Milletvekili Burhan Kara, Giresunluların hizmetten yana tavır takındıklarını, verilen sözlerin teker teker yerine getirilerek modern Giresun'un inşa edileceğini dile getirmiştir. Kara, seçim zaferinin Giresun'a ve Giresunlulara olduğunu belirtmiştir.⁸⁸

Seçimi ANAP'lı Mehmet Larçın'ın kazanmasının ardından açıklamalarda bulunan Halkçı Parti'nin belediye başkan adayı Kenan Konal, seçim sonuçlarının gayet normal olduğunu belirterek, Larçın'ın Giresunluların istediği özelliklere sahip birisi olduğunu dile getirmiştir.⁸⁹

Giresun belediye başkanlığını kazanan Mehmet Larçın, yayınladığı teşekkür metninde, *“Teveccühlerinizle üzerine titrediğimiz Giresun'umuza hizmet için yola çıktık. Yol gösterip yardım edeceksiniz. Biz çalışacağız ama durmaksızın. Hepinize minnettarız. Teşekkürlerimi ve saygılarımı lütfen kabul ediniz.”* demiştir.⁹⁰

5 ay içerisinde yapılan iki seçimden büyük bir zaferle ayrılan Anavatan Partisi, 1987'ye kadar tek başına iktidar olmayı sürdürmüş ve arada geçen 4 yılda büyük atılımlar yapılmıştır. Aynı yılda yapılan iki seçimin sonucuna bakıldığında, Giresun halkının, yeni bir parti olan Anavatan Partisi'ne

⁸⁷İl ve ilçelerde seçim sonuçları., **Yeşilgiresun**, (27 Mart 1984), s.1.

⁸⁸Anavatan partililer mutluluk içindeler., **Yeşilgiresun**, (27 Mart 1984), s.1.

⁸⁹Kenan Konal seçim sonuçlarını normal buluyor., **Yeşilgiresun**, (28 Mart 1984), s.1.

⁹⁰Aziz hemşehrilerim., **Yeşilgiresun**, (30 Mart 1984), s.1.

sempatiyle yaklaştığı ve partinin vaat ettiği projeleri yapma konusundaki ciddiyetine inandığı anlaşılmıştır. Tıpkı genel seçimlerde olduğu gibi, darbe sonrası ilk sivil belediye başkanları, halkın tercihiyle görevlerine başlamıştır.

1.3. 1987 Referandumu

12 Eylül darbesinin akabinde Süleyman Demirel, Alparslan Türkeş, Necmettin Erbakan ve Bülent Ecevit'e siyasi yasak getirilmiş ve önleri kapatılmıştır. Darbeden sonra yürürlüğe konan geçici 4. Madde sebebiyle bu siyasiler yaklaşık 7 sene siyasetten uzak kalmıştır. Genel seçimlere gidilmeden önce bu yasakların kaldırılması teklifi meclise verilmiş ve meclisten referandum kararı çıkmıştır. Bu konuda bir yazı kaleme alan Haluk Kalafat, *“1987 Referandumu’na gidilme nedeni 12 Eylül Askeri Darbesi sonrası yapılan 1982 Anayasası’nın Geçici 4. madde ile getirdiği siyasi yasakların kaldırılması talebiydi. Aslında bu değişiklik tüm muhalefet tarafından istendiği için Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde çözülebilirdi. Ancak dönemin Başbakanı ve Anavatan Partisi Başkanı (ANAP) Turgut Özal 1980 öncesi siyasi parti liderleri ve feshedilen parlamento üyeleriyle ilgili beş on yıllık yasakların kaldırılmasına karşı çıkmıştı. Özal ve ANAP, “hayır” kampanyası yürüttü. Darbede kapatılan Cumhuriyet Halk Partisi’nin devamı Sosyal Demokrat Halkçı Parti (SHP), Adalet Partisi’nin devamı Doğru Yol Partisi (DYP), Milliyetçi Hareket Partisi’nin devamı Milliyetçi Çalışma Partisi (MÇP), Milliyetçi Selamet Partisi’nin devamı Refah Partisi (RP) ise referandumda “evet” kampanyası sürdürmüştü.”* demiştir.⁹¹

⁹¹Bağımsız İletişim Ağı, “Türkiye’nin Referandumlar Tarihi”, Erişim: 5 Mart 2020, <http://bianet.org/>.

9 Eylül’de yapılan referandumun sonuçları tabloda belirtilmiştir;

Tablo 3: 1987 Referandumunda Giresun’da ki Seçmen Sayıları ve Seçim Sonuçları				
	Kullanılan Oy	Geçerli Oy	Evet	Hayır
Merkez:	49150	47280	24374	22906
Alucra:	13060	12658	3170	9488
Bulancak:	36843	35510	15446	20064
Dereli:	16439	15847	5568	10279
Espiye:	20723	19958	8758	11200
Eynesil:	8476	8134	3819	4315
Görele:	22685	21924	10240	11684
Keşap:	15677	14839	6201	8638
Şebinkarahisar:	13840	13298	4018	9280
Tirebolu:	26917	25977	9366	16611
Toplam:	223810	215425	90960	124465 ⁹²

İktidar partisi olan Anavatan Partisi’nin referandumda halktan hayır istemesi Giresun’da etkisini göstermiş ve hayır oyları çoğunlukta olmuştur. Türkiye genelinde ise evet oyları çok az bir farkla galip gelmiştir. Evet oyları %50,16 olurken, hayır oyları %49,84’te kalmıştır. Seçimi 75 bin oy farkla evet verenler kazanmıştır. Böylece Süleyman Demirel, Alpaslan Türkeş, Necmettin Erbakan ve Bülent Ecevit’in siyasi yasağı kalkmış ve bu isimler yapılacak olan genel seçimlere hazırlanmaya başlamışlardır.

⁹²Giresun ve ilçelerinde referandumun kesin sonucu., **Yeşilgiresun**, (9 Eylül 1987), s.1.

1.4. 1987 Genel Seçimleri ve Anavatan Hükümeti

İktidar olabilmek için kıyasıya bir rekabete giren partiler, milletin oylarını kazanmak için çeşitli vaatlerde bulunmuşlardır. Bu partilerden, diğerlerine göre daha düşük oy potansiyeli olan Refah partisi ise Genel Başkan Necmettin Erbakan'ın da katıldığı bir miting düzenlemiştir. Refah Partisi Genel Başkanı Necmettin Erbakan Giresun Topal Osman Ağa Meydanı'nda halka yaptığı konuşmasında, *“Küçük İnönü ben demokratım diyor, Demirel ben liberalim diyor, Özal, ben her işimi faizle hallederim diyor, bunların hepsi Amerikancıdır.”* Ahlaksızlığı iktidara geldiklerinde Diyanet başkanlığı emrine verecekleri TV kanalı ile önleyeceklerini, okullara tefsir ve hadis dersleri koyacaklarını, 163. maddeyi kaldıracaklarını, başörtüsünü kaldıranlar için kanun çıkarıp onları hapse attıracaklarını belirtmiştir. Yine Erbakan, *“Özal, halkı beş mikropla zehirliyor. Bunlar faiz, karşılıksız para basımı, paranın değerinin düşürülmesi ve vergilerin fakirlerden alınmasıdır.”* Demiştir.⁹³

Seçimlere ilk kez katılacak olan İslahatçı Demokrasi Partisi, yaptığı yazılı açıklamada, *“Bugünkü problemlerimizin, beceriksiz acemi doktorları artık Türk siyasal sahnesinden kendi arzularıyla çekilmelidirler.”* Demiştir.⁹⁴

Sosyaldemokrat Halkçı Parti Genel Başkanı Erdal İnönü, Giresun halkına hitaben yaptığı konuşmasında, mutfakta çalışanın, pazarda file dolduranın, temizlik yapanların hep kadınlar olduğunu belirterek, kadınların dertleriyle ilgili, kadınların sorunları bakanlığını kuracaklarını söylemiştir.⁹⁵

ANAP İkinci Başkanı Ahmet Emanet ise Türkiye'nin, iktidarları döneminde kabuk değiştirerek çağ atladığını ifade etmiştir.⁹⁶

Demokratik Sol Parti Genel Başkanı Bülent Ecevit ise halka hitaben yaptığı konuşmasında, iktidarın ANAP iktidarı değil para iktidarı olduğunu dile getirmiş, Erdal İnönü'nün gerçek bir sosyal demokrat olmadığını, yalan söyleyip Özal'a çalıştığını iddia etmiştir. ANAP iktidarında köylünün değil köylüyü sömürenlerin kalkındığını ifade eden Ecevit, ülkedeki tüm sermayeyi

⁹³ Erbakan: gavurdan dost olmaz., **Yeşilgiresun**, (24 Ekim 1987), s.1.

⁹⁴ Büyük göreve talibiz., **Yeşilgiresun**, (21 Kasım 1987), s.1.

⁹⁵ Özal sizinle dalga geçti., **Yeşilgiresun**, (27 Kasım 1987), s.1.

⁹⁶ İktidarımız kabuk değiştirerek çağ atlamaktadır., **Yeşilgiresun**, (27 Kasım 1987), s.1.

ANAP iltimaslıların yönettiğini ve işin kaymağını onların yediğini dile getirmiştir.⁹⁷

Seçime, Anavatan Partisi, Demokratik Sol Parti, Doğru Yol Partisi, Islahatçı Demokrasi Partisi, Milliyetçi Çalışma Partisi, Refah Partisi, Sosyaldemokrat Halkçı Parti olmak üzere yedi parti ve bir bağımsız aday girecektir. Giresun il ve ilçelerin genelinde 979 sandık kurulacak ve bu sandıklarda 238 bin seçmen oy verecektir.⁹⁸

29 Kasım'da yapılan seçimin sonuçları tabloda belirtilmiştir;

Tablo 4: 1987 Genel Seçimlerinde Giresun'da ki Seçmen Sayıları ve Seçim Sonuçları							
	Geçerli Oy	MÇP	IDP	ANAP	DSP	SHP	RP DYP BĞMSZ
Merkez:	47495	1151	299	17136	3147	12764	2838 10142 18
Espiye:	20883	823	244	8264	1788	9020	1072 4659 13
Eynesil:	7792	575	74	2953	568	1780	531 1308 1
Görece:	20079	723	219	8884	1581	4063	755 3850 4
Keşap:	15281	860	173	6561	1184	2928	1011 2555 9
Ş.Karahisar:	12733	1088	123	6016	815	2714	842 1111 24
Dereli:	15684	216	213	7235	1802	1785	756 3671 6
Tirebolu:	25826	1279	322	12529	1918	4694	1297 3764 13
Alucra:	10962	349	137	6096	809	1229	1576 762 4
Bulancak:	35438	744	306	13636	2273	11035	3491 3744 9
Toplam:	212173	7808	2110	72027	15885	47012	14169 35566 101 ⁹⁹

⁹⁷ Bu iktidar ANAP iktidarı değil para iktidarıdır., **Yeşilgiresun**, (28 Kasım 1987), s.1.

⁹⁸ Haydin sandık başına, **Yeşilgiresun**, (28 Kasım 1987), s.1.

⁹⁹ İlçelerde kullanılan rey dağılımı., **Yeşilgiresun**, (1 Aralık 1987), s.1.

Bu sonuçlara göre Anavatan Partisi, Giresun merkez ve ilçelerinin tamamında sandıktan birinci parti olarak çıkmıştır. Birçok sandıkta ikinci ve üçüncülük Doğru Yol Partisi ile Sosyaldemokrat Halkçı Parti arasında gidip gelmiştir. Başta Refah Partisi olmak üzere, Islahatçı Demokrasi Partisi, Milliyetçi Çalışma Partisi ve bağımsızlar bu seçimlerden umduğunu bulamamışlardır

Giresun'un beş milletvekilliğinden üçünü ANAP, ikisini ise SHP kazanmıştır. ANAP'tan milletvekilliklerini Mehmet Ali Karadeniz, Burhan Kara ve Yavuz Köymen elde ederken, SHP'den Rüştü Kurt ve Mustafa Çakır TBMM'de sandalye elde etmiştir. Türkiye genelinde yapılan seçimlerin sonucu itibarıyla TBMM'de Anavatan Partisi 292, Doğru Yol Partisi 59 ve Sosyaldemokrat Halkçı Parti ise 99 milletvekiliyle temsil edilme hakkına kavuşmuştur. 21 Aralık 1987 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti'nin 46. Hükümeti yani 2. Turgut Özal Hükümeti, TBMM'den güvenoyu alarak resmen görevine başlamıştır.¹⁰⁰

Bu kısımda, darbe sonrası yaşanan genel ve yerel seçimler, partilerin tercih edilme oranları ve Giresun'a gelen siyasilerin çeşitli vaatlerine yer verilmiştir.

¹⁰⁰Ve ANAP iktidarı bırakmadı., **Yeşilgiresun**, (30 Kasım 1987), s.1.

İKİNCİ BÖLÜM

2. GİRESUN'DA İDARİ DURUM

12 Eylül 1980 darbesinden sonra her konuda olduğu gibi idari durumda da MGK kendini hissettirmiştir. Darbeden 4 ay sonra bir valiler kararnamesi yayınlanmış tüm valiler değiştirilmiştir. Daha önce birçok il ve ilçede kaymakam ve vali olarak görev yapan Fahamettin Altun, 8 Ocak 1981'de Giresun Valisi olarak görevlendirilmiştir. Altun bu görevi 21 Ocak 1984'e kadar yaklaşık 3 yıl boyunca yerine getirmiş, daha sonra Merkez Valisi iken emekliye ayrılmıştır. Onun yerine yine daha önce birçok il ve ilçede görev almış Behçet Güler getirilmiştir. 18 Mayıs 1984'te valilik görevini devralan Güler, 2 Mart 1988'de Merkez Valisi olarak atanmış ve Giresun'dan ayrılmıştır.¹⁰¹

Darbeden 34 gün sonra, MGK bir bildiri yayınlarak tüm belediye başkanlarının değiştirildiğini duyurmuştur. Buna mukabil 16 Ekim 1980'de Saffet Beyazıtöğlü, atama yoluyla Giresun Belediye Başkanı olarak görevlendirilmiştir. Görevine 25 Mart 1984 mahalli idareler seçimine kadar devam eden Beyazıtöğlü, seçimlerden hemen önce görevinden ayrılmış, onun yerine seçimlere kadar Vali Yardımcısı Müslim Dirican vekâlet etmiştir. Mahalli idareler seçimlerinin sonuçlanmasının ardından ANAP adayı Mehmet Larçın belediye başkanlığını kazanmış ve 26 Mart 1984'te görevine başlamıştır. Bir sonraki seçimlere kadar görevine devam etmiş ve bir seçim arayla 1994'te tekrar Giresun Belediye Başkanı olmuştur.¹⁰²

Bu bölümde üzerinde durulacak olan konu, Giresun'u yöneten kurumların işleyişi, kararları ve yatırımları olacaktır. Bu yatırımların bir kısmı yapılmış lakin birçok sebepten ötürü devam ettirilememiş ya da iptal edilmiştir.

¹⁰¹ Giresun Valiliği, "Görev Yapmış Valilerimiz", Erişim: 5 Mart 2020, <http://www.giresun.gov.tr/>.

¹⁰² Giresun Belediyesi, "Geçmişten Bugüne Belediye Başkanlarımız", Erişim: 5 Mart 2020, <https://giresun.bel.tr/>.

2.1. İl Özel İdaresi'nin Yıllık Bütçeleri ve Yatırımları

Giresun'u yöneten kurumlar yaptığı ve yapacağı yatırımlar ile Giresun'un çehresini değiştirmede önemli roller üstlenmişlerdir. Bununla ilgili 1983 yılı başlarında yapılan İl Koordinasyon Kurulu'nun yayınladığı rapora göre;

1. Planlanan 11 sulama projesinden 8 adedi yapılmış olup diğer 3 adet sulama projesi ise 1983 yılına sarkmıştır. Yapılan projelerin bedeli 71 milyon lira olmuştur.
2. Bulancak, Dereli, Keşap Jandarma komutanlıklarının inşaatı ile emniyet müdürlüğüne merkezde 60, ilçelerde 20 olmak üzere 80 lojmanın yaptırılması kararlaştırılmıştır.
3. Giresun merkez ve ilçelere bağlı 81 köye okul yaptırılması kararlaştırılmıştır.
4. Giresun merkez ve ilçelerinin üst ve altyapı çalışmaları için 303 milyon lira harcanmıştır.
5. Giresun'u diğer şehirlere bağlayan karayolları için 237 milyon lira harcanmıştır.
6. Bulancak'a 125 milyon lira bedelle bir balıkçı barınağı yapılacak ve Giresun liman mendireğinin onarımı için 28 milyon lira harcanacaktır. Ayrıca Fiskobirlik için 1983 yılı içerisinde herhangi bir yeni yatırım olmayacaktır.¹⁰³

Tüm bu yatırımları yapacak olan ve plan ve bütçe çalışmalarına başlayan Özel İdare Müdürlüğü, 1982 yılı için aldığı 176 milyon liralık ödeneğin, 1983 yılı itibarıyla 212 milyon liraya yükseltildiğini açıklamıştır. Bu ödeneğin 89 milyon lirası cari harcamalara, 98 milyon lirası yatırım harcamalarına, 24 milyon lirası ise transfer harcamalarına aktarılacaktır. Yatırım harcamalarının büyük bir kısmı özel idare işhanı inşaatında kullanılacaktır.¹⁰⁴

Giresun Özel İdare Müdürlüğü'nün 1984 yılı bütçesi 238 milyon lira olarak belirlenmiştir. Bu paranın 95 milyonu cari harcamalara, 118 milyonu yatırım harcamalarına, 24 milyonu ise sermaye ve transfer harcamalarında

¹⁰³İl koordinasyon kurulunda sorunlar görüşüldü., **İleri**, (11 Şubat 1983), s.1.

¹⁰⁴Özel idare bütçesi 212 milyon lira olarak belediye encümeninden geçti., **İleri**, (3 Eylül 1983), s.1.

kullanılacaktır. Özel İdare'nin yıl içinde yapacağı en büyük yatırım yangın çıkan işhanı binasının onarımı ve hizmete açılması olacaktır. Özel idare tarafından Kerasus Restoranı'nın yanına bir turistik otel yapılması kararlaştırılmıştır. Yine özel idare bütçesinden 23 milyon lira ilköğretime, 5 milyon lira ise Giresun yetiştirme yurduna aktarılacaktır.¹⁰⁵

Özel İdare tarafından yapılacak yatırımlar planlanırken Vali Fahamettin Altun başkanlığında toplanan il koordinasyon toplantısında ise yapılmış ve yapılacak olan yatırımlar hakkında bilgi verilmiştir.

1. 1984 yılında yapılacak olan 40 derslik için bakanlık ve özel idareden 120 milyon lira ödenek alınmıştır.
2. Bulancak, Keşap, Espiye ve Alucra jandarma binaları kasım ayında bitirilecek, Alucra cezaevi ve Yağlıdere jandarma binası için 72 milyon lira ödenek ayrılmıştır.
3. 1984 yılı içerisinde devam etmekte olan Giresun-Şebinkarahisar yolu için 474 milyon lira, Tirebolu-Torul yolu yapımı için 612 milyon lira ödenek ayrılmıştır. Yine sahil düzenlemesi için 18 milyon lira kaynak ayrılmıştır.
4. Giresun limanı balıkçı rıhtımının yüzde sekseni bitmiş olup devamı için yeni ödenek beklenmektedir. Yine Giresun Limanı'nın büyütülmesi ve geliştirilmesi için yaklaşık 1 milyar lira harcanacaktır.
5. Giresun imar planının tamamlanması için İller Bankası tarafından gönderilen 200 bin lira harcanmıştır.
6. Köy konakları yapımı hızla sürmekte, bunlardan Yağlıdere bucağının konak yapımı tamamlanmış olup diğer ilçelerimizde yapım devam etmektedir.
7. İl sağlık müdürlüğü tarafından yapılacak olan kreş ve garaj için 30,5 milyon liralık ödenek ayrılmıştır. Yine müdürlük tarafından 100 daireli bir lojman ve kampus yapılması da yatırım programı kapsamına alınmıştır.¹⁰⁶

¹⁰⁵Bir turistik otele daha kavuşacağız., **Yeşilgiresun**, (11 Ocak 1984), s.1.

¹⁰⁶1984 yılı yatırım yılı olacak., **Yeşilgiresun**, (1 Şubat 1984), s.1.

Yatırımlar planlanmış, bir kısmı yapılmış ve alınan bilgilere göre 1985 yılına ait Giresun Özel İdare bütçesi, 242 milyonu vergi, 42 milyonu da vergi dışı gelirler olmak üzere 284 milyon lira olarak belirlenmiştir.¹⁰⁷

Bu arada Köy Hizmetleri İl Müdürü Recep Eryılmaz, 1985 yılı için köy hizmetlerine yaklaşık 2 milyar lira ayrıldığını söylemiştir. Ayrıca, “*Türkiye genelinde nüfusun yüzde ellisi köylerde yaşamaktadır. İlimizde ise 2581 yerleşim yerinde 338 bin 343 vatandaş yaşamakta, yani Giresun ilinde nüfusun %70’i köylerde yaşamaktadır.*” demiştir.¹⁰⁸ Bunun dışında, Giresun Orman Bölge Müdürü Kemal Sarıkaya ise yıl içerisinde Giresun ve Ordu illeri dâhilinde 14060 dekar alana fidan dikimi yapılacağını belirterek, peyzaj, ağaçlandırma, fidan üretimi gibi kalemlere 295 milyon lira harcanacağını dile getirmiştir.¹⁰⁹

1985 yılına gelindiğinde ise yatırımların gerçekleşme oranı merak konusu olmuştur. Giresun Valisi Güler’e göre ise, il genelinde projesi yapılan 40 milyarlık yatırıma karşılık, gelen para yaklaşık 5 milyar lira olmuştur. Sektör bazında bakıldığında ise;

1. Tarım ve Ormancılık: 1984’te 65 milyon lira yatırım yapılmış olup, 1985 yatırımları bütçesi 215 milyon liradır.
2. Madencilik: 1984’te 70 milyon lira yatırım yapılmış, 1985 yılı için ise 50 milyon lira ödenek ayrılmıştır.
3. İmalat: 1984’te 30 milyon lira harcanmış, 1985 için ise 100 milyon lira ödenek ayrılmıştır.
4. Enerji: 1984’te 3 milyar 80 milyon lira harcanmış, 1985’te yapılacak olan yatırımlar için 2 milyar 522 milyon lira kaynak ayrılmıştır.
5. Ulaştırma: 1984’te 1 milyar 384 milyon lira harcanmış, 1985 yatırım tutarı ise 492 milyon lira olmuştur.
6. Konut: 1984’te 80 milyon lira harcanmış, 1985’te ise 236 milyon lira kaynak ayrılmıştır.

¹⁰⁷ İl genel meclisinin görevi bugün sona eriyor., **Yeşilgiresun**, (15 Kasım 1984), s.1.

¹⁰⁸ Yeni sezona 2 milyar lira ödenekle girildi., **Yeşilgiresun**, (16 Nisan 1985), s.1.

¹⁰⁹ Giresun’da orman 220 milyon lira harcanacak., **Yeşilgiresun**, (8 Nisan 1985), s.1.

7. Eğitim: 1984'te 484 milyon lira harcanmış, 1985'te ise 307 milyon lira kaynak ayrılmıştır.
8. Genel İdare: 1984'te 20 milyon lira harcanmış, 1985'te ise 680 milyon lira ödenek ayrılmıştır.
9. Güvenlik Hizmetleri: 1984'te 82 milyon lira harcanmış, 1985'te ise 139 milyon lira ödenek ayrılmıştır.
10. İçme suyu: 1984'te 760 milyon lira harcanmış, 1985'te 180 milyon lira kaynak ayrılmıştır.
11. Kanalizasyon: 1984'te 460 milyon lira harcanmış, 1985'te 300 milyon lira ödenek ayrılmıştır.
12. İmar Planı: 1984'te harcama yapılmamış, 1985'te 7,5 milyon lira kaynak ayrılmıştır.
13. Harita: 1984'te yaklaşık 2 milyon lira harcanmış, 1985'te 9 milyon lira ödenek ayrılmıştır.
14. Köy içme suları: 1984'te 132 milyon lira harcanmış, 1985'teki yatırımlara 83 milyon lira ayrılmıştır.
15. Mahalli İdareler: 1984'te 158 milyon lira harcanmış, 1985 yılı yatırımlarına 103 milyon lira ödenek ayrılmıştır.

Buna göre en büyük ödenek enerji sektörüne verilirken, en büyük ödenek artışı genel idare harcamalarında olmuştur.¹¹⁰

Giresun genelinde 1986'da yapılacak olan yatırımlar arasında, Giresun Limanı'nın genişletilmesi ve geliştirilmesi, sahil kesiminin doldurulması, otogar inşaatının yapılıp bitirilmesi ve Eynesil Çay Fabrikası'nın üretime geçmesi gibi kararlar alınmıştır.¹¹¹

Yine İl Koordinasyon Kurulu'ndan alınan bilgilere göre, Türkiye Elektrik Kurumu (TEK) en başarısız kurum seçilmiştir. 1986 yılı içerisinde elektrik götürülmesi planlanan 101 köyden 25'ine elektrik götürülmüştür. TEK Doğu Karadeniz Sorumlusu Ahmet Altınel, tüm köylere elektrik götürülmesi için 32 bin civarında elektrik direğine ihtiyaç duyulduğunu fakat bunların sadece 13 tanesinin ellerinde olduklarını açıklamıştır. Bu durum İl Koordinasyon

¹¹⁰ Giresun'un 1985 yılı yatırım miktarı 5 milyar lira., **Yeşilgiresun**, (6 Mayıs 1985), s.1.

¹¹¹ Yatırımlar 86'yı bekliyor., **Yeşilgiresun**, (18 Kasım 1985), s.1.

Kurulu'nun raporlarına da yansımış ve yatırım planlarının ilk maddelerine eklenmiştir. Her ne kadar bu eksiklikler yatırım planına dahil edilmiş olsa da birçok köy ve yerleşim yeri elektriğe, planlanan vakitten çok daha sonra kavuşmuştur.¹¹²

İl Koordinasyon Kurulu'nun raporuna göre,

1. Espiye, Keşap, Tirebolu, Çavuşlu ve Piraziz balıkçı barınakları bitirilmiş, Bulancak balıkçı barınağı ise bu yıl içerisinde bitirilecektir. Barınakların toplam tutarı 200 milyon lirayı bulmuştur.
2. 507 köyden 445'i elektriğe kavuşmuş olup, 1987 yılı içerisinde 42 köye daha elektrik götürülecektir. Bu yatırımlara 1 milyar 248 milyon lira harcanmıştır.
3. 507 köyden 220'sinde telefon olduğu ve bu yıl içerisinde 220 köye daha telefon götürüleceği bildirilmiştir. Bu yatırımın yaklaşık tutarı 213 milyon lira olmuştur.
4. Bu yıl yapılacak olan yollar için karayolları tarafından 5 milyar 112 milyon lira kaynak ayrıldığı belirtilmiştir.
5. Kanalizasyon, içme suyu ve imar planı için 1986'da 1 milyar 144 milyon lira ödenek ayrılmış ve bu yatırımlar bu yıl içerisinde bitirmeye çalışılacaktır.
6. Enerji ve tarım sektöründe geçen yıl 678 milyon lira harcanan yatırımlar bu yıl bitirilecektir.
7. Milli eğitim, köy hizmetleri, bayındırlık ve zirai ürünler müdürlüğü tarafından 1986'da 2 milyar lira harcanan yatırımlar bu yıl bitirilecektir.¹¹³

Yine bu kararlara paralel olarak 1987 yılı içerisinde bakanlıklar tarafından çeşitli yatırımlar programa alınmış ve ödenekler belirlenmiştir. Buna göre, Milli Eğitim, Gençlik ve Spor Bakanlığı İl Müdürlüğü'nün ticaret lisesi için 50 milyon, Espiye halk eğitim merkezi için 30 milyon lira, öğrenci yurdu için 1 milyon, çocuk ve oyun parkı için 54 milyon, kız yetiştirme yurdu için 200 milyon olmak üzere bu iki bakanlığın yıl içerisindeki harcaması 1 milyar 220

¹¹² Vali Güler çalışmalardan memnun değil., **Yeşilgiresun**, (9 Ekim 1986), s.1.

¹¹³ İcraatlerin çoğu bu yıla kaldı., **Yeşilgiresun**, (10 Ocak 1987),s.1.

milyon civarında olacaktır. Bulancak kaymakam evi, jandarma lojmanı ve bölük pansiyonu için İçişleri Bakanlığı toplamda 145 milyon lira harcayacaktır. Espiye ve Keşap'ta yapılacak olan hakim ve savcılar lojmanı için Adalet Bakanlığı tarafından 120 milyon lira ayrılmıştır.¹¹⁴

Bazı ilçelerin içme suyu isale hatları, otogar yapımı, Şebinkarahisar belediye binası gibi yatırımların ödeneği 1 milyar 415 milyon lira olmuştur. Devlet Su İşleri tarafından 1982'de bitirilmesi gereken ancak mali sebeplerle bitirilemeyen Harşit Deresi projesi için Bayındırlık Bakanlığı 2,5 milyar lira kaynak ayırmıştır. Bu ödeneklerde aslan payı karayollarına gitmiştir. Muhtelif yerlerdeki devlet yollarının yapımı için Bayındırlık Bakanlığı tarafından 7 milyar 994 milyon lira ödenek ayrılmıştır.¹¹⁵

Son 4 yılda birçok yatırımı planlarına dahil eden ve gerçekleştirmeye çalışan Giresun Özel İdaresi'nin bütçesi, yapılan çalışmaların ardından, 1987 yılı için 1 milyar 36 milyon lira olarak belirlenmiştir. Bu bütçenin 268 milyon lirası sermaye harcamalarına, yine 268 milyon lirasının cari harcamalara, 493 milyon lirası ise yatırımlara ayrılmıştır. Vali Behçet Güler, bu bütçenin en büyük payını İl Milli Eğitim Gençlik ve Spor Müdürlüğü'ne aktarılacağını belirtmiştir.¹¹⁶

İl Özel İdaresi, Giresun merkez ve ilçelerinin genelinde başta ulaşım ve haberleşme olmak üzere çeşitli yatırımlar yapmıştır. Halkın temel sorunlarının ulaşım ve haberleşme olması, İl Özel İdaresi'nin planladığı yatırımlardan en büyük payın ulaşımına ayrılmasına yol açmıştır. Yatırımların bir kısmı hayata geçirilmiş, diğer kısmı ise ödenek ve personel yetersizliği gibi sebeplerle yapılamamıştır.

¹¹⁴ 1987 yılı yatırım ve ödeneklerini açıklıyoruz., **Yeşilgiresun**, (16 Ocak 1987), s.1.

¹¹⁵ 1987 yılı yatırım ve ödeneklerini açıklıyoruz., **Yeşilgiresun**, (17 Ocak 1987), s.1.

¹¹⁶ Özel idare bütçesi 1 milyar lirayı geçti., **Yeşilgiresun**, (27 Ocak 1987), s.1.

2.2. Belediye'nin Yıllık Bütçeleri ve Yatırımları

Söz konusu dönemde Belediye Encümeni'nin aldığı kararlar ve yapılan yatırımlar üzerinde durulmuştur.

Belediye encümeninin aldığı kamulaştırma kararlarına göre, Giresun merkez genelinde yaklaşık 93 milyon liralık harcama yapılacağı, buna mukabil ayrılan ödeneğin 97 milyon lira olduğu tespit edilmiştir.¹¹⁷

Tüm bu harcamaları yapacak olan Giresun Belediye Encümeni, Özel İdare Müdürlüğü'nün 1984 bütçesini 237 milyon olarak belirlemiştir. Bu bütçenin 94 milyon lirası cari harcamalara, 118 milyon lirası yatırım harcamalarına, 24 milyon lirası ise sermaye ve transfer harcamalarına aktarılacaktır.¹¹⁸

Giresun Belediyesi'nin 1984 yılı bütçesi ise 510 milyon lira olarak belirlenmiştir. Bu bütçenin yaklaşık yarısı cari harcamalar için kullanılacaktır. Genel bütçe vergi gelirlerinden 150 milyon, belediye vergilerinden 54 milyon, belediye harçlarından 89 milyon, harcamalara katılma paylarından 1,5 milyon, belediye tarafından yönetilen kurumlardan 1,6 milyon, çeşitli gelirler, ücretler, yardımlar ve fonlardan yaklaşık 242 milyon lira gelir beklenildiği ifade edilmiştir.¹¹⁹

Giresun Belediyesi'nin 1984 yılı bütçesi 510 milyon iken, bu rakam belirlenen 1985 bütçesine göre 903 milyon liraya yükselmiştir. Belediyenin genel bütçesi ise 1 milyar 329 milyon 866 bin lira olmuştur. Genel bütçenin 903 milyonunu belediyeye, 420 milyon lirası su ve otobüs işletmelerine, 60 milyon lirası döner sermayeye aktarılacaktır.¹²⁰

Açıklanan bütçeye göre, Giresun Belediyesi 1985 yılı yatırım planının halka daha çok hizmet götürmeyi amaçladığını açıklamıştır. Belediye, sadece yol yapımındaki kamulaştırmalar için 90 milyon liraya yakın para harcayacaktır. Karadeniz Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi yetkilileri tarafından planı yapılan terminal binasının keşif ve kamulaştırma bedeli 30

¹¹⁷ Giresun Belediyesi'nin 5 yıllık yatırım gideri 139 milyon lira olacak., **İleri**, (9 Ağustos 1983), s.1.

¹¹⁸ Özel idare bütçesi 237 milyon olarak belirlendi., **İleri**, (11 Kasım 1983), s.1.

¹¹⁹ 1984 cari harcamalar yılı olacak., **Yeşilgiresun**, (6 Ocak 1984), s.1.

¹²⁰ Belediye bütçesi yüzde 90 artış gösterdi., **Yeşilgiresun**, (3 Kasım 1984), s.1.

milyon lira olarak belirlenmiştir. Yine yıl içerisinde Giresun şehir içi düzenlemesi yapılacak ve emniyet binası ile Güre arasında kalan kısma dört şeritli bir yol yapılacak, yolun inşaat işi belediye ve Karayolları Genel Müdürlüğü tarafından ortak olarak üstlenilecektir.¹²¹

Giresun Belediye Başkan Vekili Salih Özdemir tarafından ildeki yatırımlara dair açıklama yapılmıştır. Buna göre, toplam 252 milyon lira kamulaştırma yapılmış, katlı otoparka 93 milyon, yenyolun yapımına 55 milyon, yol onarımlarına 35 milyon lira harcanmıştır. Çöp imha ve gübre tesisinin yapımı için 122 milyon lira harcanmış olup 106 milyon liraya da çeşitli büyüklükte makine ve ekipman alınmıştır. Yine İller Bankası'ndan otogar yapımı için 188 milyon lira, kanalizasyon için 325 milyon lira, su isale hatları için ise 80 milyon lira ödenek ayrıldığını dile getirmiştir.¹²²

Ayrıca turistik olarak önemli bir yer durumunda bulunan Giresun Kalesi'nin iyileştirilmesi ve turistik değerinin artırılması için ise belediye harekete geçmiş ve bu iş için yaklaşık 30 milyon lira para ayırmıştır.¹²³

Belediye ve İl Özel İdaresi'nin yaptığı ve yapacağı yatırımların dışında hükümet ve bakanlıklar tarafından da Giresun için bazı yatırımlar planlanmıştır. Buna göre; 1987 yılı içerisinde bakanlıklar tarafından çeşitli yatırımlar programa alınmış ve ödenekler belirlenmiştir. Buna göre, Milli Eğitim, Gençlik ve Spor Bakanlığı İl Müdürlüğü'nün ticaret lisesi için 50 milyon, Espiye halk eğitim merkezi için 30 milyon lira, öğrenci yurdu için 1 milyon, çocuk ve oyun parkı için 54 milyon, kız yetiştirme yurdu için 200 milyon olmak üzere bu iki bakanlığın yıl içerisindeki harcaması 1 milyar 220 milyon civarında olacaktır. Bulancak kaymakam evi, jandarma lojmanı ve bölük pansiyonu için İçişleri Bakanlığı toplamda 145 milyon lira harcayacaktır. Espiye ve Keşap'ta yapılacak olan hakim ve savcılar lojmanı için Adalet Bakanlığı tarafından 120 milyon lira ayrılmıştır.¹²⁴

¹²¹1985 belediye için yatırım yılı olacak., **Yeşilgiresun**, (25 Ocak 1985), s.1.

¹²²Giresun 30 yıl suya ihtiyaç duymayacak., **Yeşilgiresun**, (23 Ocak 1987), s.1.

¹²³Giresun Kalesi'nin çehresi değişecek., **Yeşilgiresun**, (8 Mayıs 1987), s.1.

¹²⁴1987 yılı yatırım ve ödeneklerini açıklıyoruz., **Yeşilgiresun**, (16 Ocak 1987), s.1.

Bazı ilçelerin içme suyu isale hatları, otogar yapımı, Şebinkarahisar belediye binası gibi yatırımların ödeneği 1 milyar 415 milyon liradır. Devlet Su İşleri tarafından 1982’de bitirilmesi gereken ancak mali sebeplerle bitirilemeyen Harşit Deresi projesi için Bayındırlık Bakanlığı 2,5 milyar lira kaynak ayırmıştır. Bu ödeneklerde aslan payı karayollarına gitmiştir. Muhtelif yerlerdeki devlet yollarının yapımı için Bayındırlık Bakanlığı tarafından 7 milyar 994 milyon lira ödenek ayrılmıştır.¹²⁵

Bu dönemde belediye, tıpkı İl Özel İdaresi gibi, özellikle ulaşım ve haberleşme alanında yatırımlar yapmıştır. Özellikle şehrin yollarının kötü ve estetikten uzak olması, belediye faaliyetlerinin bu alanlara yoğunlaşmasına sebep olmuştur. Giresun Belediyesi, birçok yatırımı planlasa da yine İl Özel İdaresi’nde olduğu gibi, ödenek ve personel yetersizliği gibi sebeplerle birçok faaliyeti gerçekleştirememiştir.

2.3. Vali ve Belediye Başkanlarının Beyanatları

Bu dönemde, görev yapan valiler Fahamettin Altun ve Hurşit Güler ile belediye başkanlığı yapmış olan Saffet Beyazıtöğlu ile Mehmet Larçın’ın görüşleri ve yapılan yatırımlar hakkında bilgi verilmiştir.

Vali Fahamettin Altun ile yapılan mülakatta, Giresun’un Görele ilçesine kız yetiştirme yurdu ve merkeze kreş açılacağını belirtmiş, Türk Hava Kurumu ve Özel İdare İşhanı için temel atma törenlerinin gerçekleştirileceğini ifade etmiştir.¹²⁶

Ayrıca Vali Altun, Şebinkarahisar’da uranyum, Dereli’de ise barit madenlerinin işleme açılacağını müjdesini vermiştir. Bu iki madenle ilgili MTA’nın gerekli işlemleri yürüttüğü ve kısa sürede ne kadar rezerv olduğunun anlaşılabileceğini sözlerine eklemiştir.¹²⁷

Giresun Belediye Başkanı Saffet Beyazıtöğlu ise, yaptığı yazılı açıklamada, bazı kendini bilmezlerin sigara izmaritlerini yere attığını,

¹²⁵1987 yılı yatırım ve ödeneklerini açıklıyoruz., **Yeşilgiresun**, (17 Ocak 1987), s.1.

¹²⁶Valimiz ile muhtelif konularda görüşme yaptık., **İleri**, (27 Ocak 1983), s.1.

¹²⁷Vali Altun sorularımızı cevaplandırdı., **İleri**, (26 Şubat 1983), s.1.

çöplerin evlerden sokaklara gelişigüzel bırakıldığını, تنها yerlerdeki duvarların tuvalet gibi kullanıldığını, şehiriçi otobüslerde yüksek sesle konuşulduğunu, bu ve buna benzer durumların sıkça yaşanmaya başladığını dile getirmiş ve halkın kendilerine destek olmasını istemiştir.¹²⁸

Birkaç gün sonra ise Başkan Beyazıtöğlu, TRT'ye verdiği demeçte, işhanı için 24 milyon, turistik kafeterya için 12 milyon, meydan düzenlemesi için 21 milyon, belediye araç parkı ve tesisleri için 155 milyon, çevreyolu için 49 milyon, trafik ve sinyalizasyon çalışmaları için 25 milyon lira harcadığını belirtmiş, ayrıca 1982 yılında, çeşitli kişi ve kurumlara toplam 4 milyon 130 bin lira ceza kesildiğini aktarmıştır.¹²⁹

Başkan Bayazıtöğlu, şehrin en büyük problemlerinin çöp ve susuzluk olduğunu belirtmiştir. 2.sınıf turizm bölgesinde oldukları için Maliye Bakanlığı'ndan yeterli kaynak alamadıklarını sözlerine eklemiştir.¹³⁰

Bu arada Valiler Kararnamesi ile merkeze valiliğine atanan Fahamettin Altun, il genelinde veda ziyaretlerine çıkacak ve cumartesi şehrimizden ayrılacaktır.¹³¹

Valiler kararnamesiyle Giresun'a atanan Hurşit Güler ise, ameliyat olması sebebiyle şehre geç geldiğini ve hizmeti boyunca tarafsız bir şekilde, hiçbir ayırım gözetmeksizin bütün herkese eşit muamelede bulunacağını belirtmiştir.¹³²

Göreve başlayan Vali Güler, gazeteye yaptığı açıklamada, makine parkının yıpranmış ve noksan olduğunu belirterek, bu şekilde giderse yolların 30 yılda bitirilemeyeceğini belirtmiştir. Ayrıca fındık ve çay üreticisinden kesilen vergilerin makinelerin yenilenmesinde kullanılabileceğini ifade etmiştir.¹³³

Darbenin ardından halkın oylarıyla seçilmiş olan Belediye Başkanı Mehmet Larçın, il genelinde yapılacak olan yatırımlar hakkında bilgi vermiş,

¹²⁸Bizimde şikayetlerimiz var., **İleri**, (5 Mart 1983), s.1.

¹²⁹Geçen sene 4 milyon liralık ceza kesildi., **İleri**, (15 Mart 1984), s.1.

¹³⁰İsteklerimiz cevapsız kalıyor., **İleri**, (29 Ağustos 1983), s.1.

¹³¹Altun, veda ziyaretlerinde bulunacak., **Yeşilgiresun**, (19 Nisan 1984), s.1.

¹³²Kapımız herkese açık., **Yeşilgiresun**, (23 Mayıs 1984), s.1.

¹³³Vali Güler bir gerçeğe yüreklilikle parmak bastı., **Yeşilgiresun**, (13 Temmuz 1984), s.1.

20 dönümlük bir alana otogar yapılacağını, şehirde sinyalizasyonun yeniden ayarlanacağını, debboya bir otopark yapılacağını, turizmi geliştirmek adına iki yat limanı yapılacağını ifade etmiş, Karagöl'ün Giresun'a bağlanması için uğraştıklarını, bu takdirde şehirde su sıkıntısının en aza ineceğini dile getirmiştir.¹³⁴

Vali Behçet Güler ise, 1986 yılı faaliyetlerini kapsayan bir mesaj yayınlamıştır. Buna göre, tarım sektöründe 28 milyar liralık yatırım yapılmış, 109 yeni derslik yapılmış, 58 köy elektriğe kavuşmuş, 225 km köy yolu yapılmış ve bunlarla yetinmeyerek 1987'de yatırımların daha da büyüyerek devam edeceği vurgulanmıştır.¹³⁵

Geniş anlamda yatırım programları yapılmış lakin uygulanma aşamasında, ödenek yetersizliği ve planların kararlılıkla hayata geçirilememesi gibi nedenler dolayısıyla sorunlar yaşanmıştır.

2.4. Diğer Bazı Gelişmeler

Yapılan yatırım plan ve programları ile hayat pahalılığı dışında da Giresun'da önemli gelişmeler yaşanmıştır.

Şehirleşme ve yapılaşmayı düzene sokmak adına 1984 yılında kabul edilen şehir imar planında yapılan yeni değişiklik ile Aksu, Abacıbükü ve Güre'de imar planının içerisine alınmıştır.¹³⁶ Ayrıca 1966 yılından beri kullanılan şehir imar planı yerleşim yerlerinde büyük çarpıklıklar meydana getirmiş ve yeni şehir imar planı için İller Bankası'na başvurulmuştu. Yeni gelen imar planı ise Güre ile Aksu deresi arasını kapsamaktadır.¹³⁷

Giresun merkezinin tam göbeğinde yer alan meydanın iyileştirilmesi adına çeşitli faaliyetler yürütülmüş, bu faaliyetlerin sonucunda meydana bir Atatürk heykeli yapılması kararlaştırılmıştır. Meydanın en güzel yerinde yapılacak olan Atatürk heykelinin yapımını, Mimar Sinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi görevlisi Hayri Koray üstlenmiştir. Atatürk röliefinin bir tarafında,

¹³⁴ Su ve otogar sorunu çözümlenecek., **Yeşilgiresun**, (20 Temmuz 1984), s.1.

¹³⁵ Vali Güler 1987 yılı için mesaj yayınladı., **Yeşilgiresun**, (31 Aralık 1986), s.1.

¹³⁶ Şehir imar planı meclisten geçti, **Yeşilgiresun**, (4 Mart 1985), s.1.

¹³⁷ Giresun'un çehresi değişecek, **Yeşilgiresun**, (4 Ağustos 1984), s.1.

Atatürk'ün Giresun uşaklarıyla ilgili bir sözü, rölyefin diğer tarafında ise Giresun uşaklarının kabartması işlenecektir.¹³⁸

Seçimlerin yapılmasıyla ilgili konuşan İçişleri bakanı Selahattin Çetiner, 1675 belediye başkanına yönelik yaptığı konuşmada, sonbahara kadar mahalli idareler seçiminin yapılacağını belirtmiş, belediyelerden her türlü hizmeti yapmalarını istemiş ve gerekli ödeneğin gönderileceğini ifade etmiştir.¹³⁹

Bunun dışında idari alanda önemli bir değişiklik yapılmıştır. Devlet otoritesinin tam olarak sağlanabilmesi adına, çıkarılan bölge valiliği kanunuyla Giresun, Erzurum Bölge Valiliği'ne bağlanmıştır. Erzurum Bölge Valiliği'ne bağlanan diğer iller ise, Ağrı, Artvin, Bingöl, Elazığ, Erzincan, Erzurum, Ordu, Gümüşhane, Kars, Muş, Rize, Trabzon ve Tunceli olmuştur. Türkiye çapında kurulan 14 bölge valiliğinin asli görevi il valiliklerini denetlemek ve bölge ekonomisini kalkındırmak olarak hedeflenmiştir.¹⁴⁰

Bu idari değişikliğin dışında halkın yaşam kalitesini kısıtlayan ve 12 Eylül 1980 darbesinin ardından yürürlüğe konan sıkıyönetim uygulaması, 19 Kasım 1984'te olağanüstü hal durumuna çevrilmiş, aralarında Giresun'un da bulunduğu 9 ilde yaşamın sakin geçmesi üzerine OHAL kaldırılmıştır.¹⁴¹

Yine yapılan bir başka idari değişikliğe göre ise Gümüşhane'nin Torul ilçesine bağlı Uluköy Kasabası yöneticileri aldığı bir kararla Giresun idari sınırları içerisine katılmıştır. Karar onaylanmak ve tatbik edilmek üzere İçişleri Bakanlığı ve Giresun Valiliği'ne gönderilmiştir.¹⁴²

Bunların dışında ise, Anıtlar Yüksek Kurulu Giresun'un tarihi ve turistik yerlerinde incelemeler yapmış ve Giresun Kalesi, doğal ve arkeolojik sit alanı kabul edilmiştir. Eski kale yolu, Fevzi Paşa Caddesi ile sahil yolu arasında kalan alan kentsel sit alanı olarak belirlenmiştir.¹⁴³

Dönemin önemli hadiselerinden biri olarak görülen ve 1986 yılında yaşanan Çernobil nükleer santral faciası özellikle bölge ülkeleri ve bu

¹³⁸ Atatürk heykeli rölyefi iki milyon liraya malolacak, **İleri**, (3 Şubat 1983), s.1.

¹³⁹ İçişleri bakanı Selahattin Çetiner belediyelerden hizmet istedi, **İleri**, (2 Mart 1983), s.1.

¹⁴⁰ Giresun Erzurum'a bağlandı, **İleri**, (6 Ekim 1983), s.1.

¹⁴¹ Sükunetin mükafatı, **Yeşilgiresun**, (19 Mart 1985), s.1.

¹⁴² Uluköy belediye meclisi Giresun'a katılma kararı aldı, **Yeşilgiresun**, (25 Ağustos 1986), s.1.

¹⁴³ Yeni sit alanları belli oldu, **Yeşilgiresun**, (25 Şubat 1986), s.1.

Ülkelerin tarımını yoğun şekilde etkilemiş ve üretim azalmasına sebep olmuştur. Giresun Valiliği'nin bildirdiğine göre, *“Türkiye Atom Enerjisi Kurumu tarafından fındık üzerinde yapılan incelemelerde, nye ve doğusundaki Karadeniz'in bazı yörelerinde Dünya Sağlık Teşkilatı tarafından kabul edilen limitin altında fakat Avrupa Ekonomik Topluluğu ülkelerince kabule şayan olmayan miktarda radyasyon tespit edilmiştir.”* denilmiştir. Tedbir olarak üretilen fındığın yalnızca Fiskobirlik tarafından satın alınacağı ve Giresun'da üretilen fındığın kesinlikle il dışına çıkarılmayacağı vurgulanmıştır. Yine ihracat, TAEK izni olmaksızın yapılamayacak, bu kurala uymayanlar hakkında kanuni işlemlerin başlatılacağı belirtilmiştir.¹⁴⁴

Bu bölümde, hem devlet hem de belediye eliyle yapılmış yada yapılması için yatırım planına alınmış faaliyetlerden bahsedilmiştir. Göze arpan en önemli hususlardan biri ise, yapılacak olan yatırımların hep bir sene sonrasına sarkması olmuştur. Bu durumun düzeltilmesi için yetkililerin aldığı önlemler ve yapılan planlar bu kısımda ele alınmıştır.

¹⁴⁴Giresun Valiliğinden bildirilmiştir, **Yeşilgiresun**, (24 Eylül 1986), s.1.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. GİRESUN'DA EKONOMİK DURUM

Doğu Karadeniz'in binlerce yıllık tarihe sahip güzide yerleşim yeri olan Giresun'un temel ekonomik kaynakları, başta fındık olmak üzere mısır ve kiraz da önemli tarım ürünlerindendir. Denize âşık bir şehir olmasına rağmen balıkçılık, endüstriyel anlamda gelişmemiştir. Balıkçılık ve denizcilik daha çok iç tüketimi karşılamaya yönelik yapılmaktadır. Bunun dışında şehrin bir diğer önemli ekonomik faaliyet kolu Aksu Deresi civarında faal olan Seka Aksu Kâğıt Fabrikası'dır. Genel anlamda il ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır.

Tüm bunların dışında Giresun merkez ve ilçelerinin tamamında olmak üzere bazı maden yatakları da mevcuttur. Çinko, Kurşun ve Bakır bunların en önemlilerinden bazılarıdır. Bu maden yataklarının bir kısmı işletime açılmış, bir kısmı ise bölge ekonomisine katkıda bulunmak için işletime açılmayı beklemektedir. Özellikle 1980'li yılların ortalarından itibaren serbest piyasa ekonomisine geçilmesiyle birlikte, ekonomik anlamda bazı atılımlar yapılmış olsa da vaatten ileriye gidilememiş ve il ekonomisinin temel geçim kaynağı, tarım ve hayvancılık olmaya devam etmiştir.

3.1. Fiskobirlik Faaliyetleri ile Fındık Üretimi ve İhracatı

Doğu Karadeniz Bölgesi'nin temel geçim kaynaklarından biri olan fındığın kökeninin Anadolu'ya dayandığı belirtilmektedir. Bazı araştırmacılar fındığın Çin'den geldiğine dair görüşler ortaya atsa da baskın olan görüş Anadolu'dur. Milattan önceki ve sonraki yıllarda dönemin tarihçileri tarafından sıklıkla fındıktan bahsedilmiş ve tarımının geniş alanlarda yapıldığı dile getirilmiştir.¹⁴⁵

Osmanlı Devleti döneminde getirisinin yüksek olması sebebiyle fındık tarımı artırılarak devam ettirilmiştir. Lazistan sancağı olarak bilinen Trabzon

¹⁴⁵Ayhan Yüksel, Okan Yeşilot, **Giresun'da Fındık ve Fındık Borsası'nın Tarihçesi**, Öncü Matbaası, Giresun 2016, s.35.

ile Giresun, Ordu, Tirebolu, Görele, Vakfıkebir ve Sürmene, önemli fındık yetiştirme alanları olarak kayda geçirilmiştir. Buralardan alınan fındık, gemilerle Karadeniz’de bulunan Sivastopol, Odesa ile Akdeniz’de bulunan Marsilya ve Trieste limanlarına taşınmıştır. Bu durum cumhuriyetin ilk yıllarına kadar devam etmiştir.¹⁴⁶

Cumhuriyet döneminde fındığa verilen önem artmış ve ekim alanları genişlemiştir. Lakin bu dönemde Türkiye, dünya fındık üretiminin %60’ını karşılamış olsa da dünya fındık ticaretinin merkezi Marsilya ve Trieste olmuştur. İngiltere ve Amerika’ya doğrudan sefer olmayışı ve İstanbul Limanı’nın yetersizlikleri bu duruma sebep olmuştur. Cumhuriyetin ilk yıllarında tarıma dayalı sanayi politikasının işleme konmasıyla birlikte fındık başta olmak üzere Türkiye’de yetiştirilen ve üretimi yüksek olan tarım ürünleri için kooperatif kurma girişimlerine başlanmıştır. Fındıkla ilgili kooperatif kurma kararı cumhuriyetle birlikte başlamış olsa da resmi olarak kurulması için 8 yıl daha beklenmiştir. İcra Vekilleri Heyeti’nin 17 Ağustos 1931 tarihli kararı onaylaması ile birlikte Fındık Satış Kooperatifi resmen kurulmuştur. Fındığa bu dönemden itibaren verilen değer artmış, 10 Ekim 1935’de çoğunlukla Ordu ve Giresun çiftçisinin olduğu ve başkanlığını Ekonomi Bakanı Celal Bayar’ın yaptığı, 1. Ulusal Fındık Kongresi toplanmıştır. Kongrede fındığın ve fındık tarımının nasıl geliştirilebileceği, veriminin nasıl arttırılabileceğini konusunda kararlar alınmıştır. 2. Fındık Kongresi, 6 Ağustos 1938’de Giresun’da toplanmıştır. Bu kongrede fındıktan alınan verimin artırılması, fındık hastalıkları, haşereleri ve ürüne zarar veren hayvanlarla mücadele konusuna değinilmiş ve Ordu, Giresun, Trabzon, Rize ve Artvin fındık üretimi için birinci standart bölge olarak belirlenmiştir. Aynı zamanda bu konuda yapılan en geniş katılımlı kongre olan 3. Fındık Kongresi 10-14 Ekim 2004 tarihinde Giresun’da yapılmıştır. Bu kongrede dünya fındık merkezinin kurulması, lisanslı depoculuk ve tarım sigortası gibi konular ağırlıklı olarak görüşülmüştür.¹⁴⁷

¹⁴⁶ Yüksel, Yeşilot, **a.g.e.**, s.45.

¹⁴⁷ Yüksel, Yeşilot, **a.g.e.**, s.191-202.

İncelediğimiz dönem aralığında 1983'te 79.600, 1984'te 63.600, 1985'te 40.000, 1986'da 50.100 ve 1987'de ise 52.500 ton fındık üretimi gerçekleştirilmiştir. Şunu da belirtmek gerekir ki o dönemde Türkiye'de dönüm başına 74 kg olan fındık verimi, İtalya'da 200 kg ve İspanya'da 100 kg olarak gerçekleşmiştir. 1984'ten itibaren fındıktaki verimin düşme sebepleri, tarımsal teknolojinin yeterli kullanılamaması, toprağın zengin minerallerden yoksun olması, gübrelemenin yeteri kadar yapılamaması ve zirai ilaçlamanın profesyonelce yapılamaması olarak gösterilmiştir.

Tüm bunlara mukabil Fiskobirlik kayıtlarına göre, Giresun'dan 1983'te 57 milyon dolar değerinde 25.729 ton, 1984'te 42,5 milyon dolar değerinde 19.765 ton, 1985'te 67.5 milyon dolar değerinde 27.861 ton, 1986'da 60.4 milyon dolar değerinde 18.663 ton, 1987'de 148.9 milyon dolar değerinde 42.357 ton fındık ihraç edilmiştir. O dönem tarımsal ihracat kalemlerinin ilk yada ikinci sırasında yer alan fındığın %90'ı ihraç edilmiştir. En önemli ülkeler arasında Batı Almanya ve Rusya başı çekmiştir. 1984'te üretimde yaşanan düşüşlerin sebebi tamamen çiftçiye ve olanaklara bağlı olmakla birlikte, 1986 yılında yaşanan düşüşün temel sebebi 26 Nisan 1986'da meydana gelen, Rusya'da bulunan Çernobil Nükleer Santrali'nin patlaması olarak değerlendirilmiştir.¹⁴⁸

Giresun'un ve Giresun insanının temel geçim kaynağı ve bölge ticaretinin odak noktası olan fındıkla ilgili gelişmeler, bu dönemde yapılan haberlerin ana temasını oluşturmuştur.

Bu durumla ilgili, birçok yetkilinin katıldığı fındık rekoltesi belirleme toplantısı Teknik Ziraat Müdürlüğü'nde yapıldı. Buna göre 1983 yılı içerisinde Giresun il genelinde 79,6 ton fındık rekoltesi beklendiği bildirildi. Yine buna göre; Merkez ilçe 18000 ton, Tirebolu 12500 ton, Görele 6000 ton, Bulancak 24300 ton, Dereli 3000 ton, Eynesil 1600 ton, Keşap 6000 ton, Espiye 8000 ton olarak belirlenmiştir.¹⁴⁹

¹⁴⁸ **Giresun Ticaret ve Sanayi Odası**, "Sosyal-Ekonomik Rapor" , 1988, s.34-36.

¹⁴⁹ Giresun fındık rekoltesi 79,6 ton olarak belirlendi, **İleri**, (9 Temmuz 1983), s.1.

Bir süre önce Sovyet Rusya'da bulunan ve Giresun'a geri dönen Fiskobirlik Genel Müdür yardımcılarında Çetin Bayazitoğlu, Sovyet Rusya ile fındık ihracı konusunda anlaştıklarını açıklamış ve bu kapsamda Sovyet Rusya'ya 8000 ton sivri 10000 ton tohumlu iç fındık ihracatının gerçekleştiğini belirtmiştir. Yapılan bu ihracatta iç fındığın kilo fiyatı 220 dolar olarak belirlendi. Yine Fiskobirlik'ten alınan bilgilere göre bugüne kadar üreticiden 201 milyon 101 bin 586 kilo ürün teslim alınmış ve tahakkuk eden yaklaşık 35 milyarlık borcun 34 milyarlık kısmı ödenmiş olup geri kalanların da kısa süre içerisinde ödeneceği açıklanmıştır.¹⁵⁰

Fiskobirlik Yönetim Kurulu Başkanı Salim Tekiroğlu, Yeşilgiresun gazetesine yaptığı açıklamada 1984 yılı ürününün en az 250 lira olması gerektiğini söylemiş, fındık üretiminin çok zahmetli olduğunu ve Giresun ekonomisinde önemli bir yer tuttuğunu anlatan Tekiroğlu, fındık fiyatının 250 lira olmasıyla birlikte üreticiye bir nebze olsun nefes aldırabileceklerini açıklamıştır.¹⁵¹

Özellikle Doğu Karadeniz halkının tek geçim kaynağı olan fındığa 5 yılda sadece 125 lira zam yapıldı. Her yıl devalüasyonun %30 ile 40 arasında kaldığı bir dönemde fındık üreticisine verilen 125 liralık zam halk tarafından yıllardır olumsuz karşılandı. 1979 yılında 50 lira, 1980 yılında 110 lira, 1981 yılında 125 lira, 1982 yılında 150 lira ve 1983 yılında 175 lira olarak belirlenen fındık taban fiyatının yükseltilmesi halkın iktidardan tek isteği olarak görülmektedir.¹⁵²

1984 yılı fındık rekoltesinin 1983 yılı rekoltesine göre daha az olacağı açıklandı. Giresun'da geçen yıl 79600 ton olarak gerçekleşen fındık üretiminin bu yıl 63600 ton olarak gerçekleşmesinin beklendiği belirtildi. Geçen yıla göre merkez ilçede 2000 ton, Bulancak'ta 6000 ton Dereli'de 5500 ton, Espiye'de 800 ton, Eynesil'de 500 ton, Görele'de 1500 ton Keşap'ta 1400 ton, Tirebolu'da ise 3500 ton daha az fındık üretiminin gerçekleşeceği açıklandı.

¹⁵⁰18 bin ton iç fındık ihraç ediliyor. **Yeşilgiresun**, (1 Şubat 1984), s.1.

¹⁵¹Fındık en az 250 lira olmalı. **Yeşilgiresun**, (7 Mayıs 1984), s.1.

¹⁵²Fındığa beş yılda 125 lira zam yapıldı. **Yeşilgiresun**, (13 Temmuz 1984), s.1.

Yetkililer fındık üretimindeki düşüşün nedenini bu yıl havaların çok soğuk geçmesine bağladıklarını belirtmişlerdir.¹⁵³

Türkiye Ziraat Odaları Birliği tarafından yayınlanan bir rapora göre, 1977 ile 1980 arasında gerçekleşen fındık üretiminin, 1980 ile 1983 arasında düşüşe geçtiği belirtildi. Türkiye'nin fındık ihracatı, 1977'de 215 bin ton, 1978'de 330 bin ton, 1979'da 353 bin ton, 1980'de 394 bin ton, 1981'de 301 bin ton, 1982'de 255 bin ton ve 1983'te ise 250 bin ton olarak gerçekleşti. Yine aynı raporda yer alan bilgilere göre fındığın çok büyük bir tarımsal ihraç kalemi olduğu ve önem verilmesi gerektiği de aktarılmıştır.¹⁵⁴

Karadeniz Fındık İhracatçıları Birliği'nin yaptığı açıklamaya göre 1984 yılı sezonunda toplam 66 bin 217 ton iç fındık ihracatı gerçekleştirildi. Karadeniz bölgesi tüccarları tarafından yapılan ihracat, genel toplamın yarısından fazlasına tekabül ederken bu oran 34 bin 22 ton iç fındık ihracatı olarak gerçekleşti.¹⁵⁵

Karadeniz Bölgesi Fındık İhracatçıları Birliği tarafından fındık üreticilerinin bilgilendirilmesine dair bir seminer düzenlendi. Buna göre yıllık satış tutarı 1,5 milyona kadar olan ya da 60 dönüm arazisi bulunan Çiftçiler KDV'den muaf tutulacaktır. Yıllık satış tutarı 1,5 milyon ile 12 milyon TL arasında olan çiftçiler ise gelirlerinin %70'ini çıkardıktan sonra kalan %30'luk kısma %10'luk KDV eklenecektir. Satış tutarı 12 milyon TL'den fazla olan çiftçiler ise KDV'ye tabi olacaktır. Gelirlerinin %10'u kadar KDV ödemekle yükümlü olacaklardır. Çiftçiden fındığı alan tüccar ise, fındığı işlemek mamul ürüne dönüştürmek ve ihraç etmek için KDV ödemekle yükümlü olacaktır.¹⁵⁶

Özellikle Karadeniz Bölgesi adına fındık yılın en önemli ihraç ürünlerinden biri olarak değerlendirilmektedir. 1984 yılı içerisinde 102000 ton fındık ihracatı gerçekleştirildi. İhracatlar Batı Almanya, Sovyetler Birliği,

¹⁵³Bu yıl daha az fındık toplayacağız. **Yeşilgiresun**, (18 Temmuz 1984), s.1.

¹⁵⁴Türkiye'nin fındık ihracatı 3 yıldır düşüyor. **Yeşilgiresun**, (30 Temmuz 1984), s.1.

¹⁵⁵66 bin ton iç fındık ihraç edildi. **Yeşilgiresun**, (9 Aralık 1984), s.1.

¹⁵⁶60 dönüm arazisi olan çiftçi KDV'den muaf tutuluyor. **Yeşilgiresun**, (12 Ocak 1985), s.1.

İngiltere, Fransa ve diğer Avrupa ülkelerine yapıldı. İhraç edilen bu üründen 105 milyon 983 bin 992 dolar gelir elde edildi.¹⁵⁷

Bu arada Fiskobirlik olarak bilinen Fındık Tarım Satış Kooperatifleri Birliği'ne kayıtlı üye sayısı 179551'e yükseldi. Giresun, Ordu, Trabzon, Bulancak ve Keşap fındık tarım satış kooperatiflerinin birleşmesi ile 28 Temmuz 1938 yılında kurulan Fiskobirlik daha sonraki yıllarda hızlı bir gelişme gösterdi. Doğu ve Batı Karadeniz olmak üzere Fiskobirlik'e bağlı 9 ilde yaklaşık 55 tarım satış kooperatifi bulunmaktadır. Sakarya'da 22495, Bolu'da 17674, Zonguldak'ta 6336, Samsun'da 9842, Ordu'da 57831, Giresun'da 23600 ve Trabzon'da 15190 tarım satış kooperatifi üyesi bulunmaktadır.¹⁵⁸

Karadeniz Bölgesi Fındık İhracatçıları Birliği tarafından yapılan açıklamaya göre 1984 yılı içerisinde 32 milyon 613 bin 351 lira fındıklı mamul ihraç edildi. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne 2 milyon 800 bin 440 liralık, Birleşik Arap Emirlikleri Suudi Arabistan ve Fransa'ya ise 29 milyon 842 bin 911 liralık fındık ihraç edildi. Fındıklı mamuller Sarella, çukutat, tadella, taka, krokan ve gondol gibi malzemelerden oluşmaktadır.¹⁵⁹

Başlangıçta açıklanan 240 lira taban fiyata rağmen 1984 ürünü fındık Giresun serbest piyasasında 450 liradan alıcı bulmaya başladı. Hükümetin aldığı karar ile 1983 ürünü fındığın büyük bir bölümünün yağlığa verilmesi hem iç hem de dış piyasada 1984 ürünü fındığın değer kazanmasına sebep oldu.¹⁶⁰

Karadeniz Bölgesi Fındık İhracatçıları Birliği Genel Sekreterliği'nden yapılan açıklamaya göre Giresun'un yeni ürün fındığı için Giresun Limanı'na yeni bir gemi yanaşmadı. 1938'den beri her yıl fındık yükleme ve boşaltma için limanımıza yanaşan gemiler ilk kez 1985 yılında gelmedi ve bu bir ilk

¹⁵⁷ Fındık ihracatı rekor seviyede. **Yeşilgiresun**, (16 Şubat 1985), s.1.

¹⁵⁸ Fiskobirlik ortak sayısı 179.551'e yükseldi. **Yeşilgiresun**, (26 Şubat 1985), s.1.

¹⁵⁹ Karadeniz bölgesi fındık ihracatçıları birliği 1984 yılı içerisinde 32 milyon liralık fındıklı mamuller ihraç etti. **Yeşilgiresun**, (18 Mart 1985), s.1.

¹⁶⁰ Fındıkta fiyat rekoru. **Yeşilgiresun**, (19 Mart 1985), s.1.

olarak kayıtlara geçti. Yetkililerden alınan bilgilere göre Avrupa piyasasında fındığın yerine bademin alması bu durumun ana gerekçesi olarak belirtildi.¹⁶¹

Hükümetin aldığı bir kararla fındıktaki fiyatların ve piyasanın denetimini Fiskobirlik'e bırakması, iç ve dış piyasada fındığın ve üreticinin büyük zarara uğramasına yol açtı. Fiskobirlik tarafından 470 lira taban fiyattan satılan fındık, serbest piyasada 800 liradan alıcı buldu. Bu nedenle malını Fiskobirlik'e veren üreticiler büyük oranda zarar etmiş oldu. Karadeniz Bölgesi Fındık İhracatçıları Birliği'nin yaptığı açıklamaya göre dış piyasada fındığın tonu en az 295 dolardan başlayarak en yüksek 365 dolara kadar çıkmıştır.¹⁶²

Üretici, tüccar, üniversite ile kamu kurum ve kuruluşlarının ilgili yöneticilerinden oluşan bir grup Türkiye'nin orta ve uzun vadede sağlıklı fındık politikasına ihtiyacı olduğunu belirterek ulusal bir fındık bordunun oluşturulmasını istedi. Henüz belli olmamakla birlikte Avrupa Ekonomik Topluluğu ülkelerinin ilave kotaları ya da vergileri gündeme getirilebileceğini kaydeden Cem Alpar, ulusal fındık bordu kurulmasının gerekliliğini vurgulamış, Türkiye'nin çok uzun süredir fındık bordu ihtiyacı olduğunu söyleyen Ankara Ziraat Fakültesi Öğretim Üyesi Mahmut Ayfer ise bu bordun hükümete yardımcı olacağını ve son karar alma etkisinin de yine hükümette olacağını dile getirmiştir. Hükümetin karar alırken bu konuda geniş araştırmalar yapmasına imkân doğacağını ve hükümetin işinin kolaylaşacağını açıklamıştır.¹⁶³

Fındık bordu için çalışmalar yürütülürken, Karadeniz bölgesinin en önemli gelir kaynaklarından biri olan fındıkta, yapılan araştırmaya göre verimin çok düşük olduğu tespit edilmiştir. Dünyadaki fındık arazisinin %90'ına sahip olan Türkiye, üretimde ise %65'lik bir paya sahiptir. Dekar başına İtalya'da 176 kg, ABD'de 106 kg ve İspanya'da 90 kg olan fındık verimi, Türkiye'de ise 72 kg civarında gerçekleşmiştir. Yetkililer, arazinin engebeli yapısı, toprağın kalın olması ve asırlardır ekilmesi sebebiyle yorgun olduğunu

¹⁶¹ Fındığımıza talep az. **Yeşilgiresun**, (11 Eylül 1985), s.1.

¹⁶² Fındık piyasasında bir yıl böyle geçti. **Yeşilgiresun**, (1 Ocak 1986), s.1.

¹⁶³ Ulusal fındık bordu kurulması istendi. **Yeşilgiresun**, (4 Ocak 1986), s.1.

belirterek fındık veriminin düşük olduğunu dile getirmişlerdir. Yine bunun dışında, fındık arazilerinin ekonomik ömrünü tamamladığını ve işletme vasıtalarının yetersiz oluşu gibi sebeplerin de fındık verimini etkilediğini söylemişlerdir. Türkiye’de yaklaşık 300 bin hektar yer kaplayan fındık arazisi, çoğunlukla en büyüğü 7,5 dekar olarak üretim gerçekleşmektedir. Toprağın dinlendirilmesi ve bilimsel şartlara uygun şekilde teknolojinin kullanımı ile bu sorunun ortadan kalkabileceği belirtilmiştir.¹⁶⁴

Türkiye’de fındık veriminin artırılması çalışmaları sürerken, 1986 yılının nisan ayında Sovyetler Birliği’ne bağlı Çernobil nükleer santralinde yaşanan kaza sonrası radyasyon içerdiği gerekçesiyle kısıtlama getirilmesine rağmen yılın ilk 7 aylık döneminde fındık ihracatı 150 milyon dolara ulaştı. Sanayi ve Ticaret Bakanı Cahit Aral başkanlığında toplanan heyet fındık ihracatında kısıtlamanın kaldırılmasını kararlaştırdı. Aral, Avrupa Ekonomik Topluluğuna üye ülkelere fındık ihracatında radyasyon oranının 605 bekarelin altında olması, bu oranın üstünü olanların ise diğer ülkelere ihraç edileceğini bildirdi. Nisanda yaşanan santral kazasında rağmen Mayıs ayında 14,7 milyon dolar ve Haziran’da ise 16,4 milyon dolar ihracat gerçekleştirildi. 150 milyon dolar seviyesinde gerçekleşen ihracat ise geçen yılın aynı döneminde 129. 1 milyon dolar seviyesinde gerçekleşti.¹⁶⁵

Fiskobirlik’ten alınan bilgilere göre fındık ihracatının geçen yıla göre %100 artış gösterdiği açıklandı. 100 kilogram başına 290 dolardan başlayan ihracat fiyatının 383 dolara kadar yükseldiği belirtildi. Kooperatif yetkilileri ihracatta ilk sırayı Sovyet Rusya’nın aldığını ve sırasıyla Batı Almanya, İngiltere, Fransa, Avusturya, İsviçre, Hollanda, ABD, İtalya, Belçika, Japonya ve Kanada’ya da fındık ihraç edildiğini ifade ettiler. Fiskobirlik, yıl içerisinde fındık üreticisinden 51 milyon 64 bin 491 kilo fındık alırken, ödeyeceği yaklaşık 35 milyarlık rakamın 33 milyar 800 milyon kısmını ödedi.¹⁶⁶

Karadeniz Bölgesi Fındık İhracatçıları Birliği’nin verdiği rakamlara göre, 22 Ağustos 1986’dan 22 Ocak 1987 tarihine kadar yapılan ihracattan 278

¹⁶⁴Fındık alanlarımızdaki verim dünya ortalamasının çok altında, **Yeşilgiresun**, (17 Ocak 1986), s.1.

¹⁶⁵Radyasyon fındık ihracatını engellemiyor. **Yeşilgiresun**, (17 Ekim 1986), s.1.

¹⁶⁶Fındık ihracatı yüzde yüz artış gösterdi. **Yeşilgiresun**, (6 Kasım 1986), s.1.

milyon 482 bin 983 dolar gelir elde edilmiştir. Özellikle Sovyetler Birliği, Avrupa ülkeleri ve denizaşırı ülkelere toplam 87254 ton ihracat yapılmış ve yaklaşık 280 milyon dolar ihracat geliri elde edilmiştir. İhracatçılar Birliği Genel Sekreteri Ahmet Tunavelioğlu, geçen yılın aynı tarihlerinde 46685 ton ihracattan 153 milyon 917 bin 694 dolar gelir elde edildiğini belirtti.¹⁶⁷

Karadeniz Fındık İhracatçıları Birliği Genel Sekreterliği'nin yaptığı açıklamaya göre 1 Ağustos-20 Kasım 1987 tarihleri arasında yapılan 49290 ton ihracattan 178 milyon 424 bin 176 dolar gelir elde edilmiştir. İhraç edilen fındık geçen yılın aynı döneminde 56456 ton iken bu seneye oranla 7116 tonluk bir düşüş kaydedilmiştir.¹⁶⁸

Bunların dışında, Fiskobirlik Genel Müdürlüğü tarafından, Avrupa'da tanınırlığı artırmak ve ihracatı daha kolay yapabilmek adına, kendi bünyesinde bir lisan laboratuvarı kurdu. Bu laboratuvarı başta Almanca ve İngilizce olmak üzere birçok dilde eğitim verileceği bildirilirken, yine kurulan bu yapının gelecekte, sadece müdürlük içinde değil, dışında da hizmet vermesinin planlandığı belirtilmiştir.¹⁶⁹

Yine Fiskobirlik tarafından, halen insan gücüyle yapılan fındık yükleme ve boşaltma işlemlerinin mekanik sisteme dönüştürülmesi için çalışmalarını sürdürüyor. Vakit kaybının önüne geçmek ve insan gücünden tasarruf etmek amacıyla pilot olarak Akçakoca kooperatifinde denenen mekanik sistem, başarılı olması halinde tüm kooperatifler tarafından kullanılmaya başlanacak.¹⁷⁰

Yapılan haberlere göre, fındık üretiminde ve veriminde yaşanan artış ile Çernobil Faciası'nın fındığa olan etkileri üzerinde durulmuştur. Yine tıpkı günümüzde olduğu gibi, halkın fındığa yapılan zamlardan hoşnut olmadığı ve bunun yapılan seçimlerde etkisini gösterdiği görülmüştür.

¹⁶⁷İhracatçılar birliği fındık ihracatından 279 milyon dolar gelir sağladı. **Yeşilgiresun**, (28 Ocak 1987), s.1.

¹⁶⁸İhracatta geçen yıla oranla 7.166 tonluk bir düşüş var. **Yeşilgiresun**, (1 Aralık 1987), s.1 .

¹⁶⁹Fiskobirlik lisan laboratuvarı kuruyor. **Yeşilgiresun**, (1 Ocak 1985), s.1.

¹⁷⁰Fiskobirlik insan gücünden tasarruf ediyor. **Yeşilgiresun**, (25 Ağustos 1986), s.1.

3.2. Giresun Vergi Dairesi ve Giresun Ticaret Odası Raporları

Dönemin ticari hayatını aydınlatan en önemli kurumların başında defterdarlık ile ticaret ve sanayi odası gelmektedir. Bu kurumların yayınladığı raporlardan da belli olacağı üzere, fındık ticari hayatın esas noktasını teşkil etmektedir.

Giresun Ticaret ve Sanayi Odası'nın raporuna göre, Giresun merkez sınırları dâhilinde 237 kooperatifin faaliyetlerini sürdürdüğü bildirildi. Bunlardan 96 adedi köy kalkınma, 80 adedi yapı kooperatifi, 19 adedi tüketim kooperatifi, 6 adedi tarım satış kooperatifi, 12 adedi esnaf ve sanatkârlar kooperatifi ve geri kalanlarda diğer kooperatifler olarak kayda geçirildi.¹⁷¹

15 Haziran günü sona erecek olan emlak beyannamesi verme süresi devam ederken Giresun'da yaklaşık 22000 vergi mükellefi olduğu belirtildi. Bu mükelleflerden beyannamesini vermiş olan 8450 kişi bulunmaktadır. Geri kalan vergi mükellefleri ise asgari birim fiyatlarının kesinlik kazanmasını beklediklerini belirttiler. Türkiye genelinde ise yaklaşık 4,5 milyon beyanname vermesi beklenen kişi varken, 2,5 milyon mükellef beyannamesini vermiş durumdadır.

Giresun'un komşu illerinde ise durum şöyledir;

Ordu: 35000 vergi mükellefinden 17750 kişi

Trabzon: 42700 Vergi mükellefinden 23700 kişi

Rize: 51.000 vergi mükellefinden 14150 kişi

Samsun: 170.000 vergi mükellefinden 83000 kişi beyannamesini belirtmiştir.¹⁷²

Giresun Ticaret ve Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı Ahmet Fat'ın yaptığı açıklamaya göre, Giresun Limanı'nın bu sene içinde daha yüksek kapasite ile çalışmaya başlayacağı belirtildi. Bölgenin en önemli geçim kaynağı olan ve büyük bir kısmı ihraç edilen fındık için deniz yolu büyük bir önem arz etmektedir. Ankara'da yapılan genişletilmiş ticaret odaları

¹⁷¹Perakende fiyatlar 1982'de yüzde 34,5 yükseldi. İleri, (15 Ocak 1983), s.1.

¹⁷²22 bin beyanname mükellefinden 8450 kişi beyanname verdi. İleri, (9 Haziran 1983), s.1.

başkanları toplantısına katılan ve şehrimize dönen Giresun Ticaret ve Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı Ahmet Fat, Giresun Limanı'nın geliştirilmesi ve genişletilmesi adına yoğun bir çaba sarf edilmesi gerektiğini sözlerine ekledi.¹⁷³

Giresun Ticaret ve Sanayi Odası'ndan yapılan açıklamaya göre yılbaşından bu yana 13 yeni şirket açılırken 2 şirketin ise kapandığı bildirildi. Kurulan şirketlerin, inşaat, oto alım satım, reklam ve pazarlama, turizm ve ticaret, bakır fabrikası, fındık alım satım ve işleme, oto yedek parça, otelcilik ve nakliye alanlarında faaliyet gösterdiği belirtildi. Ayrıca Giresun Ticaret ve Sanayi Odası'na kayıtlı 178 şirketin bulunduğu da bildirildi. Yine Giresun Ticaret ve Sanayi Odası'nın bildirdiği rakamlara göre 6 ay içinde en fazla ihracatı Fiskobirlik yaptı. Fiskobirlik 1 milyon 420 bin kilogram fındığa karşılık yaklaşık 1 milyar 165 milyon TL döviz girdisi sağladı.¹⁷⁴

Giresun'da en yüksek vergi ödeyen kişi ve kurumlar Giresun Ticaret ve Sanayi Odası tarafından düzenlenen bir törenle ödüllendirildi. Giresunlu iş adamı ve ihracatçı Hasan Gürel, 45 milyon liranın üzerinde gelir vergisi ödeyerek kişi bazında rekortmen olurken, kurumlar vergisi dalında Fiskobirlik birinci oldu. 1982'de 33 milyon lira gelir vergisi ödeyen Hasan Gürel kendi rekorunu kırmış, yine 1982'de Köy Kooperatifleri Birliği (KÖYKOBİR) tarafından ödenen 14 milyon liralık gelir vergisini Fiskobirlik aşarak en yüksek kurumlar vergisi ödeyen kurum olmuştur. Ayrıca Giresun'da ki kişi ve kurumların Türkiye genelindeki vergi ödeme oranlarında 42. sırada olduğu da belirtildi.¹⁷⁵

Giresun Vergi Dairesi 1984 yılı içerisinde en çok vergi ödeyen kişinin Hasan Gürel olduğunu açıkladı. Hasan Gürel, ödediği 37 milyon 848 bin 674 lira vergi ile bu alanda birinci oldu. Kurumlar vergisi rekortmeni açıklanmaz iken, bu alanda birincinin Fiskobirlik olduğu ve geçen seneki ödediği rakamı aşacağı belirtildi.¹⁷⁶

¹⁷³Giresun Limanı işlerlik kazanacak. **Yeşilgiresun**, (20 Ocak 1984), s.1.

¹⁷⁴Giresun'da 6 ay içinde 13 şirket kuruldu, 2 şirket kapandı. **Yeşilgiresun**, (31 Temmuz 1984), s.1.

¹⁷⁵H. Gürel 45 milyon ile rekortmen. **Yeşilgiresun**, (9 Aralık 1984), s.1.

¹⁷⁶Vergi rekortmeni ismini muhafaza ediyor. **Yeşilgiresun**, (8 Nisan 1985), s.1.

Türkiye genelinde vergi rekortmenleri ise, birinci olan ve ödediği 814 milyon 605 bin 365 lira İstanbul'dan Mehmet Ali Yılmaz, ikinci olan ve ödediği 560 milyon 128 bin 130 lira ile Hatay'dan Lionel Makzume, üçüncü sırada, Bursa'dan Ali Osman Sönmez, dördüncü sırada Adana'dan Sakıp Sabancı ve beşinci sırada ise Ankara'dan Vehbi Koç yer aldı. En yüksek vergi ödeyenler listesinde Giresun'dan Hasan Gürel 22. sırada yer aldı. 67 ildeki rekortmenlerin 15'i müteahhit 13'ü ise sanayici olarak kayıtlara geçti.¹⁷⁷

Giresun İl Defterdarlığı'nın yaptığı açıklamaya göre, 1 Ocak 1985 tarihinden itibaren yürürlüğe konan KDV yasası ile birlikte 3 aylık süreçte toplam 895 milyon lira katma değer vergisi ödendi. Giresun İl Defterdarlığı tahakkuk ettirilen katma değer vergisi miktarının 957 milyon lira olduğunu açıkladı. Tahakkuk ettirilen ve ödenen miktarların kesin rakamının ise mayıs ayında belli olacağı dile getirildi.¹⁷⁸

Giresun Vergi Dairesi'nin yaptığı açıklamaya göre 1984 yılı içerisinde en çok vergi ödeyen kurum, ödediği 8 milyon 458 bin 458 lira ile Feridunoğlu Nakliyat Şirketi oldu. İkinci sırada ödediği 7 milyon 236 bin 863 lira ile Köy Kooperatifleri Birliği, üçüncü sırada ise ödediği 3 milyon 637 bin 293 lira ile Çotanak firması yer aldı. Geçen senenin vergi rekortmeni Fiskobirlik ise bu süre içerisinde herhangi bir beyanname vermezken Seka Aksu kâğıt fabrikası ise zarar ettiğini açıkladı.¹⁷⁹

Giresun Ticaret ve Sanayi Odası, 1983-84 ihracat sezonunda en çok ihracat yapan 5 firma ile en fazla vergi ödeyen 10 firmaya plaket verdi. Birinci sırada yaptığı 10120 ton ihracat ile 8 milyar 661 milyon 893 bin lira kazanan Fındık Tarım Satış Kooperatifleri Birliği, ikinci sırada yaptığı 2398 ton ihracat ile 1 milyar 375 milyon 341 bin lira kazanan Başkan Ticaret Kollektif Şirketi, üçüncü sırada yaptığı 1129 ton ihracat ile 585 milyon 417 bin lira kazanan Özcanlar Kollektif Şirketi, dördüncü sırada yaptığı 897 ton ihracat ile 483 milyon 267 bin lira kazanan Özdemir Peker, beşinci sırada ise

¹⁷⁷Türkiye vergi sıralamasında Giresun 22. Sırada yer aldı. **Yeşilgiresun**, (25 Nisan 1985), s.1.

¹⁷⁸Giresun'da 895 milyon liralık KDV toplandı. **Yeşilgiresun**, (30 Nisan 1985), s.1.

¹⁷⁹Kurumlarda vergi rekortmenleri belli oldu. **Yeşilgiresun**, (3 Mayıs 1985), s.1.

yaptığı 779 ton ihracat ile 450 milyon 612 bin lira kazanan Usta Kollektif Şirketi oldu. En fazla vergi ödeyen 10 kişi ya da kurum ise sırasıyla;

Hasan Gürel, Ömer Lütfü Yılmaz, Başkan Ticaret Kollektif Şirketi, Fatoğlu Nakliyat Kollektif Şirketi, Abdullah Karamanoğulları Kollektif Şirketi, Yüksel Kollektif Şirketi, Ömer Sezer, Muharrem Sarıgöl oğulları Kollektif Şirketi, Mustafa Yılmaz ve Muhsin Özeroğlu oldu. En çok kurumlar vergisi ödeyen kurum ise ödediği 177 milyon 347 bin 850 lira ile Fındık Tarım Satış Kooperatifleri Birliği oldu.¹⁸⁰

Her sene olduğu gibi bu senede Giresun Ticaret ve Sanayi Odası tarafından 1984-85 ihraç sezonunda en fazla ihracat yapan ve döviz getiren 5 firma ile 1985 mali yılında en fazla vergi ödeyen 10 firmaya ödülleri verildi. Buna göre;

Birinci sırada yaptığı 15264 ton ihracat ile 18 milyar 688 milyon 718 bin lira kazanan Fiskobirlik, ikinci sırada yaptığı 3543 ton ihracat ile 3 milyar 715 milyon 414 bin lira kazanan Başkan Ticaret Kollektif Şirketi ve üçüncü sırada ise yaptığı 2246 ton ihracat ile 2 milyar 454 milyon 129 bin lira kazanan Hasan Gürel yer aldı.

En çok vergi ödeyen firmalar ise sırasıyla Başkan Ticaret Kollektif Şirketi, Hasan Gürel Bozbağogulları, Ömer Sezer ve Fatoğlu Nakliyat Kollektif Şirketi oldu. En çok kurumlar vergisi ödeyen firma ise geçen sene olduğu gibi 195 milyon 890 bin lira ile Fındık Tarım Satış Kooperatifleri Birliği oldu.¹⁸¹

Yapılan haberlerden, kişi olarak daha çok Hasan Gürel'in, kurum olarak ise daha çok Fiskobirlik'in adı geçmiştir. Yine günümüzde faaliyette bulunmayan diğer kişi ve kurumların da listelerde isimleri bulunmuştur.

¹⁸⁰Başarılı firmalar ödüllendirildi. **Yeşilgiresun**, (20 Eylül 1985), s.1.

¹⁸¹İhracatta Fiskobirlik, vergide ise Başkan Ticaret başta, **Yeşilgiresun**, (1 Kasım 1986), s.1.

3.3. Giresun'daki Fabrika ve Madenler

Giresun'un temel geçim kaynağını fındık oluştursa da bunların dışında da çok sayıda fabrika ve atölye kurulmuştur.

Bu fabrikalardan biri olan ve ülkenin genelinde faaliyetleri bulunan SEKA yönetim kurulu, aldığı bir kararla, 4 Temmuz 1967'de ülkenin gazete kağıdı ihtiyacını karşılamak ve odun hamuru üretmek amacıyla Giresun'da Aksu Müessesesi'ni açmıştır. 795.118 km metrekarelik bir alana kurulu bu fabrika için 40 milyon tl sermaye ayrılmıştır. 1980'lerde Giresun istihdamında önemli bir yere sahip olan bu müessese, kâğıda olan talep nedeniyle üretimi zamanla artırmış ve adını Giresun tarihine yazdırmıştır.¹⁸²

Diğer yandan dünyadaki toplam üretim bakımından ikinci sırada bulunan ve Avrupa'da ki piyasaya hakim olan Adel Kalem fabrikasının entegre bir fabrikaya dönüştürülme hazırlığında olduğu açıklanmıştır. Fabrikanın Giresun Tesisleri Müdürü Tekin Torun; işletmenin Entegre bir yapıya bürünmesinden itibaren yalnızca Avrupa'da değil dünyada da söz sahibi olacağını belirtmiş ve ayrıca şu an için 200 Giresunlu vatandaşın bu fabrikada istihdam edildiğini açıklamıştır.¹⁸³

Ayrıca ısınma sorununun gün geçtikçe arttığı Giresun'da şehrin genç işadamlarından Uğur ve Mehmet Larçın ile Osman Alicanoğlu tarafından Türkiye'nin ilk sıkıştırılmış odun fabrikası kuruldu. Sıkıştırılmış odunun kalori itibarıyla linyit kömürü ve normal odundan fazla olduğu belirtildi. Şu an deneme aşamasında olan fabrika 15 gün sonra satışlara başlayacak, hava kirliliğini büyük ölçüde azaltacak olan fabrika üretime geçtiğinde 24 ton kapasite ile çalışacaktır. Fabrika üretime geçtiği ilk zamanlarda 15 Giresunlu vatandaşa istihdam sağlayacaktır.¹⁸⁴

Koç Holding yetkilisi olan Fikret Aker'den alınan bilgiye göre Tirebolu'da kurşun ve çinko madenleri işleyecek olan Demir ExportA.Ş'nin gelecek ay içinde üretime başlayacağı bildirildi. Madenden çıkartılacak olan

¹⁸²Uygur Kocabaşoğlu, Aydan Bulutgil, Fahrettin Çiloğlu, İlker Evrim Binbaş, Nesim Şeker, "Seka Tarihi-Türkiye Selüloz ve Kağıt Fabrikalarının Tarihsel Gelişimi", Ajans-Türk Matbaacılık, İzmit, 1996, s.252-253.

¹⁸³Adel kalem fabrikası entegre olma yolunda. *İleri*, (20 Temmuz 1983), s.1.

¹⁸⁴Türkiye'nin ilk sıkıştırılmış odun fabrikası Giresun'da kuruldu. *İleri*, (16 Eylül 1983), s.1.

hammadenin kurşun çinko konsantresi halinde Batı Almanya'ya gönderileceği ve burada alaşımları yapılarak tekrar Türkiye'ye külçe olarak getirileceği açıklandı. İşletmeye açılacak olan bu madenin hem Türkiye ekonomisine hem de bölge istihdamına katkıda bulunacağı belirtildi.¹⁸⁵

İzmit, Çaycuma ve Balıkesir'den getirilen 45 kişilik bakım ekibinin SekaKağıt fabrikasındaki çalışmaları dün itibarıyla sona erdi. Fabrika yetkilileri, her iki yılda bir yapılan bu çalışmaların üretim açısından büyük fayda sağlayacağını da söylemişlerdir.¹⁸⁶

Çinko-Kurşun Metal Sanayi A.Ş tarafından yapılan açıklamaya göre Şebinkarahisar ilçesinin Asarcık Maden İşletmesi ön hazırlıklarına başlandığı belirtildi. 1915'e kadar Fransızlar tarafından işletilen bu maden cumhuriyet tarihinde ilk kez yerli bir firma tarafından işletilecek. Kurulacak olan tesis için 20 milyon lira harcanacak olup iş yerinde yaklaşık 400 işçi istihdam edilecektir.¹⁸⁷

Halen 3 özel sektör şirketinin faaliyet göstermekte olduğu madencilik alanında, yaklaşık 500 şirket daha yeraltı kaynaklarını işletme ve ruhsat için Giresun Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü'ne başvuru yaptı. Bunun dışında, Dereli'deki barit madeninden 10000 ton Tirebolu'daki bakır madenin den 10000 ton ve Doğankent civarındaki kurşun ve çinko madeninden 4000 ton civarında ihracat yapıldı. Bu ihracatın büyük çoğunluğu Batı Almanya Rusya ve Bulgaristan'a gerçekleşti. Yeraltı kaynakları bakımından çok verimli olan bölgemiz birçok maden işletmecisinin iştahını kabartmakta ve bu bölgelere gelmesini sağlamaktadır.¹⁸⁸

Adı dünya tarafından bilinen ünlü Ferraro firması şekerleme sanayisinde kullanılmak üzere aradığı kiraz cinsini Giresun'da buldu. Sert ve ufak çekirdekli kiraz cinsini aramak üzere firma tarafından oluşturulan bir ekip yaptıkları araştırma sonrasında aradıkları kiraz cinsinin Giresun'da yetiştiğini tespit ettiler. Tespit edilen bu kiraz şekerleme sanayisinde kullanılacak

¹⁸⁵Tirebolu Demir EXPORT a.ş gelecek ay üretime başlıyor. **İleri**, (1 Aralık 1983), s.1.

¹⁸⁶Sekakağıt fabrikası yeniden üretime başlıyor. **Yeşilgiresun**, (30 Mayıs 1984), s.1.

¹⁸⁷Çinko-Kurşun Metal Sanayi A.Ş, cumhuriyet döneminde ilk kez Asarcık kurşun madenini işletecek. **Yeşilgiresun**, (1 Eylül 1984), s.1.

¹⁸⁸Madenlerimiz toprak yüzüne çıkarılıyor. **Yeşilgiresun**, (9 Ocak 1985), s.1.

verimlilikte ise Giresun için yeni bir ihraç kapısının açılacağı umut edilmektedir.¹⁸⁹

Türkiye Çimento ve Toprak Sanayi Genel Müdürü ve aynı zamanda hemşerimiz olan Giresunlu Fazlı Emanetoğlu, Karadeniz kıyı kesiminde bir çimento fabrikası kurulması ve düşündüklerini ve bunun da Giresun'da olabileceğini dile getirmişlerdi. Keşap, Yolağzı Kulakkaya ve Çavuşlu mevkillerinde çimento ham maddesi için yapılan çalışmalar sonuçsuz kaldı. İncelemeyi yapan ekip bu bölgede çimento hammaddesinin bulunmadığını ve buraya fabrika kurtulamayacağını belirttiler.¹⁹⁰

Bunların dışında halen üretimini sürdürmekte olan Balık Unu Fabrikası ile Ağ Fabrikası ortaklığında Bulancak'ta yeni bir fabrikanın açılacağı belirtildi. Metal, elektrik ve her türlü hammadde temini alanında üretim yapacak olan bu fabrikanın Bulancak ve yakın illerin ihtiyaç duyduğu malzemeleri üretmesi bekleniyor. Kurulacak olan bu fabrikanın ortakları arasında ise Yakup Zere, Dursun Pazar, İhsan Güngör ve Şükrü Tunavelioğlu yer alacaktır.¹⁹¹

İşçilerin daha iyi organize olması ve makinelerin iyileştirilmesi ile birlikte Giresun Peynir ve Tereyağı Fabrikası'nda gözle görülür bir üretim artışı kaydedildi. Geçen yıl Eylül ayında 28 bin 667 litre süt işlenen fabrikada bu yılın Eylül ayı içerisinde 129 bin 120 litre süt işlendi. Geçen yıl aynı dönemde Türkiye genelinde bulunan 37 süt fabrikası arasında 20. sırada yer alan Giresun peynir ve tereyağı fabrikası, bu dönem içerisinde 17. sıraya kadar yükseldi. Fabrika yetkililerinden edinilen bilgilere göre 1985 yılının ilk 9 aylık dönem içerisinde 487 bin 836 ton süt işlenen fabrikada bu yılın ilk 9 ayında ise 1 milyon 206 bin 165 litre süt işlendi. Bu üretim ile birlikte geçen yıla göre artış %147 olarak gerçekleşti. Yetkililer şu an fabrikanın günlük 5 bin litre süt işleme kapasitesi olduğunu belirterek kapasitenin 10 bin litreye kadar zorlanabileceğini açıklamışlardır.¹⁹²

¹⁸⁹ Kirazdan çikolata yapılacak. **Yeşilgiresun**, (27 Haziran 1985), s.1.

¹⁹⁰ Çimento yatakları boş çıktı. **Yeşilgiresun**, (11 Kasım 1985), s.1.

¹⁹¹ Bulancak'ta yeni bir şirket kuruluyor. **Yeşilgiresun**, (31 Ekim 1986), s.1.

¹⁹² Bir zamanlar kapatılması düşünülen fabrikada üretim sürekli artıyor. **Yeşilgiresun**, (1 Kasım 1986), s.1.

Bu arada Giresun Hacıhüseyin mahallesinde ikamet etmekte olan Kerim Domaç isimli bir vatandaş, yaklaşık 6 ay evvel Tirebolu'ya bağlı Boynuyoğun Köyü'nde altın madeni bulduğunu açıkladı. Bazı özel şirketlere yaptığı tahliller de bulduğu madenin içindeki her bir ton ham madde de yaklaşık 10 ile 14 gram altın üretilbildiği tespit edildi. Maden Tetkik Arama Enstitüsü tarafından olayın doğrulanmasının ardından ve madeninde değerinin büyük olduğu anlaşıldığından bu konuda tecrübeli ve büyük bir firmaya başvurduğunu açıkladı.¹⁹³

Yalnızca Giresun merkezde değil birçok ilçede fabrikalar açılmış, madenler işleme alınmıştır. Bulancak ve Çevresi Kalkınma Kooperatifi Başkanı Hasan Usta, yaptığı açıklamada hem Giresunlu hem de Karadeniz Bölgesi balıkçılarının işlerini kolaylaştıracak ve ağ ihtiyaçlarını giderecek bir fabrikanın kurulum aşamasına geldiğini açıkladı. 5 adet balık ağı makinesi Japonlardan ithal edilecek olup yaklaşık bedeli 500 milyon TL olacaktır. Fabrikanın kurulum bedeli 150 milyon TL olup, 5 örgü makinesinde 40 kadın işçi istihdam edilecektir. Daha sonra makine sayısının 10 adede çıkmasıyla 40 kadına daha istihdam olanağı sağlanacaktır.¹⁹⁴

Daha önceden açılarak faaliyete başlamış olan ve bu dönemde yeni açılan fabrika ve maden işletmeleri, Giresun bölge insanının istihdamına önemli katkılarda bulunmuşlardır.

3.4. KDV Uygulamasının Yansımaları

Günümüzde halen var olan KDV uygulamasının ilk çıktığı zamanlar yaşananlar, bu bölümün ana temasını oluşturmaktadır.

Açılımı katma değer vergisi olan KDV yeni yılla birlikte hayatımıza girdi. 1 Ocak tarihinden itibaren uygulanmaya konacak olan ithalat rejimi ile birlikte ithali yasak olan 231 üründen 104'ünün yasağı kaldırıldı. Gümrük vergisinin de düşürülmesi ile birlikte yerli sanayi üreticilerinin kaliteye ve uygun fiyata daha fazla önem vermesi amaçlandı. Yine aynı kanunla birlikte

¹⁹³ Altın madeni bulundu. **Yeşilgiresun**, (11 Temmuz 1987), s.1.

¹⁹⁴ Balık ağı yapacağız. **Yeşilgiresun**, (1 Aralık 1987), s.1.

mevsimlik tarım işçileri de sosyal sigortalar kapsamına alındı. KDV ile birlikte birçok ürünün fiyatının artacağı öngörülürken bazı ürünler ise kapsam dışında bırakıldı. Maaş hesaplamalarında kullanılan katsayının artışıyla birlikte, memurlara da belirgin ölçüde zam yapılacağı belirtildi. KDV ile birlikte, giyimden gıdaya, sağlıktan tarıma birçok alanda fiyat artışlarının yaşanacağı ve bu fiyat artışlarının zorunlu olduğu da bu kanunla birlikte hayata geçecek.¹⁹⁵

Maliye ve Gümrük Bakanlığı'nın Gelirler Genel Müdürlüğü tarafından Türkiye'nin 81 iline gönderilen yazıda avukatlık ücretlerine KDV dâhil olmasının zorunlu olduğu açıklandı. Yetkililer aldıkları avukatlık hizmetinin karşılığında vatandaşların, KDV dâhil faturalarının mutlaka istenmesi gerektiğini söylemişlerdir.¹⁹⁶

Katma Değer Vergisi ile birlikte halkın yaşamında büyük ölçüde değişiklik yaşanmış ve bu uygulama zamanla bütün kurumlar tarafından benimsenmiş ya da zorunluluk olmuştur.

3.5. Diğer Bazı Gelişmeler

Fındık üretimi, açılan ve faaliyetine devam eden fabrikalar ve atölyeler ile KDV uygulamasının başlatılmasının yanında hem ülke çapında hem de Giresun'da farklı olaylarda yaşanmıştır.

Giresunlu birçok yetkili her defasında Giresun Limanı'nın büyütülmesi gerektiğinden bahsetmiş lakin bu konuda herhangi bir çalışma yapılmamıştı. Giresun'un komşu vilayeti Trabzon Limanı ise büyütülmek için gün sayıyor. Toplamda 4.7 milyar lira harcanacak olan Trabzon Limanı'nın 850 metre olan ana rıhtımı 1200 metreye, 414 metre olan rıhtımı ise 1135 metreye çıkartılacak. Tüm işlemlerin bitmesinin ardından Trabzon Limanı'nın 850 bin ton olan yükleme-boşaltma kapasitesi 3 milyon tona çıkarılacak.¹⁹⁷

¹⁹⁵ KDV uygulaması başlatıldı. **Yeşilgiresun**, (1 Ocak 1985), s.1.

¹⁹⁶ Avukatlık ücretlerine KDV dahil edildi. **Yeşilgiresun**, (17 Ekim 1986), s.1.

¹⁹⁷ Giresun Limanı sinek avlasın. **Yeşilgiresun**, (1 Aralık 1986), s.1.

Konu Giresun Limanı'nın büyütülmesi iken yapılan bir habere göre Brüksel'den İran'a demir nakleden bir firma, ortak olduğu firmanın mallarını kendi malıymış gibi göstermiş olup, haciz kararı ile bugün satışa çıkaracak. Giresun Limanı'na 15 Ağustos 1983 tarihinde gelen demirin bir bölümü gönderildikten sonra nakliyecisi firma tarafından geri kalan mal kendi mallarıymış gibi gösterildi. Borçlu bulunduğu diğer bir firma tarafından icraya verilen nakliyecisi firma malın satışını istedi. Olay üzerine Giresun'a gelen Belçikalı firmanın yetkilisi Tanju Baysoy, mahkemeye başvurarak malın satışının durdurulmasını istedi. Ancak hakim tarafından bunun mümkün olmadığı belirtilerek satışın durdurulması için 225 milyon 260 bin lira yatırım gerektiği söylendi. İşsizlik ve yoksulluğun hat safhada olduğu Türkiye'de, böylesine bir skandalın patlak vermesi üzerine, bazı yetkililer olayın bir krize dönüşmemesi amacıyla hükümetin duruma el koyması gerektiğinde görüş birliği belirtmişlerdir.¹⁹⁸

Fındık ticareti için önemli bir konumda bulunan Giresun Limanı'nda bu tür olumsuzluklar yaşanabilmektedir. Liman için önemli olan fındığın yerine alternatif bir tarım ürünü üreten ve toplam 80 bin ceviz ağacının bulunduğu Şebinkarahisar ilçesinin yıllık ceviz üretimi kabuklu 500 ton iç ceviz olarak 150 ton olarak tespit edildi. Şebin cevizi olarak isim yapan cevizin yurdun birçok köşesine pazarlandığı ve 20 milyon lira gelir sağlandığı belirtildi. Şebinkarahisar sakinleri ceviz üretiminin geliştirilmesi ve genişletilmesi amacıyla bir kooperatif kurulmasını beklediklerini belirttiler.¹⁹⁹

İçlerinde Giresun'un da bulunduğu Karadeniz'e sınır olan illerin ticaretinin gelişmesi adına, Anavatan Partisi Denizli milletvekili Aycan Çakıroğulları'nın başkanlık edeceği Türkiye Avrupa Ekonomik Teşkilatı (AET) karma parlamento komisyonu heyeti, Karadeniz Bölgesi'ndeki ihracatçılar ve işadamları ile görüşmek ve tesisleri yerinde görüp incelemek üzere Doğu Karadeniz illerinde temaslara başladılar. Bu temaslara fındığın

¹⁹⁸ Büyük yolsuzluk. **Yeşilgiresun**, (12 Mart 1984), s.1.

¹⁹⁹ Ş.Karahisar cevizinin ekonomiye katkısı yılda 20 milyon lira. **Yeşilgiresun**, (18 Aralık 1984), s.1.

Türkiye ekonomisindeki yerinin daha iyi anlaşılması için önemli olması beklenmektedir.²⁰⁰

Ticaret için önemli bir konu olan gümrük vergisinin düşürülmesi ve birçok ithal malzemedan yasağın kalkması ile birlikte Giresun Limanı, tarihinin en hareketli günlerini yaşıyor. 1984 yılı içerisinde Giresun limanında yaklaşık 400.000 ton ürünün işlem gördüğü açıklandı. Karadeniz Bölgesi'nin en önemli limanlarından birisi olan Giresun Limanı'nın kapasitesinin artırılması konusunda açıklama yapan milletvekili Yavuz Köymen, bütçeden ekonomik bir kaynak ayrılarak liman kapasitesinin artıracağını belirtti. Hükümet olarak bu konuda yoğun girişimlerinin olduğunu da dile getirdi.²⁰¹

Bu arada devletin Giresun'a 7 milyar liralık dondurulmuş ödenek tahsis ettiği açıklandı. Ödeneklerin durumuna bakıldığında yatırımların ağırlıkta olduğu 40 il içine Giresun'un giremediği görüldü. Bu sebeple Giresun kalkınmış iller arasında sayılmaktadır. Giresun'un komşuları Gümüşhane ve Sivas ise kalkınmada öncelik verilen iller arasında yer almaktadır.²⁰²

Yeni yıla girilen ilk günlerde, Gelir ve Kurumlar vergisi kanunlarında yapılan değişiklikler ile peşin verginin kaldırıldığı ve bu değişikliğin resmi gazetede yayınlanmasıyla yasalaştığı açıklandı. Gelir vergisi cetvellerinin, 1983 yılı için yeniden belirlenmesiyle her 1 milyon liralık gelir için yüzde 36 vergi kesileceği söylenmiştir.²⁰³

Ülkemizde 24 Ocak 1980 kararları ile bir önceki ekonomik program olan ithal ikameci politika terk edilerek dışa dönük politika uygulanmaya başlanmıştır. Bu politika ile birlikte 3 temel hedef belirlenmiştir. Birincisi enflasyonu istenilen seviyeye indirmek, ikincisi ülkemiz ihracatını her yıl artırmak, üçüncüsü ise Türk sanayisini istenilen seviyeye getirmek olarak belirlenmiştir. Tüm bunlara rağmen 1982'de Türkiye ihracatında tarım sektörünün payı %60 olarak gerçekleşmiştir 1982 yılı içerisinde 15,9 milyar dolar olarak

²⁰⁰Fındığımızın Türkiye ekonomisindeki yeri nedir?. **Yeşilgiresun**, (25 Aralık 1984), s.1.

²⁰¹Limanımız unutuluyor., **Yeşilgiresun**, (18 Mart 1985), s.1.

²⁰²Giresun kalkınmış iller arasında kabul ediliyor. **Yeşilgiresun**, (15 Temmuz 1985), s.1.

²⁰³Peşin vergi kaldırıldı. **İleri**, (3 Ocak 1983), s.1.

belirlenendiş ticaret hacmi hedefi %8,6'lık sapma ile 14,5 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.²⁰⁴

Türkiye ihracatında gıda maddelerinin payının bu yıl yüzde altı buçuk oranında bir artışla 170 milyar lirayı bulması beklendiğı belirtildi. Devlet planlama teşkilatının raporuna göre bu yıl gıda maddeleri üretiminde yüzde 6 oranında bir artış beklendiğı bildirildi. Bu artış içinde en büyük payı yüzde 13.4 ile su ürünleri, yüzde 13.3 ile sebze ve meyve, yüzde 21.6 ile yağ ve mamulleri yer almaktadır.²⁰⁵

Hayvansal gıda üretiminin yeterli fakat verimin düşük olduğı yapılan saptamalarla ortaya çıkmıştır. 1983 yılı itibariyle Türkiye'de;

15.000.567 sığır,

4.126.000 koyun,

15.108.000 kıl keçisi,

3.666.000 tiftik keçisi,

1.140.000 manda ve

60 milyon kanatlı olmak üzere 99.868.000 hayvan bulunmaktadır. Bu araştırmaya göre Türkiye'de kişi başına 3 hayvan düştüğü tespit edilmiştir. Bu üretime rağmen verimin düşük olması, halkın hayvansal ürünlere erişimini kısıtlamaktadır.²⁰⁶

Hükümet tarafından başlatılan yeni bir uygulama ile pazar günü işyerlerini açmak isteyen esnafların il belediyelerinden ruhsat alması gerektiğı belirtildi. Ruhsat almadan işyerlerini açan esnafa yasal işlem başlatılacağı ve ceza verileceğı de açıklanmıştır.²⁰⁷

Bu bölümde fındık üretimindeki artış ve üretimin Çernobil Faciası sebebiyle düşmesi üzerinde durulmuştur. Ayrıca Fiskobirlik'in fındık üretimi ve ihracatını artırma yolunda attığı adımlardan bahsedilmiştir. Bunların

²⁰⁴ Ekonomi gelişme içinde. İleri, (8 Nisan 1983), s.1.

²⁰⁵ Dışsatımda gıda payının artması bekleniyor. İleri, (29 Haziran 1983), s.1.

²⁰⁶ Kişi başına 3 hayvan düşüyor. İleri, (29 Haziran 1983), s.1.

²⁰⁷ Pazar günleri işyerlerini açmak isteyenlerin izin belgesi alması gerekiyor. Yeşilgiresun, (10 Ocak 1987), s.1.

dışında, Giresun’da kurulan fabrikaların üretimi ve Giresun istihdamına yaptıkları katkılar üzerinde durulmuştur. Genel anlamda ise tüm bu verilere, Giresun Ticaret ve Sanayi Odası ile Giresun Defterdarlığı raporları sayesinde ulaşılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. GİRESUN'DA SOSYAL VE KÜLTÜREL HAYAT

Cumhuriyetin ilanından bu yana Anadolu, şehirleşme ve gelişme bakımından önemli bir sıçrama yaşamıştır. Özellikle II. Dünya Savaşı ve Adnan Menderes dönemi sonrası yaşanan darbeler ve siyasi istikrarsızlık, bu gelişmeyi önemli ölçüde yavaşlatmış hatta durdurma noktasına getirmiştir. 12 Eylül darbesinden itibaren ülkede serbest piyasa ekonomisine geçişle birlikte bu gelişme hızı tekrar istenilen seviyeye getirilmeye çalışılmıştır. Tüm bu gelişmelerden, dağlık bir bölge olan Doğu Karadeniz bölgesi nasibini pek alamamıştır. Söylenen sözler, gerçekleştirilecek denilen vaatler bir türlü hayata geçirilememiş ve bu durum halkı olumsuz manada etkilemiştir. Doğal olarak Giresun halkı da büyük beklenti içine girmiş fakat umutlarını hep bir sonraki seneye bırakmak zorunda kalmıştır. Bu aşamada Giresun'un sosyokültürel olarak nasıl bir gelişim içine girdiği anlatılmıştır.

4.1. Sağlık Alanındaki Gelişmeler

Bu bölümde Giresun'da, sağlık alanında yapılan yatırımlar, halkın sağlık tesislerinden yararlanabilme oranı ve yaşanan yetersizlikler ve olumsuzluklardan bahsedilecektir.

Giresun Devlet Hastanesi'nde 300 yatak kapasitesi olmasına rağmen boş yatak bulunmaması halkı zor duruma düşürmüştür. Buna mukabil Sigorta Hastanesi'nde ise hasta, yok denecek kadar azdır. Sağlık Bakanlığı Müsteşarı Feridun Gökırmak, bu durumun sigortalı olmayan hastaların sigorta hastanesine alınmamasından kaynaklandığını belirtmiştir. Gökırmak, sigortalı olsun yada olmasın her hastanın şifa bulmak için hastanelere başvurabileceğini, valiliğinde bu konuya el attığını belirtmiştir. Tüm bu olumlu gelişmelere rağmen, Türkiye'nin doğusunda hastaneye kabul edilme ve yatak kapasitesi, istenilen seviyenin çok altında olarak belirtilmiştir.²⁰⁸

²⁰⁸Devlet hastanesinde boş yer yok. İleri, (7 Şubat 1983), s.1.

Yapılan bir incelemeye göre Türkiye’de hastalıklar yoğunluklarına göre bölgelere bölünmüş olup, bu araştırmada Giresun’da sadece romatizmal hastalıklar olduğu belirlenmiştir. Hava şartları bu hastalığın ortaya çıkmasında en önemli etkenlerden biridir. Bunun dışında Giresun’da önemli miktarda guatr hastalığı da görülmüştür.²⁰⁹

46 bin nüfuslu Giresun’da 30 doktor, 7 diş doktoru, 2 röntgen mütehassısı ve 16 eczane bulunmaktadır. Buna göre;

1533 kişiye bir doktor

6571 kişiye bir dişçi

23 bin kişiye bir röntgen mütehassısı ve

2875 kişiye bir eczane düşmektedir.²¹⁰

Bu veriler Giresun’da sağlık altyapısının zayıf olduğunu ve hastaların hastaneye ulaşılabilirliği açısından büyük önem taşımaktadır.

Giresun’da 3 devlet hastanesi, 1 göğüs hastalıkları ve doğum, bakım ve çocuk hastanesi, 4 verem savaş dispenseri ve 45 sağlık ocağı bulunmaktadır. Bu hastanelerde 79 doktor, diş tabibi ve 5 eczacı bulunmaktadır. Giresun’da devlet hastaneleri, merkez ilçe, Şebinkarahisar ve Tirebolu’da bulunmaktadır. 79 doktorun 48’i pratisyen, 24’ü uzman ve 7’si ise diş doktoru olarak görev yapmaktadır. Serbest çalışan 24 doktordan 18’i uzman, 6’sı ise pratisyen hekim olarak hizmet vermektedir. İl genelinde bulunan 45 sağlık ocağından 38’sinde doktor bulunmaması ise sağlık hizmetlerinin tam manasıyla verilememesine sebep olmaktadır.²¹¹

Sosyal Sigortalar Kurumu’nun Giresun, Rize, Samsun, Sinop, Trabzon ve Ordu’da bulunan hastane ve dispanserlerinin toplam yatak sayısı 977 olarak tespit edilmiştir. Saydığımız şehirlerde toplam 110 bin sigortalı çalışana mukabil, her 1100 sigortalıya 1 yatak düşmektedir. Hastanelerin yatak sayısına il bazında bakıldığında ise durum şöyledir;

²⁰⁹ Giresun: Romatizmal hastalık. İleri, (17 Şubat 1983), s.1.

²¹⁰ 1533 kişiye bir doktor, 2875 kişiye bir eczane düşüyor. İleri, (4 Mart 1983), s.1.

²¹¹ 38 sağlık ocağında doktor yok. İleri, (11 Haziran 1983), s.1.

Giresun 110, Ordu 117, Rize 200, Trabzon 250 ve Sinop'ta ise yalnızca dispanser olup yataklı tedavi imkânı bulunmadığı bildirilmiştir.²¹²

İdari alanda ise daha önce var olan Giresun Tabipler Odası, önce Ordu Tabipler Odası'na bağlanmış ve ardından tekrar ayrılarak Giresun'da tabipler odası kurulmuştur. 140 hekimin görev yaptığı Giresun'da, tabipler odası başkanlığına daha sonradan atama yapılacak olup, geçici başkanlığa Sağlık Müdürü Dr. Azmi Gürkan getirilmiştir.²¹³

Bunların dışında, Giresun Veteriner Sağlık Kontrol Laboratuvar Müdürlüğü, 1983 yılında 769 gıda numunesinin incelendiğini belirtmiştir. Bunların yüzde 67'si olan 556 adedi normal, yüzde 5,7'si olan 47 adedi taklit karışık, yüzde 27,3'ü olan 227 adedi ise sağlığa son derece zararlı olarak tespit edilmiştir. Müdürlük yetkilileri, gıda numune incelemelerinin ücretsiz olduğunu ve Giresun halkının gönül rahatlığıyla gıda numunesi getirerek tahlil ettirebileceklerini belirtmişlerdir.²¹⁴

Bu yılın ilk altı ayında, sağlık kontrol müdürlüğü tarafından 365 adet gıda numunesi incelenmiştir. Bunların yüzde 24,3'ünün sağlığa zararlı, yüzde 2,7'sinin ise taklit ve karışık olduğu saptanmıştır. 365 adet numunenin 152 adedi içme ve kullanma suyu olup, bunların yarısından fazlası yani yüzde 53'ü sağlığa zararlı olarak tespit edilmiştir.²¹⁵

Sağlık tesisi faaliyetleriyle ilgili halen Giresun merkez, Tirebolu ve Şebinkarahisar olarak 3 adedi hizmet veren devlet hastanelerine Görele'de bir yenisini eklemek için çalışma başlatıldığı duyuruldu. Vali Behçet Güler'in yaptığı açıklamaya göre, Bulancak'a da yeni bir devlet hastanesi kurulması için arsa bakılmaya başlandı. Yapılacak olan Görele Devlet Hastanesi'nde 3 uzman hekim, 1 dâhiliye uzmanı, 1 operatör ve 1 doğum uzmanı görev yapacak. 25 yataklı olacak şekilde planlanan hastanenin bir an önce bitirilmesi için gerekli mercilere durumun bildirildiği belirtildi.²¹⁶

²¹²Doğu Karadeniz'de hastane yatak sayısı noksanlığı var. **İleri**, (13 Haziran 1983), s.1.

²¹³Türkiye tabipler birliği Giresun odası kuruluyor. **Yeşilgiresun**, (15 Mart 1984), s.1.

²¹⁴Gıda maddelerinin yüzde 27,3'ü sağlığa zararlı. **Yeşilgiresun**, (17 Nisan 1984), s.1.

²¹⁵Yine sağlığa zararlı gıdalar. **Yeşilgiresun**, (9 Ağustos 1984), s.1.

²¹⁶Görele'ye hastane kuruluyor. **Yeşilgiresun**, (23 Ocak 1985), s.1.

Giresun Devlet Hastanesi tarafından, Giresun halkını yakından ilgilendiren bir açıklama yapılmıştır. Açıklamada, son dönemde şehirde ishal vakalarının arttığından, bu vakaların büyük çoğunluğunun çocuk olduğundan ve ebeveynlerin bu konuda çok hassas ve dikkatli olmaları gerektiğinden bahsedilmiştir.²¹⁷

Bu arada Giresun Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü, yoksul ve muhtaç ailelere yardım yapılacağını açıklamış, muhtaç durumda olan ailelerin kuruma başvurması durumunda yiyecek ve giyecek yardımı alacaklarını, gerektiği takdirde maddi ve ayni yardım alabilecekleri de belirtilmiştir.²¹⁸

1987 yılının Ramazan Bayramı sonrasında turist akınına uğrayan Giresun'da esnaf bu durumdan oldukça memnun olduğunu belirtti. Merkezde durum bu haldeyken Espiye'ye bağlı Dikmen ve Koçlu Sağlık Ocakları'nda bir tek doktorun bile bulunmamasından halk şikâyetçi oldu. Toplam 25 köye bakan bu iki sağlık ocağının yaklaşık 1 yıldır doktoru olmadığı belirtildi.²¹⁹

Hastanelerdeki ekipman ve personel yetersizliği hat safhada iken, isteyen vatandaşın istediği hastanede tedavi imkanı bulamaması da ayrı bir sorun bir oluşturmuştur. Sosyal devlet olmanın temel taşı olan her vatandaşa eşit hizmet anlayışı gereğince, aralarında Giresun'un da bulunduğu 11 vilayette SSK'lı ya da Bağkur'lu olup olmadığına bakılmaksızın tüm vatandaşlara eşit tedavi imkânı sunulmuştur. Her ne kadar, tedavi olabilmek için bazı şartlar koyulmuş olsa da vatandaşların eşit hizmet göreceği algısı, bu 11 vilayette yaşayan insanları mutlu etmiştir.²²⁰

Sağlık alanında görülen bu olayların dışında başka gelişmelerde yaşanmıştır.

Giresun'un Dereli ilçesinin, Yavuz Kemal Bucağı'na bağlı Pınarlar Köyü'ndeki maden suyunun işletilmesine dair, Giresun Valisi Fahamettin Altun, Ankara'ya yaptığı ziyaret esnasında bu maden suyunun tahlil raporunu incelemiştir. Doktor Ali İhsan Bal'ın hazırladığı tahlil raporunda, maden

²¹⁷Sosyal hizmetler il müdürlüğü muhtaç ailelere yardım edecek. **Yeşilgiresun**, (20 Ekim 1986), s.1.

²¹⁸Sosyal hizmetler il müdürlüğü muhtaç ailelere yardım edecek. **Yeşilgiresun**, (20 Ekim 1986), s.1.

²¹⁹Espiye halkı doktor bekliyor. **Yeşilgiresun**, (3 Haziran 1987), s.1.

²²⁰Bağkurlulara sağlık hizmeti bugün başlıyor. **Yeşilgiresun**, (1 Eylül 1986), s.1.

suyunun bikarbonatlı, karbondioksitli ve klorürlü olduğunu tespit etmiştir. Yine bu raporda maden suyunun içildiğinde mide motolitesini artırarak çabuk boşalmayı sağladığı, çok içildiği takdirde ise böbrek ve mesane yollarını temizlediği belirtilmiştir.²²¹

Sağlık açısından çok faydalı olan ve dünyaca tanınan İnişdibi maden suyu ve sodası Almanya'nın Münih kentinde düzenlenecek olan gıda ve içecekler fuarına çağırıldı. İşletme sahibi Bayram Naci Aksoy, maden suyunun dünyaca bilinirliğini artırmak ve markalaşma yolunda ilerlemek adına, bu fuarın çok önemli olduğunu belirtti.²²²

Yaşanan diğer gelişme ise, doğayı birlikte paylaştığımız hayvan dostlarımızla ilgili olmuştur. Her ne kadar ülkenin durumu çok olumlu gözükme de bazı olaylar insanların tebessüm etmesini sağlamıştır. Veteriner Hekimliği Fakültesi'nde mezun olan ve diplomasını geçen yıl alan Veteriner Hekim Azmi Yüksel serbest olarak çalışıyor ve Doğu Karadeniz bölgesinin tek serbest veterineri olarak görev yapan Azmi Yüksel, bu durumdan oldukça memnun fakat devlet tarafından ataması yapılana kadar bu şekilde çalışacağını söylemiştir.²²³

Bu kısımda, halkın sağlık alanında yaşadığı zorluklar, doktor ve ilaç yetersizliğinin normal hayatı nasıl etkilediğinden bahsedilmiştir. Özellikle köylerde yaşayan vatandaşlar sağlık hizmetlerine ulaşmada büyük sorunlar yaşamış ve bu sorun günden güne büyüyerek devam etmiştir. Merkezde yaşayan insanlar bu konuda daha avantajlı konumda kalmış lakin yine de tıbbi makineler ve personel yetersizliği gibi sebeplerle sıkıntı yaşamışlardır.

²²¹Dereli-Kürtün maden suyu pek çok hastalığa deva olacak nitelikte. **İleri**(21 Nisan 1983), s.1.

²²²İnişdibi maden suyu uluslararası fuara çağırıldı. **Yeşilgiresun**, (13 Nisan 1985), s.1.

²²³Doğu Karadeniz'in tek serbest veterineri Giresun'da, **Yeşilgiresun**, (16 Aralık 1984), s.1.

4.2. Altyapı ve Ulaşım Alanındaki Gelişmeler

Bu bölümde, ulaşım ve altyapı alanındaki yatırımlar, halkın elektrik, su ve yol gibi temel ihtiyaçlardan yararlanma potansiyelinden bahsedilecektir.

Türkiye Elektrik Kurumu'nun yaptığı açıklamaya göre Doğu Karadeniz bölgesinde mevcut bulunan 2221 köyden yalnızca 1237'sinde elektrik bulunmaktadır. Bu durum milenyuma yaklaşırken, en temel ihtiyaçlardan biri olan elektriğin bile neredeyse köylerin yarısında bulunmadığını gözler önüne sermektedir.

1982'de elektrik bağlanılan köylerle birlikte, elektriği olan köy sayısı;

Giresun'da 274

Trabzon ve Rize'de 96

Artvin'de 85

Gümüşhane'de ise 303 olarak belirlenmiştir.

Giresun'un kıyı ilçelerine bağlı köylerde, elektriği olan hane sayısı nispeten iyi durumda iken, Sivas'a yakın ilçelere bağlı köylerde durum çok iyi değildir. B u ilçelerden biri olan Alucra'ya bağlı köylerde yalnızca birinde elektriğin olduğu, Şebinkarahisar'a bağlı köylerin ise hiçbirinde elektrik olmadığı tespit edilmiştir. Bu durum, 1983 Türkiye'sinde içler acısı gözler önüne sermektedir.²²⁴

1960 yılında yüzde 25'ler seviyesinde bulunan kentsel nüfus oranının, 1980'lerin başında neredeyse ülke nüfusunun yarısı oranına ulaşmasına karşın, halkın barınma ihtiyacı günden güne artmış ve bu sorun önü alınamaz bir şekilde büyümeye devam etmiş ve etmektedir. Türkiye'de hane halkının yüzde 32'si kiracı olup, bu kiracıların yüzde 70'inin verdikleri kirayı her yıl arttırmak zorunda kaldıkları belirtilmiştir. Devlet İstatistik Enstitüsü'nün yaptığı bir araştırmaya göre, 3 yıl aynı kirayı ödeyenlerin oranının tüm kiracıların yalnızca yüzde 6'sını oluşturduğunu, 3 yıldan daha fazla süre aynı kirayı ödeyenlerin oranının yüzde 9,5 oranında bulunduğu belirlenmiştir. Bu

²²⁴ Doğu Karadeniz'de elektrik yok **İleri**, (3 Ocak 1983), s.1.

durum Giresun halkının barınma konusunda yaşadığı maddi sıkıntıların ne denli büyük olduğunu göstermesi bakımından önemlidir.²²⁵

Türkiye Elektrik Kurumu'nun verdiği bilgilere göre, 500 köyü olan Giresun'un yalnızca 52'sinde elektrik mevcuttur. İlçeler dâhil edildiğinde elektriği olan köy sayısı toplam köy sayısının yüzde 20'si olan 296'dır. Bulancak'ta 50, Keşap'ta 29, Tirebolu'da 36, Espiye'de 15, Eynesil'de 11, Dereli'de 8, Görele'de 2 ve merkezde 53 köyün elektriği vardır.²²⁶

Türkiye Elektrik Kurumu'nun yaptığı açıklamaya göre, Giresun'un en fazla gelişmiş ilçelerinden biri olan Tirebolu'da mevcut bulunan 68 köyden 24'ünün elektriği olmadığı açıklandı. 1983'te bitirileceği söylenen elektrik altyapısının hala kurulamamış olması, tabiatıyla halkın yönetimden memnun olmamasına sebep olmuştur.²²⁷

1986 yılının ilk altı ayında tamamen çözülecek denilen elektrik sorununun halen devam ettiği bildirildi. Eylül ayı itibarıyla Giresun'da 117 köyün elektriğinin bulunmadığı belirtilirken, bu köylerin 100'ünde altyapı çalışmalarının devam ettiği ve yıl bitmeden en az 70 köyün daha elektriğe kavuşacağı belirtildi.²²⁸

Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu'nun TBMM'ye sunduğu raporda, Giresun'da PTT'ye kayıtlı 11.043 televizyon olup bunların sadece 259'u renklidir. Ayrıca siyah beyaz televizyonlar için 500 ile 2500 lira, renkli televizyonlar için ise 1000 ile 5000 lira arasında ruhsat ücreti alındığı belirtilmiştir. Ayrıca Giresun'da televizyon ekranlarının net çekmediği ve antenlerin sürekli olarak Trabzon ve Samsun istikametine çevrildiği gözlemlenmiştir.²²⁹

Yıllardır Giresun basını tarafından ısrarla dile getirilen ve yapılması gerektiği belirtilen TV yansıtıcısı, TRT elemanları tarafından kaleye montelenmesiyle faaliyete geçti. Toplam 4,5 milyon liraya mal olan TV yansıtıcısının faaliyete geçmesi ile birlikte Giresun halkının yıllarca beklediği müjdeli haber de

²²⁵Türkiye'deki hane halkının yüzde 32'si kirada oturuyor. **İleri**,(25 Mart 1983), s.1.

²²⁶TEK 50 köye elektrik verilmesi için hazırlıklarını sürdürüyor. **İleri**,(10 Haziran 1983), s.1.

²²⁷Tirebolu'nun 44 köyünde elektrik var. **Yeşilgiresun**, (12 Ocak 1985), s.1.

²²⁸70 köyümüz daha elektriğe kavuşacak. **Yeşilgiresun**, (24 Eylül 1986), s.1.

²²⁹Giresun'da tv ruhsat ücretleri yeniden belirleniyor. **İleri**,(28 Eylül 1983), s.1.

gelmiş oldu. Giresun halkı, bu müjdenin Giresun basını ve belediye sayesinde geldiğini belirtti. İktidar ve muhalefet partilerinin bu konuda nerdeyse hiçbir şey yapmaması da gözlerden kaçmadı. Halk ise artık rahatlıkla televizyon izlenebileceğini belirterek emeği geçenlere teşekkür etmişlerdir.²³⁰

PTT'den yapılan açıklamaya göre, Giresun'da çözülecek ve halledilecek denilen telefon santral sıkıntısı sürmeye devam etmektedir. Halen 5 bin kişi telefon sırası beklemekte olup, telefonu olan 3.500 kişi ise bu hizmeti yeterince verimli kullanamamaktadır. Yetkililer bu sorunun en geç 1987 yılı içerisinde çözüleceğini ümit ettiklerini belirtmişlerdir.²³¹

Giresun PTT Müdürü Rıza Ekmekçi, telefon bekleyen 6.500 kişinin telefona kavuşması için son hazırlıklarını yaptıklarını ve en geç 2 ay içinde bu işlemin tamamlanacağını belirtti. Ayrıca 10 bin hatlık yeni santral binasının hizmete girmesi için çalışmaları hızlandırdıklarını sözlerine ekledi.²³²

Daha önceden haberi yapılan 10 bin hatlık santralin hizmete girdiği bildirildi. 1 milyar 800 milyon liraya mal olan santralin 16 Ekim'de yapılacak olan resmi açılışına Başbakan Turgut Özal'ın 'da katılacağı bildirilirken, bu santralle birlikte Giresun'da telefon hattı sorununun büyük ölçüde çözüleceği açıklanmıştır.²³³

Televizyon, telefon ve elektrik gibi temel ihtiyaçlara ulaşmada yaşanan sorunlar devam ederken, enerji üretimi açısından önemli bir gelişme yaşanmıştır. Toprak ve Su Genel Müdürlüğü'nün 1983'te işletmeye aldığı, Bulancak ile Eynesil arasına kurulan biyogaz tesisleri, 4 aydan beri bir ailenin ihtiyacı kadar enerji üretmektedir. Enerji üretiminin artırılması yönünde çalışmalar devam etmektedir.²³⁴

Bu tür tablolar ülkenin genel halini göstermesi bakımından önemlidir. Hatta bazı durumlar vardır ki, halk en temel ihtiyaçlarını karşılayamaz hale gelir. Buna örnek bir durum Giresun merkezde yaşanmıştır. Giresun'a su

²³⁰Bu Giresun basınının zaferidir, TV yansıtıcımız hayırlı olsun. **Yeşilgiresun**, (14 Aralık 1987), s.1

²³¹ 5 bin kişi telefon bekliyor. **Yeşilgiresun**, (6 Aralık 1984), s.1.

²³²Yeni hatların çekilmesine başlandı. **Yeşilgiresun**, (3 Eylül 1987), s.1.

²³³10 bin hatlık PTT santrali hizmete girdi. **Yeşilgiresun**, (12 Ekim 1987), s.1.

²³⁴ Biyogaz tesisleri çalışıyor. **Yeşilgiresun**, (31 Ocak 1984), s.1.

sağlayan iki motopompun arızalanması sebebiyle Giresun'a iki gün su verilememiş ve bu durum büyük sorunlara yol açmıştır.²³⁵

Su ve elektrik gibi temel yaşam maddelerine ulaşım sorunu devam ederken Devlet Planlama Teşkilatı tarafından bir istatistik yayınlanmıştır. Devlet Planlama Teşkilatının istatistiklerine göre, Giresun'da her 100 kişiden 37'si apartmanlarda yaşamaktadır. İl bazında sıralamaya göre ise Giresun 16. sıradadır. Giresun'da bulunan 9.000 konutun nüfusa bölünmesiyle her bir apartmana ortalama 5,1 kişi düşmektedir. Barınmanın Giresun'un temel sorunlarından biri olduğu bu şekilde ortaya çıkmaktadır. Memur aileleri ve dar gelirliilere ucuz arsa temini ve belediyenin kaliteli inşaat malzemelerini uygun fiyata vermesi bu sorunun çözümünde önemli bir mihenk taşı olacaktır. Halk en temel ihtiyaçlarından yoksun bırakılmamalıdır.²³⁶

Doğu Karadeniz bölgesinde mevcut bulunan karayollarının yüzde kırkının şehir içinden, kalan yüzde altmışlık bölümünün ise meskûn mahallerden geçtiği bildirilmiştir. Giresun'un Piraziz ilçesinden başlayarak, Artvin'in Hopa ilçesine kadar devam eden 345 km'lik yolda 30 yerleşim yeri olduğu belirtilmiştir. Bu durumun zaman ve yakıt kaybının yanı sıra can kayıplarına da yol açtığı bilinmektedir. Karayolları 10. Bölge Müdürü Fehmi Memişoğlu ise, 30 yerleşim yerinden geçen bu yolun dünyada eşi benzeri olmadığını belirtmiştir.²³⁷

Yapılan açıklamaya göre, Giresun'da 1984 yılı içerisinde 92.3 km köy yolu yapılmış, 81.5 km yol stabilize edilmiştir. Yine 175.998.000 lira harcanarak 311 km yolun bakımı yapılmıştır. Yapılan tüm bu yatırımlara rağmen halen Giresun'da 75 köyün yolu bulunmuyor yani merkezle ulaşımı yok. Yetkililer bu köylerin ulaşımının sağlanabilmesi için en az 3 bin km yol yapılması gerektiğini belirtmişler, Karadeniz'in çetin ikliminin ve engebeli arazisinin işlerini çok zorlaştırdığını da sözlerine eklemişlerdir.²³⁸

²³⁵ Motopomplar arızalanınca Giresun iki gün susuz kaldı. **Yeşilgiresun**, (13 Kasım 1984), s.1.

²³⁶ Mesken sorununuz problem oldu. **İleri**, (19 Ocak 1983), s.1.

²³⁷ Piraziz'den Hopa'ya kadar olan 345 km'lik sahil yolunda 30 yerleşim merkezi var. **İleri**, (27 Ocak 1983), s.1.

²³⁸ 3 bin kilometrelik köy yoluna ihtiyacımız var. **Yeşilgiresun**, (28 Ocak 1985), s.1.

Ocak ayında, 75 köyün yolunun olmadığı ve bunun için 3 bin kilometrelik yolun gerektiği, yapılan haberde dile getirilmişti. Aradan 10 ay geçmesine rağmen bu durumda göze batan iyileşme ve ilerleme kaydedilemedi. 1980'lerin ortasında, dış dünyayla karayolu bağlantısı olmayan köylerin var olması, ülkenin genel durumunu göstermesi bakımından dikkat çekicidir. Yetkililer, 75 köyden ancak 37'sinin 1986 yatırım programına alındığını ve bu girişimlerin ancak %50 ilerleme ile gerçekleşebileceğini belirtmişlerdir.²³⁹

Giresun genelinde, su, elektrik ve ulaşım hatlarının yapımına devam edilirken, belediye tarafından çalışmaları sürdürülen belediye meydanının geliştirilmesi ve güzelleştirilmesi projesinin son aşamalarına gelinmiş, meydan silueti de yavaş yavaş ortaya çıkmaya başlamıştır. Mimar Sinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Araştırma Görevlisi heykeltıraş Hayri Koray tarafından yapılmaya başlanan Atatürk heykeli rölyefinin maliyeti ise, yapılan hesaplama göre 1,5 ila 2 milyon TL arasında belirlenmiştir. Meydan projesine şu ana kadar 7 milyon TL harcanmış ve 3 milyon TL daha harcanacağı belirtilmiştir.²⁴⁰

Bir diğer önemli proje olan ve Türkiye'nin en büyük camilerinden biri olacak olan, Bulancak Ballica Mahallesinde, temeli Giresun Valisi Behçet Güler tarafından atılacak olan Sarayburnu Cami'nin 1992 yılında bitirilmesi planlanmıştır. İstanbul'da bulunan Şehzadebaşı Cami planları örnek alınarak yapılacak olan cami, 1,5 milyar liraya mal olacak ve Ballica Mahallesi çevre köyleri cami ve kuran kursu yaptırma ve yaşatma derneği tarafından yaptırılacaktır. 1992'de bitirileceği söylenen camii, 29 yıl sonra 2017'de hizmete girmiştir.²⁴¹

Bu bölümde ise, tıpkı diğer alanlarda olduğu gibi halkın yol ve su gibi temel ihtiyaçlara ulaşmada yaşadığı problemler ele alınmıştır. Olumlu bir gelişme aktarmanın zor olduğu bu dönemde, köylerin bir kısmının, elektrik gibi bir nimetten faydalanamaması, ülkenin durumunu ortaya koymaktadır. Bu dönemde, ulaşım ve altyapı konusunda, özellikle köyler çok büyük

²³⁹ 75 köy yol bekliyor. **Yeşilgiresun**, (9 Kasım 1985), s.1.

²⁴⁰ Atatürk heykeli rölyefi iki milyon liraya malolacak. **İleri**, (3 Şubat 1983), s.1.

²⁴¹ Bulancak'ta büyük camilerimizden birinin temeli atılacak. **Yeşilgiresun**, (13 Haziran 1987), s.1.

sorunlar yaşamış, merkezde yaşayanlar bu olumsuzluktan nispeten daha az etkilenmişlerdir.

4.3. İşsizlik, Yoksulluk ve Fiyat Artışları

Bu bölümde, yalnızca Giresun'un değil, tüm Türkiye'nin sorunu olan işsizlik, yoksulluk ve vatandaşların iş bulmak için neler yaptıklarından bahsedilecektir.

Yapılan bir istatistiğe göre Giresun'da 17.200 kişi yoksulluk maaşı almaktadır. Ülke genelinde bu rakam 796 bin iken, Giresun 17.200 kişi ile dokuzuncu sırayı almaktadır. Bazı Karadeniz illerinde ise durum şu şekildedir;

Ordu'da 13.685 kişi, Trabzon'da 13.358 kişi, Amasya'da 8.348 kişi, Gümüşhane'de ise 8.758 kişidir. Yoksul maaşı alınması üzerinden yapılan hesaplamada, en yoksul üçüncü bölge Karadeniz bölgesi olmuştur.²⁴²

Giresun' bir Karadeniz şehri olmasına rağmen evine balık girmeyen çok sayıda hane olduğu ortadadır. Bunun en temel sebeplerinden birisi hayat pahalılığıdır. 1983 rakamlarına göre asgari ücretin 16 bin lira olduğu Türkiye'de birçok sebze ve meyvenin fiyatının 500 liradan az olmaması, hayat pahalılığını göstermesi bakımından önemlidir. Denizin hemen dibinde kurulan bir şehir olarak Giresun'da balık fiyatları 150 ile 700 lira arasında değişmekte, süt ürünleri fiyatları ise 600 ile bin lira arasında değişmektedir. Giresun halkı bu duruma büyük bir tepki göstermiş, bu tepkinin sonucunda yetkililer bu durumun düzeltilmesi için yoğun bir çaba sarf etmişlerdir.²⁴³

Balık ve sütte durum bu iken, Giresun'da kesimi ve dağıtımı belediye tarafından yapılan et üretimi aylık ortalama 60 ton iken, bu üretimin yarısından fazlasını hastaneler ve özel kuruluşlar satın almaktadır. 45 bin nüfusa sahip Giresun merkezde kişi başına günlük 10 gram et düşüyor olması, halkın temel ihtiyaç malzemelerine ulaşmakta yaşadığı sıkıntıları gözler

²⁴²Giresun'da 17.200 kişi yoksul maaşı alıyor. **İleri**, (20 Ocak 1983), s.1.

²⁴³Bir kilo çilek bin lira. **İleri**, (26 Nisan 1983), s.1.

önüne sermektedir. Kişi başına düşen et miktarının az olmasının yanı sıra et fiyatları da 500 ile 1000 lira arasında değişmektedir.²⁴⁴

İş ve İşçi Bulma Kurumu'nun açıkladığı verilere göre Giresun'da 20.000 işsiz bulunmaktadır. Yine aynı verilere göre yılın ilk 5 ayında iş bulmak için 3403 kişi başvurmuş ve başvuranlardan yalnızca 619'u herhangi bir işe yerleştirilmiştir. Yurt dışında iş bulmak için başvuranların 675 kişi iken, bunların yalnızca 219'u herhangi bir işe yerleştirilebilmiştir. Yurt içinde iş arayan 10.347 kişiden 889'u, yurt dışında iş arayan 14.591 kişiden 958'i kadındır. Yurt içinde işe alınanların çoğunluğu geçici mevsimlik işçi statüsünde bulunup işsizliğe çare olarak görülmemelidir.²⁴⁵

Giresun'da birçok kurum ve kuruluş, az sayıda eleman alımı yapmak için ilana çıkmış ve bu ilanlara, belirlenen kontenjanlardan katbekat fazlası başvurmuştur. Türkiye Elektrik Kurumu, Giresun Defterdarlığı, Sağlık Müdürlüğü, Kadastro Müdürlüğü, Milli Eğitim, Gençlik ve Spor Bakanlığı, Maliye Bakanlığı ile Tarım ve Orman Müdürlüğü bu kurumlardan bazılarıdır. Türkiye Elektrik Kurumu'nun 7 memur, 5 işçi, 2 bekçi ve 3 teknisyen olmak üzere açtığı 18 kişilik açık iş kadrosuna 531 kişi müracaatta bulunmuştur. Bu kişilerden 306'sı yazılı ve sözlü sınava tabi tutulmuş, barajı gençler işe başlatılmak üzere eğitime alınmıştır.²⁴⁶

İşsizlik sorunu sadece Giresun için değil, ülke içinde büyük bir sıkıntı doğurmaya devam etmektedir. Bunların en bariz örneği birkaç kişinin alınacağı işlere binlerce kişinin başvurmasıdır. Giresun Defterdarlığı tarafından açılan 20 kişilik kadroya, Giresunlular büyük bir izdiham yaratarak 1258 kişi olarak katıldı. Bu bile işsizliğin boyutlarının ne ölçüde olduğunu güzel ve acı bir şekilde göstermektedir. 20 kişilik kadro için başvuran 1258 kişinin 127'si ortaokul, 1105'i lise, 26 kişi ise yüksekokul mezunu olarak belirlenmiştir.²⁴⁷

²⁴⁴Et altın oldu. **İleri**, (2 Eylül 1983), s.1.

²⁴⁵Bitmeyen çile işsizlik. **Yeşilgiresun**, (8 Haziran 1984), s.1.

²⁴⁶İş aslanın ağzında. **Yeşilgiresun**, (30 Ağustos 1984), s.1.

²⁴⁷Sınavlarda izdiham var. **Yeşilgiresun**, (1 Ekim 1984), s.1.

İşsizlik ve ağır hayat şartları halkı iyice bezdirmiş ve çare bulma yollarına itmiştir. Sağlık Müdürlüğü'nün açtığı, 33 memur ve 55 hizmetli olmak üzere 88 kişinin alınacağı işe 4.000 kişi başvurmuştur. Diğer kurumlarda olduğu gibi, sağlık müdürlüğünün açtığı kadroya birkaç misli vatandaş başvurmuş ve bu durum içinden çıkılmaz bir hal almıştır.²⁴⁸

İthalatın serbest bırakılması ve birçok ürünün sıfır gümrükle Türkiye'ye giriş yapması ülke genelindeki yerli firmaları etkilediği gibi Giresun'daki işletmeleri de etkiledi. Giresun'da faaliyet gösteren ve 1985 yılında 5 milyon dolar kalem ve kırtasiye ürünü ihraç eden Adel Kalem Fabrikası, ithalatın serbest olması sebebiyle işlerin düştüğünü belirterek bir süreliğine 110 işçiyi işten çıkarmak zorunda kalmıştır.²⁴⁹

1980'lerin en büyük sorunu sayılan işsizlik yine kendini göstermiş, Giresun Defterdarlığı'nın ilk, orta, lise ve dengi okullar ile yüksekokul mezunu 103 kişi için açtığı kadroya tam 2946 kişi başvurmuştur. İşe başvuranların 2946 adaydan 2359'u lise, 14'ü yüksekokul, 86'sı ilkokul ve 487'sinin ortaokul mezunudur.²⁵⁰

Sadece Maliye Bakanlığı için değil, bakanlıkların açtığı kadrolara en az 20 misli başvuru yapılmış ve bu durum işsizliğin acı veren tablosunu gözler önüne sermiştir. Milli Eğitim, Gençlik ve Spor Müdürlüğü'nün açtığı 2 kişilik memur kadrosuna tam 553 kişinin başvurduğu öğrenildi. Bunun dışında 2 teknisyen kadrosuna 61 kişi, 4 hizmetli, 2 bekçi, 2 kaloriferci ve 1 aşçı kadrosu için ise 204 kişi müracaatta bulundu. Diğer illere göre işsiz oranı daha fazla olan Giresun'da iş ve işçi kurumuna kayıtlı 10 bin işsiz bulunuyor. Bu durum bölge halkının geçim kaynağının sadece fındığa endeksli olmasından kaynaklanmaktadır.²⁵¹

İş ve işçi Kurumu'ndan alınan bilgilere göre, Kadastro Müdürlüğü'nün ihtiyacı olan 11 kişilik kadro için 12, Tarım ve Orman il Müdürlüğü'nün ihtiyacı olan 4 kişilik kadro için 95 ve Köy Hizmetleri il Müdürlüğü'nün

²⁴⁸ 88 boş kadro için 4 bin kişi müracaatta bulundu. **Yeşilgiresun**, (29 Aralık 1984), s.1.

²⁴⁹ 110 işçi işten çıkarılıyor. **Yeşilgiresun**, (29 Nisan 1986), s.1.

²⁵⁰ İşsizler okul kapısında. **Yeşilgiresun**, (14 Kasım 1986), s.1.

²⁵¹ İşsizliğin acı tablosu. **Yeşilgiresun**, (21 Kasım 1986), s.1.

ihtiyacı olan 3 kişilik kadro için tam 1000 kişi başvurmuştur. Ayrıca 50.000'e yakın nüfusu olan Giresun merkezde yaklaşık 10.000 işsiz vardır.²⁵²

Halk arasında fakir fukara fonu olarak da bilinen Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı tarafından, şu ana kadar yoksul ve muhtaç ailelere 32 milyon lira yardım yapıldığı bildirildi. Ayrıca Türk ve Yaşatma Vakfı Giresun Kadını Güçlendirme Giresun şubesi de yoksul insanlara yardım eli uzatmaya başladı.²⁵³

Giresun'da işsizlik ve istihdam konusunda hal böyleyken, ilçelerde oturan ve iş bulamayan vatandaşlar çareyi yurtdışına çıkmakta bulmuştur. Devletler arasında soruna dönüşen Türk vatandaşlarının turist kılığı altında batı ülkelerine giderek kaçak olarak çalışmasının önüne geçilemediği bildirilmiştir. Türkiye'de yurtdışına gidenlerin en çok olduğu yerlerin başında gelen Yağlıdere nüfusunun üçte birinin Amerika'ya gittiği ve bir şekilde orda çalışma izni aldığı ortaya çıktı. Yağlıdere Belediyesi'nden bir yetkili, kendi çocuğunu da Amerika'ya gönderdiğini ve yüklü miktarda para kazandığını dile getirdi. Yine aynı yetkili, diğer çocuklarını da Amerika'ya göndermenin hayalini kurduğunu belirtti. Bölgeden yurtdışına çıkanların temel sorununun işsizlik olduğunu söylemesi ve gittikleri yerlerde yüklü miktarda para kazanması, yurtdışına çıkmak isteyen diğer vatandaşları da cezbediyor.²⁵⁴

Ülkemizde hemen hemen her gün sorun olan işsizlik, insanları farklı şeylere yönlendiriyor. Yağlıdereli 300 vatandaş turist olarak Amerika'ya giriş yapmış ve bir daha geri dönmedikleri tespit edilmiştir. Ailelerinden alınan bilgilere göre, çoğunlukla kaçak durumda inşaat işçisi olarak çalışmaktadırlar. İşsizliğe çare olmak amacıyla turist kılığında Avrupa ve Amerika'ya giden Türkler, bu devletler tarafından turist olarak nitelendiriliyor. Ancak Türkiye, bu bölgelerdeki ataşelik ve konsoloslukları bu durum hakkında devamlı olarak uyarıyor.²⁵⁵

²⁵² Giresun'da işsizlik artıyor. **Yeşilgiresun**, (11 Mayıs 1987), s.1.

²⁵³ Muhtaçlara 32 milyon lira verildi. **Yeşilgiresun**, (20 Mayıs 1987), s.1.

²⁵⁴ Yağlıdere Amerika'ya akıyor. **Yeşilgiresun**, (8 Mayıs 1987), s.1.

²⁵⁵ Yağlıdere'den Amerika'ya. **Yeşilgiresun**, (10 Eylül 1986), s.1.

İşsizlik ve yoksulluğun hat safhada olduğu Giresun'da, bu dönemde birçok malzemeye yapılan zamlar ve tüm bu zamların üst üste olması Giresun halkının yaşam kalitesini düşürmüştür. Bu dönemde özellikle yakıt, su, elektrik ve temel gıda maddelerine birçok kez zam yapılmıştır.

1983'te ilk zam haberi elektrikten gelmiştir. Türkiye Elektrik Kurumu Doğu Karadeniz Bölgesi Giresun İşletme Müdürlüğü tarafından yeniden belirlenen elektrik tarifelerine göre; elektriğin kilovatı ticarethane ve yazıhaneler de 1170 kuruş, sanayide 1020 kuruş, resmi daire ve kurumlarda 1310 kuruş, meskenlerde 1190 kuruş, hayır kurumları, ibadethaneler, kamu hizmeti ile yükümlü resmi müesseselerde 920 kuruş, kampanya abonelerinde 1440 kuruş, şantiyeler için ise 1640 kuruş olarak uygulanacaktır.²⁵⁶

1983-1987 arasında Giresun'da, katı ve sıvı yakıt fiyatlarına altı defa zam yapılmıştır. Yeni yıl zam haberiyle başlamış ve Giresun Sanayi ve Teknoloji Müdürlüğü tarafından petrol ürünlerine yüzde altı zam yapılmıştır. Buna göre, süper benzin 224,50 lira, normal benzin 207,50 lira, motorin 141,50 lira, kalorifer yakıtı 107,82 lira, 5 ve 6 numaralı fueloil ise sırasıyla 103,01 ve 93,40 lira olmuştur. Yine 2 kg'lık piknik tüpü 425 lira, 10 kg'lık tüp 2020 lira, 12 kg'lık tüp 2330 lira, 45 kg'lık sanayi tüpü ise 8775 lira olmuştur.²⁵⁷

1984 yerel seçimlerinin hemen ardından fiyat artışları devam etmiş, akaryakıtta yüzde 5 ile yüzde 7 arasında zam yapılmıştır. 132 lira olan benzin 142 liraya, 88 lira 50 kuruş olan mazot ve gaz ise 95 liraya yükselmiş ve bu zamlarla birlikte piknik tüpü 280 liradan 295 liraya, ev tipi 1514 liradan 1614 liraya, sanayi tüpü ise 5712 liradan 6110 liraya yükselmiştir. Hükümet bu zamların doların artışı ile paralel olarak gerçekleştiğini söylemiştir.²⁵⁸

Ardı arkası kesilmeyen zamlara bir yenisi daha eklenmiş ve yine hükümet tarafından 1983'ün Aralık ayı ile 1984'ün Mart ayı arasında akaryakıtta dördüncü defa zam yapılmıştır. Böylece Giresun'da benzin 146 lira 20

²⁵⁶Yeni elektrik fiyatı 1 Haziran'dan itibaren geçerli olacak. **İleri**, (8 Temmuz 1983), s.1.

²⁵⁷Yılbaşı hediyesi, **Yeşilgiresun**, (1 Ocak 1985), s.1.

²⁵⁸Akaryakıtta yeniden zam geldi. **Yeşilgiresun**, (31 Mart 1984), s.1.

kuruştan 153 lira 40 kuruşa mazot ve gaz 97 lira 40 kuruştan 102 lira 40 kuruşa yükseltilmiştir.²⁵⁹

Hükümet ve belediye dışında da birçok kurum temel yaşam maddelerine zam yapmıştır. Giresun Sanayi ve Teknoloji Müdürlüğü yetkililerinden alınan bilgilere göre, akaryakıt ürünlerine zam yapılmıştır. Süper benzinin litresi 172,50 liradan, normal benzin 160,10 liradan, gazyağı 107 liradan, motorin 106,90 liradan, kalorifer yakıtı 78 liradan, 5 numara fueloil 78 liradan, 6 numara fueloil 70,77 liradan satışa sunulacaktır. Yine 2 kg'lık piknik tüpü 332 liradan, 12 kg'lık tüpler 1807 liradan, 45 kg'lık sanayi tipi tüpler ise 6807 liradan zamlı olarak satılmaya başlanmıştır.²⁶⁰

Ayrıca, tüketiciye yansımayacak denilen tüketim vergisi yapılan zamlarla birlikte tüketicinin cebine direkt yansımıştır. Normal benzin 195 lira, süper benzin 211 lira, mazot ve gaz yağı 132 lira, 5 numara Fueloil 98 lira ve 6 numara Fueloil 87 lira olarak gerçekleşmiş ve bunun dışında 12 kilogram tüp gaz 2173 lira, 2 kilogram tüp gaz 395 lira ve sanayi tipi tüp gaz ise 8192 lira olarak zamlanmıştır.²⁶¹

Zamlar yalnızca belediye ve yerel idarelerin yaptığıyla sınırlı kalmadı. Hükümet tarafından akaryakıt maddelerine 30 günlük bir süre içerisinde 2 defa zam yapıldı. 19 Ocak tarihinden itibaren uygulamaya konulan zammın %3,8 oranında olduğu açıklandı. Böylece motorin 86 liradan 88 lira 50 kuruşa, benzin 128 lira 80 kuruştan 132 lira 60 kuruşa yükseldi. Piknik tüpü 275 liradan 280, ev tüpü 1484 liradan 1514, sanayi tüpü ise 5603 liradan 5 bin 715 lira 50 kuruşa çıktı.²⁶²

Yine belediye encümeninin aldığı karar ile ekmek, pide, simit ve otel işletmelerine zam yapılmıştır. Ekmeğin fiyatı değişmezken gramajı 540 gramdan 480 grama düşürülmüştür. 30 liradan satılan 260 gram pide, 40 liradan 300 gram olarak satılacaktır. Susamlı simitlerin 100 gramı 20 lira iken,

²⁵⁹Turgut Özal hükümeti zam konusunda 15 günden fazla gecikmiyor. **Yeşilgiresun**, (31 Mayıs 1984), s.1.

²⁶⁰Yeni tüpgaz ve akaryakıt fiyatları belli oldu, **Yeşilgiresun**, (13 Temmuz 1984), s.1.

²⁶¹Tüketim vergisi akaryakıt ve tüpgaza zam getirdi. **Yeşilgiresun**, (4 Aralık 1984), s.1.

²⁶²Hayırdır inşallah. **Yeşilgiresun**, (20 Ocak 1984), s.1.

yapılan zamlarla 125 gramı 30 lira olarak belirlenmiştir. Son olarak otellere ise yüzde 15-20 aralığında zam yapılmıştır.²⁶³

Zamların yanında, ekmeğin gramajında da düzenleme yapılmıştır. 1985 yılı Aralık ayı içerisinde Giresun Belediye encümeninin aldığı karara göre önceden 420 gramı 50 liradan satılan ekmeğin, 60 liraya yükseltilmiş ve gramajı da 460 grama çıkarılmıştır.²⁶⁴

Türk halkının temel besinlerinden biri olan ekmeğe ise, 1987 yılı içerisinde dört defa zam yapılmıştır. Belediye encümeninin aldığı karara göre daha önceden 440 gramı 80 liraya satılan ekmeğin, bundan böyle 510 gramı 100 liradan satılacaktır.²⁶⁵

Özellikle belediye tarafından birçok ürüne zam yapılmıştır. Giresun Belediyesi tarafından yapılan açıklamaya göre, 30 liradan satılan 480 gram ekmeğin, 530 grama çıkarılması ve fiyatının 40 lira olması kararlaştırılmıştır. Yine daha önce kilosu 100 lira olan kristal şekerin 135 liraya çıkarılması karara bağlanmıştır.²⁶⁶

Ekmeğe yapılan zamların dışında, kırmızı ve beyaz ete de zam yapılmıştır. Kasapların yoğun zam taleplerine mukabil, belediye aldığı karar ile, bir kilo sığır etinin fiyatını 500 liradan 600 liraya, bir kilo koyun etinin fiyatını ise 600 liradan 700 liraya yükseltmiştir. Ayrıca, daha önce 900 lira olan temizlenmiş tavuğun fiyatı da 1200 liraya yükselmiştir.²⁶⁷

Giresun il merkezinde kasapların gizli zam yaparak, 1500 liralık kemikli etin kilosunu 1600 liradan satmaya başlaması üzerine belediye zabıtası 1 kasabı kapatmış, 4 kasaba da kapatma cezası vermek için harekete geçmiştir.²⁶⁸

Kırmızı ve beyaz ete yapılan zamlar peş peşe gelmiş, belediye ve kasaplar tarafından 1984 ve 1987'de toplam üç defa zam yapılmıştır. Belediye encümeninin aldığı karara göre, kasaplar artık etin fiyatına istedikleri gibi zam

²⁶³ Ekmeğimize zam geldi, **Yeşilgiresun**, (7 Mart 1985), s.1.

²⁶⁴ Ekmeğin zamları, **Yeşilgiresun**, (12 Aralık 1985), s.1.

²⁶⁵ Ekmeğe zam verilmesi eleştirildi, **Yeşilgiresun**, (13 Haziran 1987), s.1.

²⁶⁶ Gizli direniş kısa sürdü, **Yeşilgiresun**, (4 Nisan 1984), s.1.

²⁶⁷ Et yemek artık hayal oldu, **Yeşilgiresun**, (12 Mayıs 1984), s.1.

²⁶⁸ Kasaplar ete gizli zam yaptı, **Yeşilgiresun**, (2 Mayıs 1987), s.1.

yapabileceklerdir. Kapatma cezası alan 4 kasap ise bayramdan sonra 1 hafta süre ile kapatılacaktır.²⁶⁹

Bunların dışında yine içme ve kullanma suyuna 1984 yılı içerisinde iki defa zam yapılmıştır. Belediye meclisinin aldığı karara göre yaklaşık 10 aydır zam yapılmayan su kullanımı, otobüs, iş makineleri ve beton işletme tesisi ürünlerine yüzde kırk zam yapılmıştır.²⁷⁰

Belediye tarafından zam yapılan en büyük kalemlerden biri su olmuştur. 1984 yılı içerisinde Giresun Belediyesi tarafından suya üçüncü kez zam yapılmıştır. Buna göre, meskenlerde kullanılan suyun tonu 60 liradan 70 liraya, işyerleri ve resmi dairelerde kullanılan suyun tonu 150 liradan 200 liraya yükseltilmiştir.²⁷¹

Tüm bu zamlar üzerine, Ticaret Bakanı Kemal Cantürk'ün valiliklere gönderdiği anormal fiyat artışlarının önlenmesine dair genelge hakkında konuşan belediye başkanı Bayazitoğlu, Giresun halkının yardım etmesi durumunda tüm salahiyetini kullanacağını belirtmiştir.²⁷²

Giresun'da özellikle elektrik, su, yakıt, ekmek, et ve süte yapılan zamlar dışında, birçok sektör fiyatları artırma yoluna gitmiştir. Buna göre Giresun'da taksicilerin zam için belediyeye müracaat etmesinden sonra lokantalar kahveciler ve otel sahipleri de aynı istek ile belediyeye müracaat etmişlerdir. Esnaf, hali hazırda kullanılan fiyatlara en az yüzde 10'luk bir artış getirilmesini istemiştir. Belediyenin zam isteğine nasıl bir cevap vereceği beklenirken Giresunlu dolmuşçular ise zam yapmayı gerekli görmemişlerdir. Zam yapmama sebeplerini ise Giresun belediye otobüslerine yapılan zammın halkı sivil dolmuşlara rağbet ettirmeye yöneltmesinden kaynaklandığını söylemişlerdir.²⁷³

Ekmeğe, suya, ete, elektriğe ve daha birçok sektöre yapılan zamların dışında, 1987 yılının ilk ayı ile birlikte beyaz eşya, bakkal, market, manav, mutfak eşyaları, temizlik ürünleri gibi birçok malzemeye yüzde 25 ile 30

²⁶⁹ Et fiyatı serbest oldu, **Yeşilgiresun**, (27 Mayıs 1987), s.1.

²⁷⁰ Belediye meclisi ilk toplantısını dün yaptı, **Yeşilgiresun**, (12 Nisan 1984), s.1.

²⁷¹ Su fiyatlarına zam yapıldı, **Yeşilgiresun**, (18 Aralık 1984), s.1.

²⁷² Anormal fiyat artışı şehrimizde önlenebilecek mi?, **İleri**, (1 Aralık 1983), s.1.

²⁷³ Esnaf zam kuyruğunda, **Yeşilgiresun**, (6 Şubat 1985), s.1.

arasında zam yapılmış ve bunlara ek olarak otomobil, kömür ve televizyon satışlarına da büyük zam gelmiştir. Beyaz eşya ürünlerine gelen zammın en az %75 olduğu görülmüştür. Daha önceden zam yapılmasını gerekli görmeyen dolmuşçular ve belediye otobüsleri ise taşımacılıkta büyük zam yapmıştır. Bunca zamma rağmen esnaf, fiyatların yetersiz olduğundan yakınmış ve sürekli zam istemeye devam etmiştir.²⁷⁴

Yapılan bütün zamların dışında, gıda, sabun, sıhhi tesisat ve tuğla gibi ürünlere de zam yapılmıştır. Buna göre, 5 kilo ayçiçek yağına 80 lira, yarım kilo makarnaya ise 10 lira zam yapıldı. Margarinle sabun fiyatlarının artması öngörülürken sıhhi tesisat ürünlerine %30 oranında zam yapıldı. Bunun dışında tuğla fiyatları da 50 kuruşluk bir artış gördü. Hemen hemen her alanda yapılan bu zamlar zaten yokluk içinde bulunan halkı iyice hayattan bezdirmektedir.²⁷⁵

Temel ihtiyaç maddelerine yapılan peş peşe yapılan zamlar, hükümeti cüzi ücretlerle çalışan kesime zam yapmak durumunda bırakmıştır. Devlet ve memur temsilcileri arasında gerçekleşen toplantılar sonucunda memur maaşlarına zam yapılmıştır. Selüloz-iş sendikası başkanı Mustafa Mutlu'nun yaptığı açıklamaya göre, Ankara'da Kamu-iş sendikası genel merkezinde Seka işvereni ile Selüloz-iş sendikası arasında anlaşmazlıkla devam eden görüşmeler anlaşmayla sonuçlanmıştır. Toplu iş sözleşmesi şeklinde yapılan anlaşmaya göre işçilere, 1. yıl %35 TL, 2. yılın ilk ve ikinci altı ayı için %17 TL zam yapılmasına karar verilmiştir. Sosyal haklara da aynı şekilde zam yapılmış ve bu anlaşmaya mahsus işçilere 200 bin TL avans verilmesi kararlaştırılmıştır.²⁷⁶

Yapılan zamların sık ve yüksek olması Giresun'un o dönemde ki yaşam şartlarını yansıtmaları bakımından önemlidir. Hayat pahalılığını önlemek vaadiyle iktidara gelen Anavatan Partisi ise bu durumu önleyememiştir. Bu kısımda, yalnızca Giresun'da değil tüm Türkiye'de kanayan yara olarak dile getirilen işsizlik ve yoksulluk ile halkın bunlarla olan mücadelesi anlatılmıştır.

²⁷⁴ Mutfağımız el yakacak. **Yeşilgiresun**, (9 Ocak 1987), s.1.

²⁷⁵ Ayçiçek yağı, makarna, sıhhi tesisat ürünlerine zam yapıldı. **İleri**, (6 Ekim 1983), s.1.

²⁷⁶ Seka'da toplu iş sözleşmesi anlaşma ile sonuçlandı. **Yeşilgiresun**, (23 Ocak 1987), s.1.

4.4. Giresun Belediyesi'nin Sosyokültürel Faaliyetleri

Giresun Belediyesi, şehrin sosyal ve kültürel alanda gelişebilmesi için yoğun bir çaba sarf etmiştir. Halk oyunları ile ünlü Giresun'da folklorun geliştirilmesi için çeşitli faaliyetler yürüten belediye, vilayetin tanıtımı ve kalkındırılması adına kurulacak olan vakfa da ön ayak olmuştur. Bunların yanında belediye tarafından, düzenli olmasa da evlenme ve boşanma istatistikleri yayınlanmıştır.

Giresun Belediyesi evlendirme dairesinin açıklamasına göre, 1982'de 154 çiftin nikahı kıyılırken, bu rakam 1983'te 128 olarak kayıtlara geçmiştir. Buna mukabil yine 1983 yılı içerisinde 165 çift, boşanmak üzere belediyeye başvurmuştur. Daha önceden evlenme oranları boşanmalardan yüksek iken, bu rakamlar birkaç yıldır, evlenme oranının boşanma oranından az olduğunu göstermesi bakımından önemlidir. Boşanmak isteyen 165 kişiden 84'ü kadın olup, en büyük boşanma sebebi olarak ağır hayat şartları ve şiddetli geçimsizlik gösterilmiştir.²⁷⁷

Giresun Belediyesi evlendirme dairesi tarafından yapılan açıklamaya göre yılın ilk 6 ayında 45 çiftin nikâhları kıyılmış, 75 çift ise boşanmak üzere belediyeye müracaat etmiştir. Boşanmaların en büyük sebebi yine ağır hayat şartları ve şiddetli geçimsizlik olarak tespit edilmiştir.²⁷⁸

Giresun folklorunun geliştirilmesi ve canlandırılması için halk eğitim merkezi ve belediye ortak bir çalışma yaparak sonuç almış ve folklor ekibinin kurulması için çalışmalara başlamıştır. Müracaat edenlerin 15-25 yaş arası olması ve boy uzunluğunun 1.70'ten az olmaması şartı koyulmuştur.²⁷⁹

Giresun Belediyesi tarafından yapılan toplantıda, ilin ekonomik, kültürel ve sosyal yönden kalkınmasına destek olmak amacıyla Giresun geliştirme vakfının kurulacağı açıklanmıştır. Kurulacak olan vakıf, sosyal, kültürel ve folklorik değerler konusunda yapılacak olan çalışmaları tespit etmek ve ödüllendirmek, mesken ihtiyacı olan Giresunluları bir meskene kavuşturmak

²⁷⁷ Evlenmeden çok boşanıyoruz. **Yeşilgiresun**, (13 Şubat 1984), s.1.

²⁷⁸ Giresun'da evlenen çiftlerin sayısı her geçen gün azalıyor, **Yeşilgiresun**, (14 Temmuz 1984), s.1.

²⁷⁹ Giresun halk oyunları ekibi kuruluyor. **Yeşilgiresun**, (19 Eylül 1984), s.1.

amacıyla kooperatiflerin kurulmasını sağlamak ve bu kooperatifleri desteklemek gibi görevleri de icra edecek.²⁸⁰

4.5. Kültür ve Turizm Alanındaki Gelişmeler

Tarihi ve doğayla iç içe dokusuyla nadide bir şehir olan Giresun'un turistik açıdan gelişebilmesi adına yoğun faaliyetler yürütülmüştür. Bu konuda Anıtlar Kurulu ve Milli Parklar Müdürlüğü büyük bir uğraş vermiştir. Bunların yanında Giresun'a ait yemeklerin ve fındığın tanıtımı için TRT faaliyet yürütmüş, Giresun'un ülke geneline tanıtılmasına ise, yönetmenler Giresun'da film çekerek destek olmuşlardır.

Bakanlar Kurulu'nun aldığı karara göre, il grupları şeklinde düzenlenen müdürlükler il olarak teşkilatlandırıldı. Bu sebeple ilk kez Giresun'da il kültür ve turizm müdürlüğü kuruldu. Var olan müdürlüğe ise vekâleten il halk kütüphanesi müdürü Mustafa Mert'in baktığı biliniyordu. Asaleten bir müdürün atanması için çalışmalar başlatıldı. Mustafa Mert, il idari sınırları içerisinde 167 tarihi eserin bulunduğunu, Ankara'dan gelecek heyetin yapacağı çalışmalarla bu sayının indirilmesini beklediklerini açıkladı.²⁸¹

TRT tarafından Giresun'un geleneksel yemeklerinin, Giresun fındığının, Giresun Adası'nın ve Topal Osman Ağa'nın tanıtılacağı bir program yapılacak. "Az gittik uz gittik" isimli programla birlikte Türkiye'nin 67 vilayeti tanıtılmış olacak. TRT'nin Giresun'daki çekimlerinde, 11 yaşında bir kız ve 5 yaşında bir erkek çocuğu rol alacak. Program cumartesi günü Truva Feribotu'nun Giresun Limanı'na girişinin görüntülenmesiyle başlayacak ve pazar günü Giresun Kalesi'nin çekilmesiyle sona erecek.²⁸²

İstanbul'da bulunan bazı Giresunlular tarafından, kültür ve yardımlaşma derneği açılması için faaliyetlere başlandı. İstanbul'da bulunan 150 bine yakın Giresunlunun ortak bir paydada buluşması adına bu derneğin kurulması, sevindirici olarak nitelendirilmiştir. Derneğin kurucu başkanlığını yapan

²⁸⁰Giresun geliştirme vakfı kuruluyor. **Yeşilgiresun**, (10 Eylül 1986), s.1.

²⁸¹Giresun il kültür ve turizm müdürlüğü oluşturuldu. **Yeşilgiresun**, (1 Nisan 1985), s.1.

²⁸²TRT Giresun'u tanıtıcı bir program çekiyor. **Yeşilgiresun**, (27 Temmuz 1985), s.1.

Özkan Demirel, derneğin açılmasının çok güzel bir durum olmasına rağmen geç kalındığını da sözlerine eklemiştir.²⁸³

Anıtlar Kurulu'nun 14-15 Kasım'da yapacağı Karadeniz toplantısının ana konusunun, Giresun'da bulunan eski ve tarihi eserler olacağı belirtildi. Anıtlar kurulu tarafından görevlendirilecek bir sit heyetinin Giresun'da bir çalışma yapacağı, bu çalışma sırasında Giresun Belediye Başkanı Mehmet Larçın ve aynı zamanda Giresunlu olan Orman Genel Müdürü Mehmet Ali Karadeniz'in görüş ve bilgilerine başvuracağı öğrenildi. Daha önceden yine Giresun'a gelen Kültür ve Turizm Bakanlığı yetkilileri, 167 olan tarihi eser sayısını 176 olarak sayıyı yenilemiş ve Ankara'ya geri dönmüştü.²⁸⁴

Anıtlar Kurulu'ndan gelen bir heyet tarafından Giresun'un sit alanları yeniden belirlendi. Buna göre; Giresun Kalesi doğal ve arkeolojik sit alanı kabul edildi. Eski kale yolu, Fevzipaşa Caddesi ile sahil yolu arasında kalan kısım kentsel sit alanı olarak ilan edildi. Sit alanlarında kalan binalar hakkında kararın daha sonradan verileceği açıklandı.²⁸⁵

Sis Dağı'nda incelemelerde bulunan Orman Genel Müdürü Mehmet Ali Karadeniz, Giresun'da 5 bölgenin daha milli park olarak belirlendiğini açıklamıştır. Bunun dışında Türkiye genelindeki 17. milli park müdürlüğünün Giresun'da faaliyete geçeceğini duyurmuştur. Milli park olarak belirlenen yerler ise Kümbet, Sis Dağı, Karadua, Beştaş ve Dokuzgöz yaylaları olarak belirlenmiştir.²⁸⁶

Giresun Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nün ilin sosyokültürel açıdan geliştirilmesi için yaptığı toplantıda, Aksu Şenlikleri'nin gece ağırlıklı yapılması için çalışılmasına, Giresun Belediyesi tarafından bugüne kadar Giresun'a hizmetleri geçen kişilere plaket yaptırılıp takdim edilmesine, Giresun'u tanıtan sac levha yapılmasına, kale, spor salonu ve Giresun Oteli plajlarına bu levhalardan koyulmasına, Halk Eğitim Merkezi tarafından ağırlık olarak halk oyunları ekibinin çalıştırılmasına, ana yol üzerindeki

²⁸³İstanbul'da Giresunlular kültür ve yardımlaşma derneği kuruluyor.**Yeşilgiresun**, (10 Ekim 1985), s.1.

²⁸⁴Giresun'un tarihi eserleri gündemde,**Yeşilgiresun**, (13 Kasım 1985), s.1.

²⁸⁵Yeni sit alanı belli oldu.**Yeşilgiresun**, (25 Şubat 1986), s.1.

²⁸⁶Beş yaylamız milli park olacak.**Yeşilgiresun**, (21 Temmuz 1986), s.1.

konaklama tesislerinin daha sık denetlenmesine, il merkezi ve köylerinde bozulan lambaların yenileriyle değiştirilmesine, kültür salonunda panel, tiyatro ve konferans gibi etkinliklerin özel idare tarafından sağlanmasına, Turizm haftası sebebiyle Şebinkarahisar ve Alucra'ya turistik gezilerin düzenlenmesine, yine turizm haftasında ilimizin temiz tutulmasına ve Giresun Adası'nın da yetkililerce temizlenmesine karar verilmiştir.²⁸⁷

Kurulmakta olan Giresun Gençlik Merkezi, çıkardığı derginin son kısmını Atatürk'ün Giresun'a gelişine ayırmıştır. Bu bölüme Giresun'da ilk defa çekilen fotoroman da konulmuştur. Senaryo ve yönetmenliğini gençlik merkezi müdürü Ahmet Gürsoy'un yaptığı fotoroman, Giresun'da bir ilk olma özelliğini taşımaktadır.²⁸⁸

“Aliye” ve “Şehirde İki Kadın” isimli filmleriyle ses getiren Giresunlu yönetmen Atilla Akarsu, üçüncüsü olan “İkisi de Cesurdu” isimli filminin çekimlerine başladı. Bir bölümü Giresun'da çekilen filmin başrollerini, yeşilçamın genç ve yetenekli oyuncularından Süreyya Mertoğlu ve Mecit Yavuz paylaşacak. Kenan Pars, Pembe Mutlu, Sümer Tilmaç, Yüksel Yılmaz, Ahmet Karadayı ve Şükriye Atal gibi Yeşilçam emektarlarına da yer verilecek. Yine Giresunlu gençlerden Sıtkı Yolasıgmaz, Tonguç ve Saffet Oksal ile İstanbul'da gazetecilik yapan İbrahim Çakrak'ta bazı rolleri paylaşacak. Atilla Akarsu, gelecek sene, Giresun'da konusu fındık olan ve gerçeklere dayanan sanatsal çalışma bir çalışma yapacağını ve bu filmde başrol oyuncusunun Tarık Akan olacağını da sözlerine ekledi.²⁸⁹

1980'li yıllarda Giresun'da eğlence amaçlı pek az yer bulunuyordu. Şehir sineması ve Uğur Sineması, bu alanda tek başlarına kalmış lakin gösterilen ilgiden dolayı memnun olduklarını dile getirmişlerdir. Bu dönemde tiyatro alanında devlet nezdinde neredeyse hiçbir şey yapılamamış ve tiyatrocular bu işi amatör olarak sürdürmüşlerdir. Ancak yeterli ödenek ve ilgi

²⁸⁷ İl kültür ve turizm kurulu ilimizin geliştirilmesi için bazı kararlar aldı. **Yeşilgiresun**, (17 Ocak 1987), s.1.

²⁸⁸ İlimizde ilk fotoroman, **Yeşilgiresun**, (22 Eylül 1987), s.1.

²⁸⁹ Giresun Yeşilçam'a açıldı. **Yeşilgiresun**, (10 Ekim 1987), s.1.

gösterilmediğinden bu amatör tiyatroculara yaptıkları çalışmalara mecburiyetten ara vermişlerdir.²⁹⁰

Giresun'da kutlanan önemli günlerin arasında Mart bozumu, Hıdırellez ve Aksu Şenlikleri gibi festivaller bulunmaktadır. Daha çok dini inanışlara dayanan bu önemli günlerden en öne çıkanı Aksu Şenlikleri'dir. Kökeninin Hititlerin ana tanrıçası Kibele'ye adanan adaklara ve yapılan bayramlara dayandığı söylenen bu festival, her yıl 20-23 Mayıs arasında görkemli törenlerle kutlanmaktadır.²⁹¹

Giresun'un kültürel ve turistik açıdan tanıtımı amacıyla belediye ve valilik dahil birçok devlet kurumu iş birliği içerisinde yatırımlar yapmış ve Giresun'un dış dünyaya açılmasını sağlamışlardır. Giresun'da birçok bölge tarihi sit alanı ilan edilmiş ve yapılan şenliklere ulusal ve uluslararası ölçekte büyük katılım olmuştur.

4.6. Diğer Bazı Gelişmeler

Bu bölümde ise, Giresun'a ve Giresunlulara dair yaşanan olaylara değinilecektir.

Devlet İstatistik Enstitüsü raporlarına göre İstanbul'da 135 bin Giresun doğumlunun yaşadığı tespit edilmiştir. Bu rakamlarla Giresun, Sivas ve Kastamonu'dan sonra, İstanbul'da en çok kütüğü bulunan üçüncü vilayet olmuştur. Karadeniz illerinin kendi nüfusları ise;

Giresun 106.500

Sivas 206.000

Kastamonu 156.000

Trabzon 89.500

Ordu 86.000

²⁹⁰ Giresun Ticaret ve Sanayi Odası, "Sosyal-Ekonomik Rapor", 1988, s.21

²⁹¹ Giresun Ticaret ve Sanayi Odası, "Sosyal-Ekonomik Rapor", 1988, s.26

Rize 82.000 şeklinde sıralanmaktadır.²⁹²

Günümüzde artık her tarafta olmasına rağmen 1980'lerin başında bulunmayan süpermarketler, serbest piyasa ekonomisine geçişle birlikte açılmaya başlamıştır. Giresun'un en büyük ve aynı zamanda sosyokültürel anlamda en gelişmiş olan ilçelerinden Tirebolu'da ilk kez Yakup Karahasanoğlu isimli vatandaş tarafından süpermarket açılmıştır. Halkın yeni açılan markete ilgi ve isteği yoğun olarak gözlere çarpmıştır.²⁹³

Türk Hava Kurumu Giresun şubesi yetkililerinin açıklamasına göre, 1984'ün Kurban Bayramı'nda yapılan deri bağışlarından 7.920.727 lira gelir sağlanmıştır. 233 adet koyun derisinden 4.934.293 lira, 6,5 tona yakın sığır derisinden ise 2.986.432 lira gelir sağlanmıştır.²⁹⁴

Seksenlerde ülke genelinde geçim sıkıntılarına, yapılan büyük zamlara ve hoşnutsuzluklara şahit olduk. Bunların bir örneği de Giresun merkez yetiştirme yurdunda yaşandı. Çocuklarına bakamadıklarını, hatta kendilerini bile doyuramadıklarını belirten 18 Giresunlu aile çocuklarını bırakmak üzere yetiştirme yurduna getirdi. Bu 18 çocuktan yalnızca 10'unu kabul edebilen yurt yetkilileri, yetiştirme yurdunda 110 çocuğun kaldığını ve kapasitenin tamamen dolu olduğunu belirttiler.²⁹⁵

12 Eylül sonrası Giresun'unda içinde bulunduğu 9 ilde başlayan olağanüstü hal uygulaması, Giresun halkının yasalara riayet etmesi ve şehir yaşamının sakin geçmesi gibi sebeplerle 19 Mart 1985'te sona erdirilmiştir.²⁹⁶

Olağanüstü halin kaldırılmasıyla birlikte Yeşilgiresun gazetesi, Giresun Emniyet Müdürü Hasan Hüseyin Balak'la ilin asayiş durumunu görüştü. Sıkıyönetim ve olağanüstü hal uygulamaları sonrasında normal demokratik yaşama geçilen Giresun'da asayişin normal seyrini sürdürdüğünü belirten Balak, demokratik yaşama geçilene kadar Giresunlu vatandaşların yetkililere karşı yardımcı davranışlarının etkisinin büyük olduğunu belirtti. Kapılarının her zaman vatandaşa açık olduğunu söyleyen ve karakolların korkulması

²⁹²İstanbul'da 135 bin Giresunlu yaşıyor. **İleri**, (11 Haziran 1983), s.1.

²⁹³Tirebolu'da ilk kez bir süpermarket açıldı. **Yeşilgiresun**, (13 Temmuz 1984), s.1.

²⁹⁴THK kurban derilerinden 7 milyon lira gelir sağladı. **Yeşilgiresun**, (17 Eylül 1984), s.1.

²⁹⁵Bir ayda 18 aile çocuklarını yurda bırakmak istedi. **Yeşilgiresun**, (6 Şubat 1985), s.1.

²⁹⁶Sükunetin mükafatı. **Yeşilgiresun**, (19 Mart 1985), s.1.

gereken bir yer olmadığını dile getiren emniyet müdürü, Giresun'da ideolojik hadiseler olmadığını ve suç işleme oranının çok düşük seyirde gittiğini belirterek sözlerini tamamladı.²⁹⁷

Yardımseverliğiyle bilinen Türk halkı dünya insanlarının mücadelesine el uzatmıştır. Afrika'da açlık ve sefalet içinde olan insanlara yardım götürmek amacıyla başlatılan kampanyada şu ana kadar, Espiye'de 1.325.000 lira yardım toplandığı bildirildi. Espiye Kaymakamı Yusuf Odabaş, yardımların artarak büyüyeceğini tahmin ettiklerini açıkladı.²⁹⁸

Bu arada Giresun'da idari bir değişiklik yaşanmış, Tirebolu'ya bağlı Güce Kasabası'nın ilçe olması için gereken çalışmalar yapılmış, bu çalışmalar sonucunda hazırlanan ilçelik dosyası il idare kurulu ve valilik onayından geçerek Ankara'ya gönderildi. Bazı yetkililer Güce'nin ilçe olabilmesi için koşulları fazlasıyla sağladığını belirtti. İlçelik dosyasının olumlu işlem görmesi halinde Güce, 19 köyü ve 17 bin nüfusu olan bir ilçe olacak.²⁹⁹

Genel anlamda bu bölümde, halkın yaşadığı zorluklar ve idarecilerin bu zorlukların üstesinden gelebilmek için yaptıkları faaliyetlere değinilmiştir. 1980'lerin Türkiye'sinde, yol, su ve elektrik gibi temel yaşam fonksiyonlarının zor bulunuyor olması, yetkililer tarafından sorgulanmış ve kısmen de olsa bazı iyileştirmeler yapılmıştır.

²⁹⁷Emniyet müdürü Hasan Hüseyin Balak ile Giresun'un asayiş durumunu görüştük., **Yeşilgiresun**, (26 Haziran 1985), s.1.

²⁹⁸Espiye'de Afrika ülkeleri için 1 milyon 325 bin lira toplandı. **Yeşilgiresun**, (9 Ekim 1986), s.1.

²⁹⁹Güce'nin ilçelik başvurusu yapıldı. **Yeşilgiresun**, (29 Ağustos 1987), s.1.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. GİRESUN'DA EĞİTİM

Bu bölümde değinilecek olan konu, Giresun'da, halkın eğitim durumu, öğrencilerin okula ulaşabilme ve yararlanabilme potansiyeli, halkın okuryazar olabilmesi atılan adımlar ve devlet tarafından eğitim altyapısına yapılan yatırımlardır.

5.1. Devlete Bağlı Okullar ve Öğrencilerin Durumu

Bu konudaki ilk gelişmeye göre ise, Milli Eğitim Bakanı Hasan Sağlam, 1984-1985 eğitim-öğretim yılından itibaren tüm ilkokulların 5.sınıf kategorisinden itibaren yabancı dil dersi konulacağını ve bunun sistematik bir şekilde okutulacağını açıkladı. Hasan Sağlam, Birleşmiş Milletler Eğitim ve Kültür Teşkilatı UNESCO tarafından ikinci sınıftan itibaren yabancı dil dersi konmasını istemiş lakin bunun mümkün olmadığını, öğrencilerin öncelikle anadilini öğrenmesi gerektiğini belirterek bunun 5. sınıftan itibaren uygulanacağını belirtmiştir.³⁰⁰

Bunun dışında tüm yurt çapında yürütülen kendi okulunu kendin yap projesi ile Milli Eğitim Bakanlığı bugüne kadar vatandaşlardan yaklaşık 1 milyar liraya yakın yardım toplandığını duyurmuştur. Bakanlık nüfusu 250 kişiden az olan köylerde bile mutlaka bir köy okulu bulunması gerektiğini belirtmiştir. Giresun Merkez ve Dereli'de 1, Bulancak'ta 2, Keşap'ta 3, Alucra ve Tirebolu'da 4 ve Eynesil'de ise altı köyün okulu bulunmamaktadır. Giresun'da 747 temel öğretim okulu ve bu okullarda 68163 öğrenci ile 2793 öğretmen görev yapmaktadır. Yine Giresun'da 91 ortaokul ve bu ortaokullarda 20481 öğrenci ve 1434 öğretmen görev yapmaktadır. Toplamda ise 838 okulda 88644 öğrenci ve 4227 öğretmen bulunmaktadır. En çok ilkokul 107 ile Bulancak'ta, en az ilkokul sayısı ise 19 ile Eynesil'de bulunmaktadır. Orta dereceli kurumlarda en çok okul 19 ile Bulancak'ta, en az okul 2 ile Dereli'de

³⁰⁰ İlkokullarda gelecek seneden itibaren yabancı dil dersi okutulacak. **İleri**, (12 Ocak 1983), s.1.

bulunmaktadır. İlkokul ve ortaokul toplamda ise en çok öğrenci Giresun merkezde bulunmaktadır.³⁰¹

Okullardaki başarı durumuna bakıldığında, 1983-1984 Eğitim Öğretim Dönemi sonunda, Giresun Lisesi'nde 198, Sağlık Koleji'nde 90, Atatürk Lisesi'nde 63, Kız Meslek Lisesi'nde 54 ve Ticaret Lisesi'nde ise 22 öğrenci takdirname ve teşekkür belgesi almıştır. Öğrenci miktarına göre en başarılı kurum olan Sağlık Koleji'nin öğrencilerinin neredeyse yarısı takdir ya da teşekkür belgesi almıştır.³⁰²

Yapılan açıklamaya göre Giresun'da 25730 vatandaş okuma yazma öğrendi. Giresun'da okuryazar oranı %85 olarak gerçekleşti. Okuma yazma seferberliğinden önce 66277'si kadın 16121'i erkek olmak üzere toplamda 82398 vatandaş okuma yazma bilmemekteydi ve bu seferberlikle birlikte Giresun halkının tamamının okuryazar olabilmesi için çalışmalar tüm hızıyla sürmektedir.³⁰³

Giresun genelinde halk ve devletin iş birliği ile bugüne kadar toplanan paralarla 7 ilkokulun inşaatı tamamlanmış ve açılmaya hazır hale getirilmiş, 31 ilkokulun ise inşaatı devam etmektedir. Açılan 7 okulun toplam maliyeti ise 62 milyon lirayı bulmuştur. İnşaatı süren ve yapımına emanet usulü ile devam edilen ilkokulların kontrol mekanizması ise Bayındırlık Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir.³⁰⁴

Öğretmen olmaması nedeniyle, Giresun il genelinde 17 köyün ilkokulu kapalı bulunmaktadır. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından rotasyon ile görevlendirilen öğretmenlerin çeşitli mazeretler öne sürerek Giresun'a gelmemesi sebebi ile bu ilkokullar kapanmak zorunda kalmıştır. Kapalı olan 17 ilkokulda yaklaşık 600 öğrencinin öğrenim gördüğü ve bu durumun kısa sürede çözüme ulaştırılması gerektiği söylenmiştir.³⁰⁵

1984-85 Eğitim-Öğretim döneminin yarıyıl tatiline girmesi ile birlikte okullarda kapandı. Toplam 95353 öğrencinin öğrenim gördüğü ilk ve orta

³⁰¹ 838 okulumuzda, 88.644 öğrenci var. **İleri**, (18 Şubat 1983), s.1.

³⁰² Giresun liselerinde başarı oranı yüksek oldu. **İleri**, (9 Haziran 1983), s.1.

³⁰³ Giresun'da okur-yazar oranı yüzde 85 oldu. **İleri**, (24 Haziran 1983), s.1.

³⁰⁴ Vatandaşların katkısı ile 31 ilkokul daha yapılıyor. **Yeşilgiresun**, (4 Aralık 1984), s.1.

³⁰⁵ Öğretmen yokluğundan 17 ilkokulumuz kapalı. **Yeşilgiresun**, (18 Aralık 1984), s.1.

dereceli 880 Okulda 4255 öğretmen görev yapmaktadır. Rotasyon emri ile tayini Giresun'a çıkan öğretmenlerin birtakım mazeretler ve eş durumlarını öne sürerek gelmemesi sebebiyle halen 34 ilkokul kapalı durumda bulunmaktadır.³⁰⁶

Bu arada Giresun Milletvekili Burhan Kara'nın yaptığı açıklamaya göre, 1985-1986 döneminden itibaren eğitime başlayacak olan Giresun Yatılı Anadolu Lisesi'nin yanı sıra Giresun Anadolu Ticaret Lisesi'nin açılması için girişimlere başlandı. Bunun dışında, yer bulunması takdirde Giresun'da polis okulunun da açılacağı belirtildi.³⁰⁷

Milli Eğitim Bakanlığı'nın verdiği bilgiye göre 1985-86 eğitim-öğretim döneminde Türkiye genelinde 100 Ticaret Lisesi bilgisayarlı eğitime geçecektir. Bu kapsamda Giresun Ticaret Lisesi'nden 2 öğretmen bilgisayar kursuna çağırılmış ve kursu tamamlayıp malzemelerle birlikte liseye geri yollanacağı açıklanmıştır. Böylece Giresun'da ilk defa bilgisayarlı eğitime geçilecektir.³⁰⁸

1986-87 Eğitim-Öğretim döneminin başlaması ile birlikte bazı orta dereceli okullarda İngilizce öğretmeni olmadığı ve bu derslerin boş geçtiği belirlenmiştir. Milli Eğitim İl Müdürü Ahmet Uçum, konudan haberdar olduklarını ve çözülmesi için tüm yollara başvurduklarını açıklamıştır. Yine Endüstri Meslek Lisesi'nde son sınıf öğrencilerinin elektrik bölümü branşında eğitim göremediği belirtilmiştir. Lisede görev yapan branş öğretmeninin yalnızca 1 ve 2. sınıflara girdiği, 3 ve 4. sınıfların ise uygulamalı elektrik dersinin boş geçtiği söylenmiştir. Aynı sıkıntının Kız meslek lisesinde yaşandığı ve bu sorunlara kısa sürede çözüm bulunması gerektiği dile getirilmiştir.³⁰⁹

Milli Eğitim Bakanlığı'nın yaptığı açıklamaya göre 1986 yılında vatandaş devlet işbirliği ile toplam 21 okul ve 8 lojman inşaatı tamamlanarak hizmete açılmıştır. Hizmete açılan bu yapıların yaklaşık 200 milyon liraya mal olduğu

³⁰⁶ Ödevsiz tatil bugün başlıyor. **Yeşilgiresun**, (23 Ocak 1985), s.1.

³⁰⁷ Giresun'a polis okulu açılacak. **Yeşilgiresun**, (4 Şubat 1985), s.1.

³⁰⁸ Giresun'da ilk defa bilgisayarlı eğitim. **Yeşilgiresun**, (13 Eylül 1985), s.1.

³⁰⁹ Elektrik öğrencileri meslek dersi göremiyor. **Yeşilgiresun**, (14 Ekim 1986), s.1.

belirtilmiştir. Yine çok sayıda okul ve lojman inşaatının devam ettiği ve vatandaş devlet iş birliğinin artarak büyüyeceği öngörülmüştür.³¹⁰

Bulancak Kaymakamı Rıdvan Aydın, Bulancak'ın uzak köylerindeki okullarda 1-2 öğretmen açığı dışında, ilçe genelinde bir öğretmen açığı olmadığını açıkladı. Yine ilçe genelinde Bostancı Köyü'ne bağlı Kılıçlı Mahallesi haricinde her köyün ve mahallenin okulu olduğunu dile getirdi. Kılıçlı Mahallesi'nde okul olmamasının sebebini, mahallenin herhangi bir merkeze bağlanan yolu olmadığı ile ilişkilendirdi. Yolu en kısa sürede yapılarak bu mahallede okul inşa edilmesi ve böylece Bulancak'ta bir okul problemi kalmamasını temenni ettiklerini belirtti.³¹¹

Bu bölümde, Giresun'da ki öğrencilerin başarıları, köy okullarındaki öğretmen yetersizliği ve okul sayısı açısından yaşanan problemler anlatılmaya çalışılmıştır.

5.2. Halk Eğitim Merkezi'nin Faaliyetleri

Ülke genelinde halkın okuryazar olması için çeşitli adımlar atılmış, bu konudaki en büyük görevi ise Halk Eğitim Merkezleri üstlenmiştir.

Giresun Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü 1983-1984 eğitim-öğretim döneminde 18 dalda 119 kursun açılacağını açıkladı. Kurslara katılan ve başarılı olan kişilere belge verileceği belirtildi. Yine Halk Eğitim Merkezi tarafından, Halıcılık, makine ve el nakışları, trikotaj, daktilo, fotoğrafçılık, elektrikçilik, saz ve yabancı dil kurslarında öğretmenlik yapmak üzere öğretici arandığı açıklandı.³¹²

Giresun merkeze bağlı mahalle ve köylerden gelen listelere göre 1640'ı kadın 109'u erkek olmak üzere 1749 kişinin okuma yazma bilmediği öğrenildi. Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü tarafından bu kişilere birer belge

³¹⁰ Geçen yıl 21 ilkokulu ve 8 öğretmen lojmanı hizmete girdi. **Yeşilgiresun**, (1 Ocak 1987), s.1.

³¹¹ Bulancak'ta öğretmen açığı yok. **Yeşilgiresun**, (10 Ekim 1987), s.1.

³¹² Halk Eğitim Merkezi müdürlüğü, 18 dalda 119 kurs açacak. **İleri**, (25 Ağustos 1983), s.1.

gönderilerek mutlaka okuma yazma kurslarına katılmaları hassasiyetle istenmiştir.³¹³

Giresun Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü tarafından yapılan açıklamaya göre, Giresun merkeze bağlı köylerde açılan 67 okulda 949 vatandaşımız daha okuma yazmayı öğrenip belgelerini alarak mezun oldular.³¹⁴

Giresun Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü tarafından 1983-84 Eğitim-Öğretim döneminde 16 dalda açılan 264 kursta 5826 kişi eğitim hizmeti gördü. Önceki yıllara göre %70 oranında kursiyer artışı olduğunu belirten yetkililer, kurs sayısının değil, meslek dallarının artırılacağını ve bu sayede halkın kurslara olan katılımının da artacağını belirttiler.³¹⁵

Milli Eğitim Bakanlığı'nın 1983-84 faaliyet raporuna göre nüfusuna oranla en çok kişiyi halk eğitim merkezlerinde eğiten vilayet Giresun oldu. Nüfusu 7 milyondan fazla olmasına rağmen İstanbul'da 1572, Ankara'da 1203 ve İzmir'de ise 1113 kurs açılmış lakin buna mukabil düşük nüfusuna rağmen Giresun'da 1255 kurs açılmıştır. Kursları bitirenlerin oranı ise İstanbul'da 32758, Trabzon'da 19642, Ordu'da 9911, Samsun'da 5785 ve Giresun'da ise 11926 kişi Halk Eğitim Merkezi kurslarında eğitim görerek belgelerini alıp mezun olmuşlardır.³¹⁶

5.3. Diğer Bazı Gelişmeler

Halk Eğitim Merkezleri ve Milli Eğitim Bakanlığı'nın faaliyetleri dışında da çeşitli gelişmeler yaşanmıştır.

Buna göre, İleri gazetesinin bazı yazarları, şehirlerde Öğretmenevi yapımının adet olduğu hatta bunun zorunlu olduğu belirtilerek Giresun'a da bir Öğretmenevi yapılması görüşü ağırlık kazanmıştır. Giresun'da bir Öğretmenevi olmayışının, öğretmenleri zor durumda bıraktığını ve

³¹³ Giresun merkez ilçede 1749 kişi okuma yazma bilmiyor. **İleri**, (16 Kasım 1983), s.1.

³¹⁴ 949 vatandaşımız daha okur-yazar oluyor. **Yeşilgiresun**, (30 Mart 1984), s.1.

³¹⁵ Giresun Halk Eğitim Merkezi geçen yıl 5826 kişiye hizmet verdi. **Yeşilgiresun**, (9 Ocak 1985), s.1.

³¹⁶ Giresun Halk Eğitim Merkezi kurs açmada Türkiye birincisi. **Yeşilgiresun**, (6 Nisan 1985), s.1.

öğretmenlerin kaderiyle baş başa kaldığı belirtilerek Necatibey İlkokulu ve çevresinin yapılacak Öğretmenevi için gerçekten muhteşem bir yer olduğu belirtilmiştir. Bu konuyla ilgili valilik ve Milli Eğitim Müdürlüğü'nün üzerine düşen vazifeyi layıkıyla yapabileceği dile getirilmiştir.³¹⁷

İdari alanda ise, Milli Eğitim Bakanlığının yaptığı atama kararnamesine göre Giresun İl Milli Eğitim Müdürü Harun Ustaoglu, Kars Milli Eğitim Müdürü olarak görevlendirilmiş ve ondan boşalan Giresun İl Milli Eğitim Müdürlüğü makamına henüz bir atama yapılmamıştır.³¹⁸

Giresun'un yerel gazetecileri tarafından sürekli dile getirilen Öğretmenevi inşaatı, kısa bir süre önce çözülmüş ve inşaatının halen devam ettiği belirtilmiştir. Müteahhit Seyfettin Kostakoğlu tarafından yapımı üstlenilen Öğretmenevi'nin maliyeti 15 milyon TL olarak belirlenmiştir. Ayrıca Öğretmenevi'nin en geç temmuz ayında hizmete girmesi planlamıştır. Öğretmenevi'nin yapılmasının ardından, tayin olan ya da uzak köylerden gelen öğretmenler burada kalacaklardır.³¹⁹

Giresun İl Milli Eğitim Müdürlüğü, yayınladığı bir kararla yapılan dergi satışlarına öğretmenlerin rehberlik etmesini yasakladı. Bu yasakla birlikte ilkokul öğretmenleri artık konularını sadece ders kitaplarından işleyebilecek. Bu kararın alınmasına sebep olarak ise, Maddi olarak iyi durumda olmayan velileri korumak ve onları daha fazla maddi külfet altında bırakmamak olarak belirtildi.³²⁰

Giresun Valisi Behçet Güler, 1986-87 eğitim öğretim döneminden itibaren yüksekokulda fındık eksperliği bölümünün açılması için yükseköğrenim kurumuna başvuru yaptıklarını açıkladı. Açılacak olan yüksekokuldaki öğretim elemanı açığının giderilmesi için Fındık Araştırma Enstitüsü'nden teknik personel ve Fiskobirlik Genel Müdürlüğü'nden uzman kadro görevlendirilmesi tavsiye edilmiştir. Vali Güler, Türkiye ihracatının %8'lik bir kısmını oluşturan fındık için bu yapılanların az bile olduğunu dile

³¹⁷ Giresun'da öğretmenevi yapılmalıdır. *İleri*, (7 Şubat 1983), s.1.

³¹⁸ M. Eğitim Müdürü Harun Ustaoglu Kars'a tayin edildi. *İleri*, (21 Haziran 1983), s.1.

³¹⁹ Giresun öğretmenevi temmuz ayında tamamlanacak. *Yeşilgiresun*, (1 Mart 1984), s.1.

³²⁰ Öğretmenler dergi için rehberlik yapamayacak. *Yeşilgiresun*, (17 Ekim 1984), s.1.

getirmiştir. Valiliğin bu tavsiyesi ve yükseköğrenim kuruluna başvurusu üzerine Karadeniz Teknik Üniversitesi senatosu bir karar almış ve Giresun'da fındık eksperliği Meslek Yüksek Okulu'nun açılma işlemlerinin başlatılması için yapılan toplantının oybirliği ile karara bağlandığını belirtmişlerdir.³²¹

Kütüphanelerden yararlanılma oranında alınan bilgiye göre 1985 yılında halk kütüphanesinden 35370'i çocuk, 18618'i yetişkin olmak üzere toplamda 42996 kişi yararlanmıştır. Çocuk kütüphanesinden ise 52524 çocuğun istifade ettiği bildirilmiştir. 1985 yılı içerisinde toplamda 96520 kişinin yararlandığı kütüphaneler hakkında yetkililer, Giresunluların kütüphane konusunda yeterli bilgiye sahip olmadığı görüşünü belirtmişlerdir.³²²

Bütüne bakıldığında ise, Giresun'un en yetersiz kaldığı konulardan birinin eğitim olduğu ve bu konu üzerine yeteri kadar gidilemediği anlaşılmıştır. Sorunu çözmek için hem idareciler hem de halk büyük uğraş vermiş lakin eğitim konusunda ki yetersizlik artarak devam etmiştir.

³²¹ Giresun'da Fındık Eksperliği Meslek Yüksekokulu açılıyor. **Yeşilgiresun**, (10 Ocak 1986), s.1.

³²² 1985 yılında kütüphaneden 96520 kişi yararlandı. **Yeşilgiresun**, (15 Ocak 1986), s.1.

SONUÇ

Araştırmanın esas konusunu, 1983'ten itibaren değişen ve gelişen Türkiye ve dünya ekseninde Giresun'da yaşanan gelişmeler ve olumsuzluklar oluşturmuştur.

Giriş kısmında Giresun'un tarihine kısaca değinilmeye çalışılmıştır. Lakin yurdumuzun her tarafının olduğu gibi, Giresun'un da tarihi çok eskilere dayanmakta ve konuyu özet geçmek mümkün olmamaktadır. Antik çağlardan bu yana korunaklı yapısı ve dış tazyiklere karşı güvenli oluşu Giresun'a yerleşmek isteyen halkların burayı mesken olarak seçmesinde büyük rol oynamıştır. Binlerce yıl boyunca değişik milletlere ve devletlere misafirlik eden Giresun bölgesi, 13. Yy'dan itibaren bir daha değişmeyecek şekilde Türk hâkimiyetine girmiştir. Yaklaşık 450 yıl boyunca Trabzon sancağına bağlı bir nahiye olan Giresun, milli mücadele döneminde bünyesinde barındırdığı gönüllü alaylar ile Türk Kurtuluş Savaşı'nda destan yazmıştır. Yine bu bölümde, Giresun halkı ve tarihi için önemli bir şahsiyet olan Topal Osman Ağa'nın kısaca hayatına ve bu millet için yaptıklarına değinilmiştir.

Araştırmanın ilk bölümünde siyasi konulara değinilmiştir. 12 Eylül darbesinin ardından 3 yıl geçmiş ve seçimlere onay verilmiştir. Siyasi yasağı devam edenler seçime katılamamış, siyaset sahnesine ilk kez çıkan Turgut Özal ise Anavatan Partisi'ni kurarak ilk seçimlerde başbakanlık koltuğuna oturmuştur. Yapılan 1983 Genel Seçimleri'ne Anavatan Partisi dışında, Halkçı Parti ile Milliyetçi Demokrasi Partisi ve iki bağımsız aday kazanmıştır. Bu seçimlerin sonucunda Giresun'dan ANAP 3, HP ve MDP ise birer milletvekili çıkarmışlardır. 1 yıl sonra yapılan 1984 mahalli idareler seçimlerine ise ANAP, HP ve MDP'nin dışında Refah Partisi, Doğru Yol Partisi ve Sosyal Demokrasi Partisi katılmıştır. Bu seçimde, bağımsız aday olan Hayrullah Koç Görele'yi, SODEP Bulancak ve Eynesil'i alırken, Giresun merkez dâhil diğer tüm ilçeleri ANAP almıştır. 4 yıl sonra yapılan 1987 genel seçimlerine ise ANAP, HP, DYP, RP'nin dışında, Milliyetçi Çalışma Partisi, İslahatçı Demokrasi Partisi, Sosyaldemokrat Halkçı Parti, Demokratik Sol Parti ve bağımsızlar katılmıştır. Bu seçimlerde ANAP tekrar birinci olmuş ve

hükümeti kurmuş, Giresun'da ki beş vekillikten üçünü ANAP alırken, ikisini SHP kazanmıştır.

Bir sonraki kısımda ise idari faaliyetlere değinilmiştir. 12 Eylül 1980 darbesinin ardından Fahamettin Altun, Giresun Valisi olarak görevlendirilmiş, ardından bu görevi Hurşit Güler devralmıştır. Yine darbenin ardından, Saffet Bayazıtöğlü, Giresun Belediye Başkanı olarak görevlendirilmiş, 1983 yerel seçimlerinin ardından belediye başkanlığına halkın oylarıyla Mehmet Larçın seçilmiştir. Vali ve belediye başkanlarının öncülüğünde 1983-1987 yılları arasında çeşitli yatırımlar planlanmış ve bunlar hayata geçirilmeye çalışılmıştır. Özellikle İl Özel İdaresi eliyle, dönemin büyük sorunları olarak görülen yol, su ve elektrik konusunda atılımlar yapılmak istenmiş, bu girişimlerden bazıları başarıyla sonuçlanırken, büyük bir kısmı ise ödenek, personel ve ekipman yetersizliği nedeniyle hep bir sene sonrasına devredilmek zorunda kalınmıştır. Vali ve belediye başkanlarının iyi niyetli beyanatlarına rağmen, yatırımlar genellikle hızlı ilerleyememiş ve bu durum halkı zor duruma düşürmüştür.

Çalışmanın ekonomik kısmında ise, Giresun ve bölge için önemli bir tarım ürünü olan fındık ve diğer ekonomik faaliyetlere değinilmiştir. 1983'ten 1986'ya kadar olan dönemde fındık üretimi ve ihracatı artmış fakat 1986'da yaşanan Çernobil Faciası ve radyasyonun fındığa bulaştığı haberleri, fındık üretimini pek etkilemese de ihracatı düşürmüştür. 1983 ile 1987 yılları arasında fındık alımı için sunulan fiyatlar üreticiyi memnun edememiştir. Fiskobirlik ise fındık üretiminin geliştirilmesi adına çeşitli faaliyetler yürütmüştür. Bunların dışında Giresun Ticaret Odası ve Giresun Defterdarlığı'nda şehirde yürütülen ekonomik faaliyetlere ilişkin raporlar yayınlamıştır. Bu raporlara göre, Giresun'un en çok ticaret yapan isimleri doğrudan ya da dolaylı olarak fındıkla uğraşan kişilerdir. Fiskobirlik ve Giresun'un büyük tüccarları dışında, Aksu Kâğıt ve Adel Kalem Fabrikası gibi işletmelerde mevcuttur. Bu fabrikalar Giresun ekonomisine ve istihdamına önemli katkılar sunmuşlardır. Tüm bunların yanında, Giresun ve ilçelerinde Türkiye'nin büyük işletmeleri tarafından işletilen ya da ilk kez faaliyete geçirilen madenleri de mevcuttur.

Çok çeşitli olmasa da Giresun'da, sosyal ve kültürel alanda da birtakım değişiklikler ve gelişmeler yaşanmıştır. Özellikle sağlık ve ulaşım alanında çok önemli yetersizlikler görülmüştür. Hastane ve doktor alanındaki eksiklikler, ilaç bulma sıkıntısıyla birleşince bu durum, Giresun halkı için, içinden çıkılmaz bir hal almıştır. Giresun ve ilçelerinin merkezlerinde, sağlık altyapısı nispeten iyi olsa da köylerde durum içler acısıdır. Sağlık ocağı ve doktor sayılarının köylerde çok az olması, kırsalda yaşayan vatandaşlar için büyük sıkıntı oluşturmuştur. Yine ulaşım konusunda da halk, çok büyük sorunlar yaşamıştır. Özellikle sağlık, altyapı ve ulaşım alanında, kırsalda yaşayan insanlar tabiri caizse büyük çileler çekmişlerdir. Köylerde yolların yeterli ya da hiç olmaması, buraya temel insani malzemelerin ulaştırılması konusunda da büyük sıkıntı doğurmuştur. Devletin, İl Özel İdaresi eliyle planlanmış yatırımlarının büyük bir kısmını ulaşım ve altyapı oluşturmuş lakin buna rağmen köylere ekipman ve personel yetersizliği sebebiyle bu yatırımlar ulaştırılamamıştır. Ulaşım ve sağlık gibi sorunlarla boğuşan halkın, aslında en büyük sorununun işsizlik ve yoksulluk olduğu görülmüştür. İşkur tarafından yayınlanan bilgilere göre, Giresun halkının dörtte birinin işsiz olması, bu duruma en güzel örneği oluşturmuştur. Giresun'da bulunan kurum ve kuruluşların açmış olduğu az sayıda iş ilanına binlerce Giresunlu iş bulma umuduyla başvurmuş, işe giremeyen çok sayıda insan para kazanma hayaliyle büyük şehirlere göç etmiştir. Temel ihtiyaç malzemelerinin pahalı ve sürekli zam geliyor olması da zaten zor durumda olan insanları, maddi açıdan daha da kötü bir duruma düşürmüştür. Hatta bu durum, Giresun'da evlenme ve boşanma oranlarına da yansımıştır. İşsizlik ve yoksulluğun her geçen gün arttığı Giresun'da, belediyenin açıkladığı rakamlara göre, evlenmeler günden güne azalırken, boşanmaların tam tersi oranda arttığı görülmüştür. Tüm bu olumsuzluklar, o dönemde yaşayan insanların hayat şartların anlatma da önemli olarak görülmüştür. Bunların yanında, Giresun'a gelen turist sayısındaki artış ve Giresun Kalesi'ne TV yansıtıcısı takılması gibi durumlar olumlu gelişmeler olarak görülmüştür. Yine Anıtlar Kurulu tarafından, Giresun merkez ve ilçelerinde bulunan birçok bölge tarihi ya da sit alanı olarak belirlenmiştir.

Giresun'da ilk süpermarket bu dönemde kurulmuş ve Tirebolu'da hizmete açılmıştır. Bunun dışında İstanbul'da Giresunlular Derneği kurulmuş ve Güce ilçe statüsüne yükseltilmiştir. Yine bu dönemde Giresun'a, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü kurulmuştur. Giresunlu olan iki yönetmen tarafından Giresun'da filmler çekilmiş, Şehir ve Uğur Sinemaları, şehirde faaliyet göstermişlerdir.

Diğer konularda olduğu gibi eğitim alanında da Giresun, büyük sıkıntılar yaşamıştır. Tıpkı sağlık alanında olduğu gibi, okul ve öğretmen sayılarının Giresun için oldukça yetersiz olduğu saptanmıştır. Her ne kadar devlet ve halk el ele vererek okul sayısını arttırmak istese de bu yeterli olamamış ve özellikle köylerde yaşayan öğrenciler bu durumdan fazlaca etkilenmişlerdir. Öğretmenlerin köylere gitmek istememesi ve okul sayısının az, olanlarında yetersiz olması, durumun bu şekilde gelişmesine yol açmıştır. Bunların yanında, halkın okuryazar olması için, özellikle Halk Eğitim Merkezi'nin yoğun bir uğraş verdiği görülmüştür. Bu seferberlik sonucunda, nüfusuna oranla en çok kişiyi okuryazar yapan Halk Eğitim Merkezi, bu alanda Türkiye birincisi olmuştur. Okuryazar seferberliği dışında yine Halk Eğitim Merkezi birçok alanda kurs açarak, Giresun halkının zanaat sahibi olmasına önayak olmuştur. Ayrıca bu dönemde ilk kez, MEB'e bağlı okullarda bilgisayarlı öğretime geçilmiştir.

1983 ile 1987 yılları arasında Giresun'un incelendiği bu çalışmada ana hatlarıyla Giresun'un sorunları, ilin fiziki ve siyasi açıdan avantajları ve dezavantajları ile Giresun ve ilçelerinde yaşayan yurttaşların çektiği sıkıntılar, yöneticilerden istek ve talepleri objektif bir biçimde dile getirilmeye çalışılmıştır.

KAYNAKÇA

1. Gazeteler

İleri Günlük Gazete – Ocak-Aralık 1983.

Yeşilgiresun Günlük Gazete –Ocak-Aralık 1984-1985-1986-1987.

2. Kitap ve Makaleler

AKIN, Cavit, **Giresun Tarihi ve Kültürel Değerlerimiz**, İstanbul, 2004.

ATSIZ GÖKDAĞ, Bilgehan, **M.Ö 2000’li Yıllardan Günümüze Giresun’daki Türk Varlığı**, Giresun Belediyesi Kültür Yayınları, İstanbul, 1997.

BARMARMAY, Gülçin, **Evliya Çelebi’nin Doğu Karadeniz Gezisi**, Berikan Yayınevi, Ankara, 2006.

BEYOĞLU, Süleyman, Topal Osman, **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, s.172-174.

BİLGİN, Mehmet, Doğu **Karadeniz**, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 2007

BİLGİN, Mehmet, **Giresun Bölgesinde Türkmen Beylikleri İskan Hareketleri**, Giresun Belediyesi Kültür Yayınları, İstanbul, 1997.

BOSTAN, Hanefi, **XV. ve XVI. Asırlarda Trabzon Sancağında Sosyal ve İktisadi Hayat**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 2002.

BOZALIOĞLU, İsmail, **Giresun’da Milli Mücadele Ruhu**, Giresun Belediyesi Kültür Yayınları, Giresun, 1999.

ÇİÇEK, Seyfullah, **Kurtuluş Savaşı’nın Efsane Kahramanı Milis P.Yarbay Topal Osman Ağa**, Arı Sanat Yayınları, İstanbul, 2011.

- EMECEN, Feridun, Giresun, **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, C.XIV, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 1996
- FATSA, Mehmet, **XV. ve XVI. Yüzyıllarda Giresun Kırsalının Sosyal ve İdari Tarihi**, Giresun Belediyesi Yayınları, Giresun, 2005.
- EMECEN, Feridun, BEKDEMİR, Ünsal, (Editörler), (2015) **Geçmişten Günümüze Giresun**, Mavi Ofset Yayınları, Giresun.
- GÜRSOY, Ahmet, **Milli Mücadelede Giresunlular**, Yeşilgiresun Gazetesi Yayınları, Giresun, 1994.
- GÜZEL, Hasan Celal, ÇİÇEK, Kemal, KOCA, Salim, (Editörler), (2002), Hacıemiroğulları Beyliği, **Türkler**, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara.
- İNAN, Kenan, **Giresun ve Havalisinde Türkmenler (XIII ve XV. Yüzyıllar)**, Giresun Belediyesi Kültür Yayınları, İstanbul, 1997.
- İLHAN, Mehmet, (Editör), (2005), Karadeniz, **Ansiklopedik Sözlük**, C.1, Çağın Matbaacılık, İstanbul.
- KARAMAN, Oktay, XIX. Yüzyılın İkinci Yarısı ile XX. Yüzyılın Başlarında Giresun Kazası'nda Ulaşım, **Uluslararası Karadeniz İncelemeleri Dergisi**, s. 52-55
- KAYA, Mevlüt, **I. Dünya Savaşı'nda Eynesil Yöresinde Rus İşgalinin Anılara Yansımaları**, Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, s.2.
- MEHMET KİRİŞ, Hakan, **Türk Parti Sistemi 1980 sonrası Kutuplaşma ve Dinamikleri**, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Isparta, 2010.
- NUR, Dr. Rıza, **Topal Osman Olayı**, İşaret Yayınları, İstanbul, 1993.
- ÖZMENLİ, Mehmet, **Giresun Tarihi (Eski Çağdan Ortaçağ'ın Sonuna Kadar)**, Eser Ofset Yayıncılık, Erzurum, 2013.
- Sosyal ve Ekonomik Rapor**, Giresun Ticaret ve Sanayi Odası, 1988.

SARISAMAN, Sadık, **Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun (Sosyal, Kültürel ve Ekonomik Hayat)**, Giresun Belediyesi Kültür Yayınları, İstanbul, 1999.

YÜKSEL, Ayhan, Birinci Dünya Savaşı Yıllarında Giresun, **Karadeniz İncelemeleri Dergisi**, s.9.

YÜKSEL, Ayhan, , **Giresun Tarihinden Sayfalar**, Giresun Valiliği Yayınları, İstanbul, 2003.

YÜKSEL, Ayhan, YEŞİLOT, Okan, **Giresun'da Fındık ve Fındık Borsası'nın Tarihçesi**, Öncü Gazete ve Matbaası, Giresun, 2016.

Yüksek Seçim Kurulu, Seçim Arşivi, Web:

<http://www.ysk.gov.tr/> adresinden 3 Mart 2020 tarihinde alınmıştır.

Bağımsız İletişim Ağı, Türkiye'nin Referandumlar Tarihi, Web:

<http://bianet.org/> adresinden 4 Mart 2020 tarihinde alınmıştır.

Giresun Valiliği, Görev Yapmış Valilerimiz, Web:

<http://www.giresun.gov.tr/> adresinden 5 Mart 2020 tarihinde alınmıştır.

Giresun Belediyesi, Geçmişten Günümüze Belediye Başkanlarımız, Web:

<https://giresun.bel.tr/> adresinden 5 Mart 2020 tarihinde alınmıştır.

Ek-2: Anavatan Partisi'ne ait bir seçim afişi (İleri Gazetesi-29.10.1983)

Sokaktan korkmamak güzel şey...

Anarşiden, terörden az çekmedik ...

Dükkanımızı açamazdık. İçimize, okulumuza gidemezdik.

Geceleri sokağı çıkamazdık. Kapımız çalınsa ürkerdik...

Sabah evden çıkanlarım, akşama dönüp dönemeyeceğini bilmezdik.

Az okumadık, az dinlemedik önce kanlı, yangınlı haberleri; içimiz burkularak...

Anavatan Partisi, Türkiye'nin bir daha o günlere dönmemesi için her gayreti göstermeye kararlıdır. NASIL ?

Ekonomiyi güçlendirerek Doğru ekonomik politikalarla işsizliğin, kıtlığın yokluğun kökünü kazıyarak...

Hak ve hürriyetleri kısıtlamadan, vatandaşın devlete güvenini ve saygısını kazanarak.

Milli birlik ve beraberlik ruhunu okuldan başlatarak, insan sevgisini, vatan sevgisini, bayrak sevgisini yüreklerine aşılayarak.

Anavatan Partisi, Türkiye'yi devletine güvenip saygı duyan -yurdunun mutluluğu için elele çalışan- insanların yaşadığı bir ülke olarak koruyacağına söz verir.

Vatandaş

Türkiye'nin çözülemeyecek hiçbir meselesi yoktur.

Yapacağınız tek şey, bilgili, becerikli, iş bitirecek akılcı bir idareyi işbaşına getirmektir.

Eğer, anarşinin anası olan açlığı, işsizliğin, çaresizliğin ekonomik önlemlerle ortadan kaldırılacağına inanıyorsanız

Oyunu ekonomi mimarı Özal'ın partisine ver

Oyunu Anavatan Partisi'ne ver.

Ek-3: Kutay Larçın'ın gazetede yayınlanan demeci (Yeşilgiresun Gazetesi-17.01.1984)

Pazar günü Giresun merkez ilçe seçimlerinde konuşan SODEP İl Başkanı Kutay Larçın ;

«HALKÇI PARTİ SODEP'E GELİN GELECEK»

Adil Şahin

Sosyal Demokrasi Partisi'nin Giresun Merkez İlçe seçimleri Pazar günü Belediye Nikah Salonunda yapıldı. Divan Başkanlığına Naim Şenyurt, 2. Başkanlığa Ali Tunave'liğine, Katipliklere Engin Öndermiş ve Naim Hecaoğlu'nun getirildiği merkez ilçe seçimlerine 150 delegeden 114'ü katıldı.

Merkez ilçe başkanı Mustafa Uzun, bu gö-

Uzun, gününü şöyle dedi :

«Bisalete görev verildiğinde hiç tereddüt etmeden bu görevi kabul ettik. Kabul ederken inandığımız politika etkin görev almanın mutabakatını tasdik. Şimdi bu görev için yine hususlarımızdayız.»

Merkez ilçe yönetimi ve delegeler listeleri belirlenip, konuşmaların tamamlanmasından sonra büyük bir kulis başladı. Herkes belirlenim, en fazla kulis günler

de, Abdullah Akdağ ile eşi Ay. Nuriye Pamuk'tu...

Ne var ki, seçim sonuçlarında Akdağ grubu açık farkla kaybetti. Herkes grubu açık farkla kazandı.

Sosyal Demokrasi Partisi'nin merkez ilçe yönetimini oluşturanlar şunlar:

Mehmet Harek, Mehmet Ünber, Ahmet Dervişoğlu, Metin Yılmaz, Mehmet Ulu, Abdullah Torun, Ahmet Gemici, İsmail Damcı.

Ek-4: Giresun Valisi Behçet Güler'den Durum Tespiti (Yeşilgiresun Gazetesi- 13.07.1984)

Vall Bahçet Güler bir gerçeğe yüreklilikle parmak başlı :

«Bu makinalarla 30 yılda köy yollarını bitiremeyiz»

Söler ; Fındık ve Çay üreticisinden kesilen vergi bu konuda harcanabilir

Giresun Valisi Behçet Güler, halta başında yaptığı II. Koordinasyon kurultu toplantısında yarımcı kuruluşların yetkililerinin yaptıkları ödevleri çözümleri mühterakim Yİİİ ile ilgili olarak yapığı konusundaki bir görüşe açık yirik Hale pınak berrak bu makine perki ile lida Giresun'un kily yolları m 10 yilda bitirecektir.

Yüksek Çerçin III yarı

rimları hakkında konulan Vazı Dâğıtım Güler Kanununda engebe bir emri yapılmış olduğu iddia edilmiştir. Güler Kanununda bu tür bir emrin yapıldığına dair bir hüküm yoktur. Güler Kanununda bu tür bir emrin yapıldığına dair bir hüküm yoktur. Güler Kanununda bu tür bir emrin yapıldığına dair bir hüküm yoktur.

İç girimi takriben 1000 km ile tanımlanması-
yan köy yolunun yapılması
30 tük almasıdır. Bu
görüştü lükte etmekte ge-
zide. «Bu: «Kırmızı Etiler
hükümeti» beldesiyle de
kaydolan Vadi Rahet Gü-
ne. «Trebis ve Ordu'nun
uygulandı metodu bir de
uygulanmış. «Kırmızı» de-
di.

Günün Valisi Behçet Öller yıl komitelerindeki

çalışmaları son zamanlarda ise Karadenizde Çay ve fişek üreticilerinin zılgan vergi leşin bu işin karlılık marjını da önemli ölçüde düşürdüğünü savundu.

**Tirebolu'da ilk kez bir
süpermarket açıldı**

Mahmut DORA
(Trebolo)

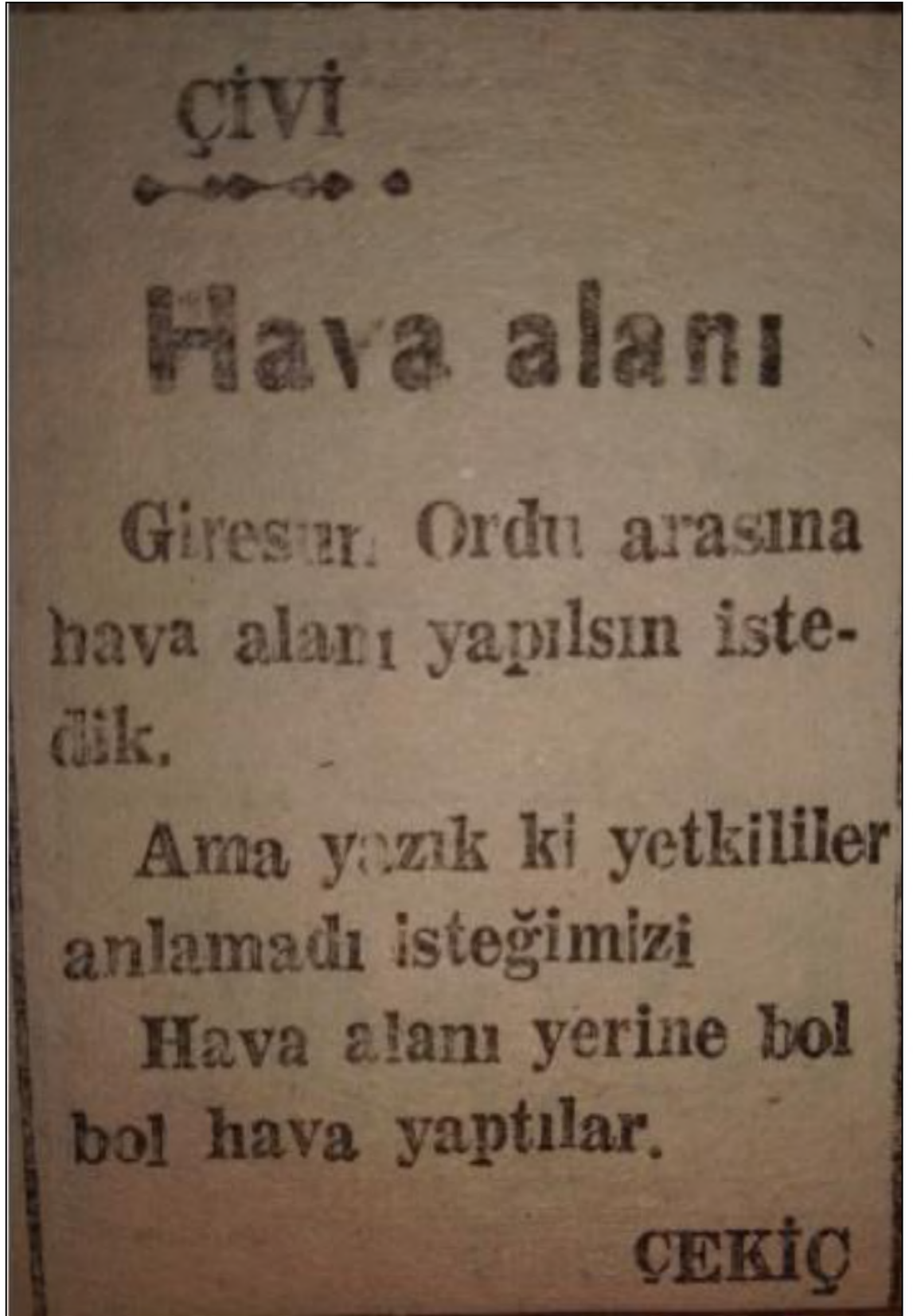
Foal va qizlar yu-
qum daryo boyligi bo'lib
olgan. Yiriklarida 10 k

ket ætlich Karchenwogel,
Treckelchen hyle hier mit
seiner piddelig Ohren an die
Fuss heilreich. Amara-
ma, heilichma kullte u.

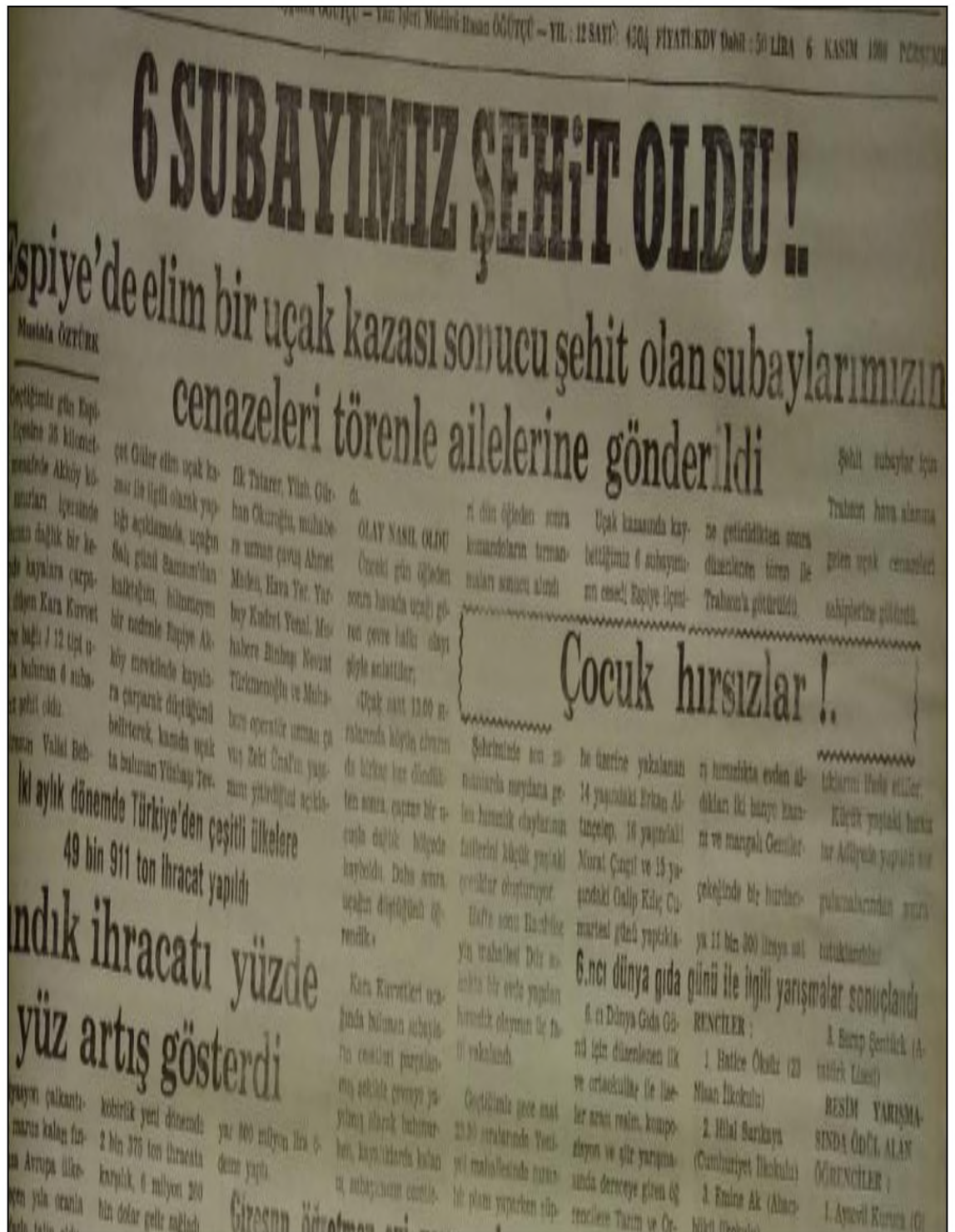
Ek-8: Atatürk'ün Giresun'a gelişinin yıldönümünde yayınlanan bir haber (Yeşilgiresun Gazetesi-19.09.1985)

[illegible]

Ek-9: Siyasi mizah yapmak isteyen bir köşe yazarının yazısı
(Yeşilgiresun Gazetesi-25.10.1985)

Ek-12: Espiye’de yaşanan askeri kazaya dair gazetede yayınlanan bir haber (Yeşilgiresun Gazetesi-06.11.1986)

Ek-13: İran-Irak Savaşı'nı eleştiren bir köşe yazarı (Yeşilgiresun Gazetesi-02.05.1987)

Ek-14: İşsizliğin vardığı boyutları gözler önüne seren bir haber
(Yeşilgiresun Gazetesi-08.05.1987)

Yağlıdere Amerikaya akıyor

İşsizlikten bunalan Yağlıdereli, tarlasını, bahçesini, hayvanını satıp soluğu Amerika'da alıyor

HAMİD TOZLU haberiğini yaptığım Yağlıdere'den, Yağlıdereli'nin Amerika'ya nasıl gittiğini araştırarak, bu konuda bir damla damla...

Ahmet mi, Ahmet ...

Önceki gün saat sekizden sonra ya var ya yok. Herkes kapısının önüne öyle bir çöller, çöller ki... da alarm veriliyor. Yataktan fırlanarak kağıt kumaşlar bir oldu. Ama kimseyle yok. Bir de bulamayan bulamayı denedim. Kaldırımın kenarına bir otomobil gelip rampa etmiş. Yanında da balaları yatacağına en az yarım düzine insan. (Bedenleri kattan sesleniyorum.)

— Kim aradınız?

— Biz sena geldik beyim.

Bakım, hiç de önceden gördüğüm kışkırtıcı görünmüyorlar.

— Siz dedim, ben aradım olduğunuzdan... (Siz mi?)

— Nasılsınız oluyorsunuz Ahmet Bey? yanıtı...

Biz is insanın için girmiş olmalıydık diye düşünürdüm. Adli olayın ya da cinayetin belirlenmesi için aradık olmalı ya. Şahadet köşesinde, idariden birinin bizim elbetteki işi is almıştı.

verdi.

2000 mifidun bo kö... (çünkü kumaya vardı... (genelde gün pazarı... (cinayete uğramış... (Cudde ve... (Okullarda tek tek in... (sanıklar ve suçlar geç... (carıyordu. Şokata ki... (me senek kışkırtıcı... (Yağlıdere'den Ameri... (ya gittiğini hemin ay... (ayrılıyordu. Kışkırtıcı... (göre Yağlıdereli'nin... (10 yıl içinde 100 den... (fazla Yağlıdereli'li gi... (mişti. ABD'ye.

NİCİN VE NASIL GİDİYORLAR

Yağlıdereli'den A... (merika'ya niçin ve na... (sil gittiğini sorduğ... (mız kışkırtıcı bir de... (Belediye Müdürlüğü M... (diren Ali Küçük. Onun... (da öyle Amerikaya gi... (mişti. 2000'den A... (li Kışkırtıcı Çözüm... (denirlik için belediye...

diği para ile onu Ame... (rika'ya tutarak olarak... (gidermiş, o da bir y... (nunu bulup orada çala... (mı almıştı. Aylık... (kazanca 2 milyon lira... (di. Öğrenci olan diğer... (çocuklarını da Ameri... (ka'ya göndermek niye... (liyordı.

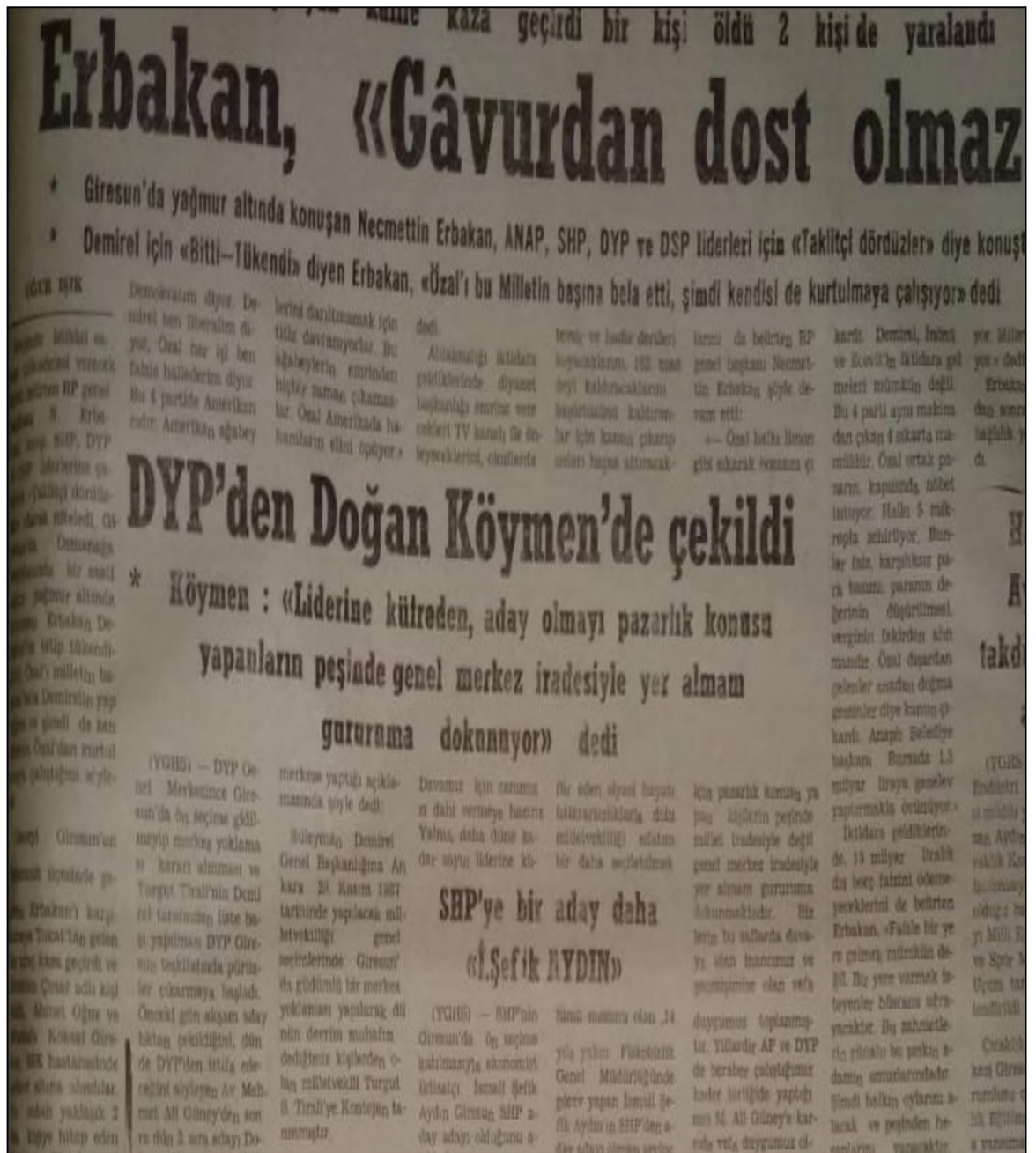
Yağlıdereli'den ABD... (ye gidenlerin en çok... (yük nedeni işsizlikti. (Halkın yüzde dokuz... (geçimini (indaktan sağ... (lıyordu. Ancak bu yıl... (de fahiş yoksulluğa... (mayınca bu yıl için... (de Amerikaya gidenle... (rin sayı büyük artmış... (tı. Kışkırtıcı gittiğini... (ki Amerikaya (kolayla... (ki de beyan (çirine... (nın saldı. (Böyleki bir... (çok (öğrencinin bakan... (abid, (belediye müd... (rebe müdürünün oğlu... (kiy anasının eşi ve... (daha (nicelik. Adeta... (kumay (cinayeti Ame...

19 Mayıs kutlamalarıyla ilgili toplantı vilayette yapıldı

(YGH) — 19 Mayıs... (Atatürk'ü Anma, M... (li Eğitim Gençlik ve... (spor bayramı kutlama... (ları programını ha... (zırlanması amacıyla... (dün vilayette saat on... (dört Çelebi Konağın... (başkanlığında toplan... (tı yapıldı.

Vilayetdeki toplantı... (ya ABD YERİNE MİL...

Ek-16: Necmettin Erbakan'ın Giresun'da yaptığı konuşma
(Yeşilgiresun Gazetesi-24.10.1987)

**Ek-17: Her yıl düzenlenen Aksu Festivali'ne dair bir haber
(Yeşilgiresun Gazetesi-21.05.1987)**

10. Geleneksel Aksu Kültür ve Sanat Festivaline olan ilgi önceki yıllara göre azdı

Aksu Festivali başladı

Vali Güler; «Festivalin tıvar haline dönüştürülmesi gayreti içersindeyiz»

Candemir SAMI

1977 senesinden bu yana yapılan Aksu Kültür ve Sanat Festivali'nin onuncusu dün başladı. Her yıl 20-23 Mayıs tarihleri arasında düzenlenen festivalin bu yıl ki töreni 09.30'da festivale katılan öğrencilerin Sokakbaşı, Depo ve Atapark güzellikleri arasındaki etkinlik yürüyüşü ile başlandı. Vali ve Belediye başkanının Atatürk anıtına çelenk koymaları ile devam etti.

Atapark'daki törene Vali Behçet Güler ve Belediye Başkanı Mehmet Larcin'in yanı sıra İl Jandarına Alay Komutanı Kd. Buh. Yılmaz Göknel, C. Savcı Mustafa Keçak, Emniyet Müdürü Hasan Telli ve diğer bazı daire müdürleri ile vatandaşlar katıldılar.

Daha sonra topluca Aksu deresinin denize döküldüğü alana gidilerek festivale burada da devam edildi.

Genliklerin Mitolojik oluşlarından söz etti ve bilgi verdi.

4 bin yıllık geçmişe sahip bulunan Aksu Kültür ve Sanat Festivali'nin bu yıl ki bölümünün açılış konuşmasını yapan Belediye Başkanı Mehmet Larcin, Toplumların ayakta kalabilmesi için Anasole-ri'nin yaşatılmasının şart olduğunu söyledi.

«Toplumların, yükselmesi ve çağdaş medeniyet seviyesine ulaşmalarının temel şartlarından birisi de toplumların sevgi ve saygı tutumlarını aşılayan orf, adet ve gelenekleridir. Yaşamın gereği, diyen Belediye Başkanı Larcin daha sonra, «İlimizin soval, kültürel, ekonomik ve Turizm faaliyetlerinde çok önemli bir yer bulunan eski adıyla «Maya yedisi» yeni adıyla «Aksu Kültür ve Sanat Festivali» iki senedir Ramazan ayı sebebiyle gerçekleştirilmektedir. 1988 yılında bu festivali

ise yaptığı konuşmada Festivalin tıvar haline dönüştürülmesi gayreti içerisinde olduklarını belirterek, «Giresun'un sosyal ve ekonomik yapısına katkıda bulunulması için gerekeni yapma gayreti içerisindeyiz» dedi.

Bölgenin Turizminin canlandırılmasında Aksu Kültür ve Sanat Festivali'nin önemini açıklayan Vali Güler «Bu genlikler, ilimlerde çeşitli kültür faaliyetlerinin yapılmasına, şehrinizin, ilminin Türk ve Dünya kamuoyuna duyurulmasına yaradığı gibi aynı zamanda şehirler birlikteliği beraberlik içerisinde olmaları ve ni destekler edilmelerine vesile teşkil etmektedir. Bölgenin Turizminin canlandırılmasında, Kültür ve Sanat değerlerinin ortaya çıkarılmasında, bölgenin ekonomik potansiyelinin tanıtılmasında Aksu genliklerimizin büyük rol oynamaktadır» dedi.

SAC AYAKTAN

GEÇİP DEHŞET TAŞ ATILDI

Konuşmaların ardından Töre gürüşü başlatılan yetkililer olmak üzere binlerce Giresunlu sac ayakta geçerek Aksu deresinin denize döküldüğü yere 7 çift 1 tek taş attılar. Giresun adasının etrafını dolaştılar. Böylece inanışlara göre çocuğu olmayanlara çocuk dileğinde bulunmuş oldular, dertli ve hastalıklı olmaları ve bu ve bunun gibi sıkıntılardan arındılar.

FESTİVAL CUMARTESİ GÜNÜ SONA YERCEK

Geleneksel Aksu Kültür ve Sanat Festivali'nin üç gününe halk oyunları, Karakucak güreşleri ile Folklor ve müzik gösterileri sergilendi.

Festivalin bugünkü bölümünde 19 Eylül Kapalı Spor Salonunda masa tenisi, mlaabakaları şehir sinemasında Yeni Kredi Ban-

kanının çocuk sinemasında Ankara Gazi Üniversitesi Tiyatrosunun «Bu ket» adlı oyunu sergilenecek.

Ayrıca bugün Akbank salonunda ortaokulu sergi ile Ebdürrı Medek Lisesinde sergi ve folklor gösterileri de halka sunulacak.

Cumartesi günü çeşitli gösteri ve mlaabakalar ile sona erecek festivalin son gününde ayrıca Eğitim Yüksek Okulunda sinet töreni de yapılacaktır.

S. Kiran menfez y

(YGH) — Bir süre önce gazetemiz sütunlarında değindirmişti. Samanlıkhanı mahallesi ylında 2 menfezin tehlikeli olduğu haberi yetkililerce kulak arkası edildi.

Bu nedenle gazetemiz müraacat eden vatandaşlar Devlet Hastanesi ile Samanlıkhanı mahallesi arasındaki yolda 2 menfezin yolun içinde olmasını

ÖZGEÇMİŞ